

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ

Επιθεώρηση

Μετανάστευση & Ασφάλεια

Μετανάστευση & Λαθρο-
μετανάστευση στην Ελλάδα
και την Ευρώπη

Υπερπληθυσμός και
Παράνομη Μετανάστευση
Κίνδυνοι και Μέτρα Αντιμετώπισης

Κοινωνικός Αποκλεισμός
και Μετανάστες

Προκάλυψη Βορείων Συνόρων
υπό το Πρίσμα των νέων Απειλών

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Διοικητής ΑΔΙΣΠΟ
Υππρχος (Ι) κ. Κων/νος Βλαχάβας

**ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ**

Διευθυντής Σπουδών
Απρχος Ηλίας Δημητρόπουλος ΠΝ
Σμρχος (Ι) Αθανάσιος Κοψαχειλής
Αντρχος Διονύσιος Πιερράτος ΠΝ
ΜΥ Ελευθερία Καρατσίν
ΜΥ Θεοδώρα Χατζηδάκη

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΕΝΤΥΠΟΥ

ΜΥ Ελευθερία Καρατσίν

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ-ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΚΟΝΑΣ

Επρχίας (ΠΖ) Χριστίνα Αντωνιάδου
ΜΥ Ελευθερία Καρατσίν

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Τμήμα Μελετών Ερευνών

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Πχης Μανιός Εμμανουήλ ΠΝ
Πχης Αθανασόπουλος Ιωάννης
Επρχος Κόκκωνας Κωνσταντίνος
Πχης (ΠΝ) Γαβαλάς Χαράλαμπος
Τχης (ΠΖ) Μαστρογιάννης Βασίλειος
Αντρχος Παπανικολάου Παναγιώτης ΠΝ
Δρας Αθανάσιος Ε. Δρούγος
Στρατιωτικός Αναλυτής - Διεθνολόγος

ΔΙΑΝΟΜΗ

Υπουργεία, Γενικά Επιτελεία,
Στρατιωτικοί Σχηματισμοί, ΓΕΕΦ, ΣΕΘΑ,
Στρατιωτικές Σχολές,
Σπουδαστές ΑΔΙΣΠΟ,
ΑΕΙ, Ινστιτούτα και Ερευνητικά Ιδρύματα

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΚΤΙΡΙΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

Γεωργικής Σχολής 29, ΤΚ 55134 Θεσσαλονίκη
Τηλ. 2310 472603, FAX 2310 471710
e-mail: grammateia@adispo.auth.gr

Διανέμεται Δωρεάν

ΟΡΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στη Διακλαδική Επιθεώρηση δημοσιεύονται:

α. Επιστημονικές εργασίες και διαλέξεις των Σπουδαστών της Σχολής, ομιλίες της Ηγεσίας του ΥΕΘΑ, που αφορούν τις ΕΔ, Καθηγητών Πανεπιστημίων και γενικά Πνευματικών Προσωπικοτήτων, για θέματα Διακλαδικού ενδιαφέροντος, Στρατηγικής, Γεωπολιτικής και Διεθνών Σχέσεων.

β. Συμπεράσματα ή αποσπάσματα από σεμινάρια, ημερίδες και διημερίδες, που διοργανώνει η Σχολή.

γ. Εκπαιδευτικές και λοιπές δραστηριότητες της Σχολής.

Οι εργασίες πρέπει να περιλαμβάνουν πλήρη επιστημονική τεκμηρίωση - βιβλιογραφία, και να αναφέρουν πλήρως τα στοιχεία του συγγραφέα και να μην υπερβαίνουν τις 4000 λέξεις.

Δε δημοσιεύονται εργασίες που περιέχουν διαβαθμισμένες πληροφορίες, δεν τεκμηριώνεται το περιεχόμενό τους και έχουν αιχμές πολιτικής φύσεως ή μη ευπρεπείς εκφράσεις.

Δημοσίευση εργασίας δε σημαίνει αποδοχή απόψεων του συντάκτη της από την ΑΔΙΣΠΟ.

Οι βιβλιογραφικές σημειώσεις πρέπει να έχουν ενιαία αρίθμηση, να βρίσκονται στο τέλος του άρθρου και να δίνονται ως εξής: Ονοματεπώνυμο συγγραφέα, Τίτλος βιβλίου και υπότιτλος, Εκδοτικός οίκος, Έτος έκδοσης, Σελίδα.

Οι μελέτες στρατηγικού και γεωπολιτικού περιεχομένου πρέπει να συνοδεύονται και από σχετικούς χάρτες και σχεδιαγράμματα. Φωτογραφίες δημοσιεύονται μόνο εάν το περιεχόμενό τους κρίνεται αναγκαίο για την πληρέστερη κατανόηση του αναγνώστη.

Η οποιαδήποτε συνεργασία πρέπει να παραδίδεται σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή.

Δεν επιστρέφεται το υλικό, ανεξάρτητα αν δημοσιευθεί ή όχι.

πρόλογος

του Υπτχου (Ι) Κων/νου Βλαχάβα

Το φαινόμενο της μετανάστευσης στην Ευρώπη, που σταδιακά εντείνεται μετά τον Β'ΠΠ, εμφανίζει αυξητικές τάσεις με κυρίαρχα τα φαινόμενα οικογενειακής συνένωσης, παράνομης κυρίως μετανάστευσης και προσφύγων που ζητούν πολιτικό άσυλο.

Συνέπεια αυτού ήταν τα θέματα εξωτερικής και εσωτερικής ασφάλειας, να αποτελούν τα σημαντικότερα θέματα στις συζητήσεις των ηγετών των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα προβλήματα ασφάλειας που αντιμετωπίζουν σήμερα οι Ευρωπαϊκές Κοινωνίες και θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλειά τους, είναι αυτά της παράνομης μετανάστευσης, της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος.

Κοινή διαπίστωση όλων είναι ότι, για να επιτευχθεί όχι μόνο υψηλό επίπεδο περιφερειακής και εσωτερικής ασφάλειας, αλλά και μεγιστοποίηση του αισθήματος ασφάλειας στους πολίτες της ΕΕ, απαιτείται μια αυξημένη συλλογική δράση σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, που να περιλαμβάνει και τα ζητήματα αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας, καταπολέμηση του κοινού και οικονομικού εγκλήματος, της εμπορίας ανθρώπων, της τρομοκρατίας και της λαθρομετανάστευσης.

Είναι γεγονός ότι η ελεύθερη μετακίνηση, παραμονή και εργασία, είναι ανθρώπινα δικαιώματα που κατοχυρώνονται με βάση το Διεθνές και Ευρωπαϊκό δίκαιο. Η μορφή αυτή της μετανάστευσης στο παρελθόν, έχει διαμορφώσει κοινωνίες και έχει αναδείξει σημαντικούς πολιτισμούς, σε αντίθεση με την αναγκαστική μετανάστευση, που περισσότερα δεινά δημιουργεί παρά ευημερία.

Όσο περισσότερο διευρύνονται τα εξωτερικά όρια της ΕΕ, τόσο πιο επιτακτική γίνεται η ανάγκη υψηλότερων επιπέδων ασφάλειας, που με τη σειρά της οδηγεί σε αποτελεσματικότερη επιτήρηση και διαχείριση των εξωτερικών της συνόρων.

Η συνεργασία των ΕΔ και των Σωμάτων Ασφαλείας όλων των Ευρωπαϊκών Χωρών, για τη δημιουργία ενός συστήματος επιτήρησης και ελέγχου, από ξηρά, αέρα και θάλασσα, των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ, θα μπορούσε να είναι καθοριστική για την μείωση των προβλημάτων ασφαλείας.

12

Άρθρα Έρευνας και Μελέτης

Πρόλογος

1

Ομιλία Διοικητού ΑΔΙΣΠΟ
Υπτιχου (Ι) Κων/νου Βλαχάβα
τελετής αποφοίτησης 5ης ΕΣ

4

Ο Παγκόσμιος Χαρακτήρας του
Υπερπληθυσμού
του Πχρ Μανιού Εμμανουήλ ΠΝ

12

Μετανάστευση και Κοινωνικός Αποκλεισμός
Προβλήματα Εργασίας και Στέγασης στην
Αττική
του Πχρ Αθανασόπουλου Ιωάννη

20

Το Φαινόμενο της Μετανάστευσης και
Λαθρομετανάστευσης στην Ελλάδα και την
Ευρώπη και η Σχέση τους με τη Ξενοφοβία,
το Ρατσισμό και την Εγκληματικότητα
του Επχρ Κόκκωνα Κωνσταντίνου

29

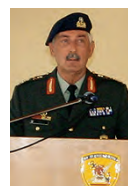
Μεταναστευτικά Ρεύματα στην Ευρώπη και
στην Ελλάδα - Πληθυσμιακή Αλλοίωση -
Εγκληματογέννεση
του Πχρ (ΠΝ) Γαβαλά Χαράλαμπου

39

Ομιλία Α/ΓΕΕΘΑ Στρατηγού
Δημητρίου Γράψα τελετής
αποφοίτησης 5ης ΕΣ

8

Το Δημογραφικό και η Ασφάλεια Οδών της
Ανατολικής Μεσογείου
του Τχρ (ΠΖ) Μαστρογιάννη Βασίλειου

44

Οι Συγκρούσεις στην Περιοχή του Καυκάσου.
Τα Αίτια, ο Ρόλος των Εξωτερικών Δυνάμεων
και οι Γεωπολιτικές Συνέπειες Πιθανών
Εξελίξεων

του Αντχρ Παπανικολάου Παναγιώτη ΠΝ

51

Τα Νέα Σχέδια - Αφρική

του Δρ Αθανάσιου Ε. Δρούγου

62

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ
Επιθεώρηση

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δραστηριότητες **ΑΔΙΣΠΟ** 68

Επίσκεψη
5ης ΕΣ
της ΑΔΙΣΠΟ
στο Όρος

Αποφοίτηση
5ης ΕΣ
της ΑΔΙΣΠΟ

Έναρξη &
Αγιασμός
6ης ΕΣ της
ΑΔΙΣΠΟ

Εκπαιδευτικό
Ταξίδι
6ης ΕΣ στη
Θράκη

Ο Πρόξενος
των ΗΠΑ
στην ΑΔΙΣΠΟ

ΟΜΙΛΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΑΔΙΣΠΟ ΥΠΟΠΤΕΡΑΡΧΟΥ κ. ΚΩΝ/ΝΟΥ ΒΛΑΧΑΒΑ ΣΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΑΠΟΦΟΙΤΗΣΗΣ ΤΗΣ 5ης ΕΣ

- Κύριε Αρχηγέ του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας,
- Πανοσιολογιότατε, εκπρόσωπε του Παναγιωτάτου Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης,
- Κύριοι Βουλευτές,
- Κύριοι Εκπρόσωποι των Δικαστικών Αρχών,
- Κύριε Εκπρόσωπε του Νομάρχη Θεσσαλονίκης,
- Κύριοι Δήμαρχοι,
- Κύριοι Εκπρόσωποι των Πρυτανικών Αρχών,
- Στρατηγοί Πτέραρχοι,
- Κύριοι Καθηγητές,
- Εκλεκτοί προσκεκλημένοι,
- Κυρίες και κύριοι,

Αποτελεί ιδιαίτερη τιμή για την Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου η παρουσίας σας, στη σημερινή τελετή της αποφοίτησης και απονομής των πτυχίων στους Σπουδαστές της 5ης εκπαιδευτικής σειράς, και παράλληλα υποδηλώνει την αναγνώριση από την πολιτεία και τη στρατιωτική ηγεσία του συντελούμενου έργου στη σχολή καθώς και τη βαρύτητα του ρόλου τον οποίο διαδραματίζει στην εκπλήρωση της υψηλής αποστολής των Ενόπλων Δυνάμεων.

Η Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου είναι μία οντότητα στις Ένοπλες Δυνάμεις που ιδρύθηκε μόλις πριν από πέντε χρόνια. Αποστολή της είναι η Διακλαδική εκπαίδευση επιλεγμένων ανωτέρων αξιωματικών, και από τους τρεις κλάδους των ΕΔ και των Σωμάτων Ασφαλείας. Η εκπαίδευση των νέων επιτελών υπήρξε πολύπλευρη και ρεαλιστική. Κάλυψε ένα ευρύτατο φάσμα γνώσεων, σπουδών και μελετών που αφορούσαν, επιχειρησιακό και στρατηγικό επίπεδο, καθώς και επιμόρφωσή τους σε βασικά θέματα γεωπολιτικής, γεωστρατηγικής και άλλα θέματα της διεθνούς επικαιρότητας. Σκοπός της εκπαίδευσης είναι η προαγωγή της ικανότητας των σπουδαστών στη σχεδίαση, διεξαγωγή και διεύθυνση Διακλαδικών επιχειρήσεων, και η από πάσης απόψεως κατάρτισή τους για την στελέχωση κλαδικών και Διακλαδικών στρατηγείων όλων των εθνικών και συμμαχικών επιτελικών θέσεων στο εσωτερικό και στο εξωτερικό. Η επιτυχής, άλλωστε, αποφοίτηση τους από τη σχολή αυτή είναι τυπική αλλά και ουσιαστική προϋπόθεση για την περαιτέρω εξέλιξη κάθε Αξιωματικού των Ε.Δ.

Επιπλέον, η Σχολή λειτουργεί και ως επιστημονικός φορέας στο χώρο των Ε.Δ. για θέματα Διακλαδικότητας, Άμυνας, Ασφάλειας, Στρατηγικής, και Γεωπολιτικής στα πλαίσια των Εθνικών, Συμμαχικών και διεθνών ενδιαφερόντων της χώρας μας, και βεβαίως αποτελεί, ουσιαστικά, το φυτώριο στο οποίο καλλιεργείται και αναπτύσσεται η διακλαδικότητα.

Η Σχολή, για την εκπλήρωση της αποστολής της, λαμβάνοντας υπόψη τις σύγχρονες ανάγκες και προκλήσεις, υλοποιεί ένα δυναμικό πρόγραμμα Σπουδών. Το πρόγραμμα αυτό συνεχώς εμπλουτίζεται και αναπροσαρμόζεται λαμβάνοντας υπόψη τις γεωπολιτικές, κοινωνικές και τεχνολογικές εξελίξεις, σε σχέση πάντα με τους κινδύνους και τις προκλήσεις

που αφορούν τη χώρα μας. Το πρόγραμμα της Σχολής περιλαμβάνει μία σειρά μαθημάτων, διαλέξεων, σεμιναρίων, ημερίδων, επισκοπήσεων, ασκήσεων επιχειρησιακής σχεδίασης με τη χρήση συγχρόνων μέσων και προγραμμάτων, ομαδικών και ατομικών εργασιών καθώς και επισκέψεων στο εσωτερικό και το εξωτερικό. Στη διαδικασία της εκπαίδευσης συμπεριλαμβάνεται επίσης και η συμμετοχή, με τη παροχή διαλέξεων, διακεκριμένων προσωπικοτήτων του δημοσίου βίου, πανεπιστημιακών και άλλων καθηγητών, προϊσταμένων και ανωτάτων στελεχών οργανισμών, ανωτάτων υπαλλήλων υπουργείων, εκπροσώπων ξένων διπλωματικών αποστολών και άλλων.

Επιστέγασμα της μελέτης των στρατιωτικών αντικειμένων ήταν οι επισκέψεις των σπουδαστών σε όλες τις ευαίσθητες περιοχές της πατρίδος μας και η επί τόπου σπουδή των ζωτικών χώρων και εδαφών τακτικής σημασίας. Κατά τις επισκέψεις αυτές οι σπουδαστές ενημερώθηκαν από τις κατά τόπους Περιφέρειες και Νομαρχίες σε θέματα οικονομικά, αναπτυξιακά, δημογραφικά, ιστορικά κ.α.

Επίσης, στη Σχολή φοίτησαν και Αξιωματικοί του Λ.Σ. και της ΕΛ.ΑΣ, καθώς και Αξιωματικοί από τις φίλιες γειτονικές και συμμαχικές χώρες της Κύπρου, Αλβανίας, Αιγύπτου, Αλγερίας, Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, Καμερούν και Σερβίας, ενισχύοντας έτσι τους δεσμούς φιλίας με αυτές.

Κύριε Αρχηγέ,

Η Σχολή, στην συνεχή προσπάθεια της για την βελτίωση του επιπέδου της παρεχόμενης εκπαίδευσης, και την κατά το καλύτερο δυνατό τρόπο εκπλήρωση της αποστολής της, με την καθοδήγηση και την συνδρομή του ΓΕΕΘΑ, αλλά και των Γενικών Επιτελείων των Κλάδων έχει δρομολογήσει:

- Την αναθεώρηση του προγράμματος σπουδών ώστε αυτό να ανταποκρίνεται, κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, στις σημερινές αλλά και μελλοντικές ανάγκες του ΓΕΕΘΑ και των Γενικών Επιτελείων.
- Την υλοποίηση του αριθμού των σεμιναρίων και των ημερίδων με την ευρύτερη δυνατή συμμετοχή σ' αυτά καταξιωμένων, εξειδικευμένων και εγκύρων επιστημόνων, καθηγητών και αξιωματούχων.
- Την περαιτέρω διεύρυνση της συνεργασίας της Σχολής με αντίστοιχες σχολές του εξωτερικού για πλέον γόνιμη ανταλλαγή εμπειριών, όπως, σύγκριση προγραμμάτων σπουδών, διεξαγωγή κοινών ασκήσεων, ανταλλαγή μελετών και άλλων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.
- Την επέκταση και εμβάθυνση της συνεργασίας της Σχολής με την Ακαδημαϊκή κοινότητα, την αναδιοργάνωση της οργανικής δομής της ΑΔΙΣΠΟ, τον εξωραϊσμό των εγκαταστάσεων και χώρων της, την στέγαση, αρχικώς του Επιτελείου της Σχολής και ευελπιστούμε ότι θα εξασφαλισθεί, για περιορισμένο αριθμό σπουδαστών, η δυνατότητα διεξαγωγής παράλληλων σπουδών στα τοπικά Πανεπιστήμια και η απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου από αυτό.

Νέοι Διακλαδικοί επιτελείς:

Η σημερινή ημέρα αποτελεί για εσάς την αφετηρία για μία νέα περίοδο στην σταδιοδρομία σας, για μία περίοδο νέων και μεγαλύτερων ευθυνών και προκλήσεων. Κατά την διάρκεια της 10μηνιας φοίτησής σας είχατε την ευκαιρία να ενημερωθείτε επί ενός ευρύτατου φάσματος θεμάτων. Αποκτήσατε ένα πολύ καλό επίπεδο και μία πολύ καλή βάση γνώσεων. Ανταλλάξατε γνώσεις και εμπειρίες και κατανοήσατε καλλίτερα τις ιδιαιτερότητες των άλλων Κλάδων των ΕΔ γεγονός που θα σας βοηθήσει να βελτιώσετε την Διακλαδική συνεργασία. Έχετε τη δυνατότητα να κατανοείτε και να αντιλαμβάνεστε τα συμβαίνοντα τόσο στην εγγύς περιοχή μας όσο και στη διεθνή σκηνή γενικότερα. Όμως για να συμβάλετε τα μέγιστα στην υποστήριξη των εθνικών μας θέσεων και συμφερόντων θα πρέπει η προσπάθεια για την ενημέρωσή σας να είναι έντονη, συνεχής και διαχρονική. Οι σημερινές γνώσεις σας αν δεν καλλιεργηθούν περαιτέρω και δεν επικαιροποιούνται συνεχώς, δεν θα διατηρηθούν στο επιθυμητό υψηλό επίπεδο, ώστε ο καθένας σας να μπορεί να προσφέρει στη χώρα μας τις καλύτερες δυνατές υπηρεσίες από την θέση στην οποία θα ευρίσκετε. Η διεθνής σκηνή είναι μία δυναμική σκηνή όπου συσχετισμοί μεταβάλλονται και ισορροπίες ανατρέπονται. Παράλληλα, και η επιχειρησιακή τέχνη συνεχώς εξελίσσεται με την ανάγκη αντιμετώπισης νέων μορφών απειλών, την εισαγωγή νέων οπλικών συστημάτων και νέων τακτικών.

Διακλαδικοί Επιτελείς - Αυριανοί νέοι Διοικητές:

Στο σημερινό κόσμο της τεχνολογικής υλικής αναπτύξεως, της απεμπόλεσης των πνευματικών αρχών και αξιών θα πρέπει να αποτελέσετε το παράδειγμα και να προτάξετε τις πραγματικές αξίες που αναβαθμίζουν και δίνουν νόημα στη ζωή των ανθρώπων. Μην φείδεστε κόπων και προσπαθειών προκειμένου να επιτύχετε το κάλλιστο. Στην προσπάθειά σας αυτή να είστε αποφασιστικοί. Εάν τα δεδομένα δεν συμβαδίζουν με την προσπάθειά σας και τη διακλαδική θεώρηση αλλάξτε τα δεδομένα.

Κύριε Αρχηγέ,

Επιθυμώ να ευχαριστήσω όλους όσοι συνέβαλαν στην εκπλήρωση της αποστολής της Σχολής και στην επιτυχή αποφοίτηση της 5ης εκπαιδευτικής σειράς Ειδικότερα:

- Τον κ. ΥΕΘΑ για το ενδιαφέρον και την έμπρακτη συμπαράσταση για την προβολή της Σχολής, το ΓΕΕΘΑ, στο οποίο υπάγεται η Σχολή, για την καθοδήγηση και την αμέριστη και ουσιαστική υποστήριξη που παρείξε και συνεχίζει να παρέχει σ' αυτήν.
- Τα Γενικά Επιτελεία για την στήριξη της Σχολής με την τοποθέτηση καταλλήλων Επιτελών και την διάθεση διαλεκτών αλλά και των απαραίτητων οικονομικών πόρων.
- Τους καθηγητές των Α.Ε.Ι., τους καταξιωμένους επιστήμονες και τους Διοικητές Οργανισμών και Υπηρεσιών του Δημοσίου, οι οποίοι τίμησαν με την παρουσία τους το βήμα της Σχολής.
- Την ηγεσία των Ε.Δ., του Λ.Σ. και των Σωμάτων Ασφαλείας που τίμησαν επίσης με την παρουσία τους το βήμα της Σχολής.
- Τους Εκπροσώπους των ξένων αντιπροσωπειών στην χώρα μας, και όλους τους εκλεκτούς προσκεκλημένους οι οποίοι τιμούν σήμερα με την παρουσία τους αυτή την τελετή.

Τέλος επιθυμώ να ευχαριστήσω το προσωπικό και τους εκπαιδευτές της Σχολής και τους Σπουδαστές για τις προσπάθειες που κατέβαλαν κατά την διάρκεια των τελευταίων 10 μηνών, και να συγχαρώ τους τελευταίους για την επιτυχή τους αποφοίτηση. Ειδικά, θα ήθελα να συγχαρώ τους οκτώ φιλοξενούμενους αλλοδαπούς Αξιωματικούς σπουδαστές από την Αλβανία, Αίγυπτο, Αλγερία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Καμερούν και Σερβία, για την αξιόλογη προσπάθειά τους και το άριστο πνεύμα συνεργασίας που επέδειξαν. Θα ήθελα να τους παροτρύνω οι γνώσεις και οι εμπειρίες που απέκτησαν να αποτελέσουν γέφυρες φιλίας και συνεργασίας των χωρών μας.

Κύριε Αρχηγέ,

Σας παρακαλώ να απευθύνετε χαιρετισμό και στη συνέχεια να επιδώσετε τα πτυχία στους Διακλαδικούς επιτελείς της 5ης Εκπαιδευτικής Σειράς.

ΟΜΙΛΙΑ Κ. Α/ΓΕΕΘΑ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΓΡΑΨΑ ΣΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΑΠΟΦΟΙΤΗΣΗΣ ΤΗΣ 5ης ΕΚ

(Κύριε Υπουργέ), εκλεκτοί προσκεκλημένοι, κυρίες και κύριοι.

Με ιδιαίτερη χαρά βρίσκομαι απόψε εδώ, με την ευκαιρία της αποφοίτησης της 5ης εκπαιδευτικής σειράς Επιτελών της Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου.

Η απόδοση στις μονάδες και τους μεγάλους σχηματισμούς των νέων Διακλαδικών Επιτελών, αποτελεί ένα ακόμα βήμα στην προσπάθεια που καταβάλουν οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις για την πλήρη εφαρμογή και εμπέδωση της Διακλαδικότητας.

Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι το σύγχρονο διεθνές περιβάλλον, χαρακτηρίζεται από μεγάλη αβεβαιότητα και αστάθεια και κατ' επέκταση από ραγδαία αύξηση των υπερεθνικών κινδύνων ασφαλείας, με πολιτική, οικονομική και περιβαλλοντική διάσταση.

Καθημερινά γινόμαστε μάρτυρες δεκάδων βίαιων συγκρούσεων, εμφυλίων πολέμων και άλλων ακροτήτων, οι οποίες δημιουργούν τραγωδίες σε παγκόσμια κλίμακα και αναπόφευκτα επηρεάζουν και το περιφερειακό υποσύστημα ασφαλείας, στο οποίο ανήκει η χώρα μας. Η προσεχής δεκαετία, δε, αναμένεται να αποτελέσει την κύρια μεταβατική περίοδο, για την τελική διαμόρφωση του ευρύτερου γεωστρατηγικού μας περιβάλλοντος.

Σ' αυτό το περιβάλλον "εύθραυστης σταθερότητας", η Ελλάδα καλείται να διαδραματίσει σημαντικό περιφερειακό ρόλο, δεδομένου ότι αποτελεί τη γέφυρα φιλίας και συνεργασίας μεταξύ των λαών και των περιοχών της ΝΑ Ευρώπης, Βαλκανίων, Ευξείνου Πόντου, Μ. Ανατολής και Β. Αφρικής.

Στο πλαίσιο αυτό, και παρά το γεγονός ότι η χώρα μας απολαμβάνει συνθήκες πολιτικής και οικονομικής σταθερότητας, οι εξελίξεις στην ευρύτερη περιοχή ενδιαφέροντος, δεν μας αφήνουν άλλη επιλογή, από το να δίνουμε ιδιαίτερη σημασία στην αμυντική προετοιμασία μας.

Έτσι, οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις, διατηρούν υψηλή ετοιμότητα και διαθεσιμότητα προσωπικού και επιχειρησιακών μέσων, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν άμεσα σε οιαδήποτε απαίτηση ασφαλείας και άμυνας της πατρίδας μας.

Παράλληλα, το σύγχρονο επιχειρησιακό περιβάλλον επιβάλλει την πλήρη εφαρμογή της φιλοσοφίας της διακλαδικότητας για την αντιμετώπιση όλων των προκλήσεων άμυνας και ασφαλείας, τόσο στο εθνικό όσο και στο διεθνές επίπεδο. Η διακλαδικότητα μέσω της συνέργειας των Κλάδων, μεγιστοποιεί την αποτελεσματικότητα τους και δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις επιτυχούς αντιμετώπισης κρίσεων ή διεξαγωγής επιχειρήσεων.

Η αναγκαιότητα αυτή οδήγησε στην αναθεώρηση της γενικότερης φιλοσοφίας εκπαίδευσης και κατ' επέκταση στη δημιουργία της Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου. Αντικειμενικός, λοιπόν, σκοπός του εκπαιδευτικού έργου της Σχολής δεν είναι η παροχή "συνταγών λύσεων" σε επιτελικά προβλήματα, αλλά η διδασκαλία μεθοδολογίας και τρόπου σκέψης, ώστε οι σπουδαστές να μπορούν να οδηγηθούν στη βέλτιστη λύση. Τελικός στόχος είναι η παραγωγή επιτελών που θα διακρίνονται για την κριτική τους σκέψη, αλλά και την ικανότητα τους να καταλήγουν γρήγορα και συχνά υπό συνθήκες πίεσης, στις κατάλληλες εισηγήσεις και αποφάσεις.

Η Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου αποτελεί την ανεξάντλητη πηγή της διακλαδικής αντίληψης και κύριο φορέα καλλιέργειας και ανάπτυξης του διακλαδικού πνεύματος. Αυτό είναι ένα ιδιαίτερα σοβαρό έργο που πρέπει να στηρίζουμε και να ενισχύσουμε ακόμη περισσότερο.

Νέοι Διακλαδικοί Επιτελείς,

Η αποφοίτησή σας από την ΑΔΙΣΠΟ αποτελεί κομβικό σημείο της σταδιοδρομίας σας. Η ευθύνη που αναλαμβάνετε από σήμερα είναι μεγάλη, αλλά και ανάλογη του υψηλού επιπέδου γνώσεων που αποκτήσατε.

Από εσάς αναμένουν οι Ένοπλες Δυνάμεις μας, να αποτελέσετε τον κύριο φορέα των νέων δογμάτων και ιδεών και να συμβάλλετε στην προώθηση του διακλαδικού πνεύματος, που θα πρέπει να διέπει όλα τα στάδια της επιτελικής τους λειτουργίας και δράσης.

Οι Ένοπλες Δυνάμεις έχουν ανάγκη τις καινοτόμες ιδέες σας και την ποιότητα των επαγγελματικών εφοδίων σας. Μη σταματάτε να μελετάτε και να προβληματίζεστε. Συμμετέχετε ενεργά στις διαδικασίες λήψεως αποφάσεων μη διστάζοντας να εκφέρετε τη γνώμη σας μέσα στα πλαίσια της στρατιωτικής δεοντολογίας. Δώστε έμφαση στη μέριμνα για το προσωπικό. Αξιοποιήστε πλήρως τις υπάρχουσες δυνατότητες. Τέλος, διατηρήστε υψηλά το αίσθημα πειθαρχίας, αυστηρότητας, ηθικού, υψηλοφροσύνης και αγάπης προς την πατρίδα μας.

Απευθυνόμενος ειδικά, στους αποφοίτους από φίλες χώρες, θα ήθελα να εκφράσω την ελπίδα ότι η φοίτηση τους στην Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου θα συμβάλει ακόμη περισσότερο στην ενίσχυση των παραδοσιακά καλών σχέσεων των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων με τις Ένοπλες Δυνάμεις των Χωρών τους.

Τέλος, θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθώ και στο πολιτικό και στρατιωτικό προσωπικό της Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου. Η συνεχής βελτίωση και διαρκής αναβάθμιση του επιπέδου της σχολής και

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ
Επιθεώρηση

των σπουδαστών της, είναι αποτέλεσμα της άκνης προσπάθειας και της άψογης συνεργασίας του συνόλου του διδακτικού, στρατιωτικού και πολιτικού προσωπικού.

Νέοι Διακλαδικοί Επιτελείς,

Πεπεισμένος ότι, θα ανταποκριθείτε στις υψηλές προσδοκίες που δημιουργούνται με την αποφοίτησή σας από τη Σχολή, σας συγχαίρω και σας εύχομαι καλή επιτυχία στα νέα σας καθήκοντα και καλή σταδιοδρομία.

Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΥΠΕΡΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

του Πχη Μανιού Εμμανουήλ ΠΝ

Η υποτίμηση της επίδρασης των δημογραφικών τάσεων στις κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις και στην ίδια την πορεία της ανθρωπότητας οφειλόταν και στο γεγονός ότι τα ίδια τα "δημογραφικά γεγονότα", επί χρόνια δεν έδειχναν να επιβεβαιώνουν τις ανησυχίες όσων "προφήτευαν" την έλευσή της καταστροφής της Γης εξαιτίας τους.

Ο ανθρώπινος πληθυσμός, το 1960, έφτασε τα 3 δισεκατομμύρια. Και από το σημείο αυτό, πρωτογενές δημογραφικό καθεστώς, στο σημερινό, άρχισε η φρενήρης πορεία προς τον υπερπληθυσμό. Τον Ιούνιο του 1987, έφτασε στα 5 δισεκατομμύρια. Και στις 12 Οκτωβρίου 1999, ο ΟΗΕ, "καλωσόρισε" τη γέννηση του εξάκις δισεκατομμυριοστού κατοίκου του πλανήτη. Αυτή όμως η "εκρηκτική" πληθυσμιακή εξάπλωση κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα ούτε ομοιόμορφη υπήρξε ούτε ισομερών κατανεμημένη μεταξύ των διαφόρων περιοχών της Γης ήταν. Και ακριβώς από αυτή την ανισοκατανομή της προκύπτει μία ακόμα διάσταση του δημογραφικού προβλήματος που δημιούργησε η πληθυσμιακή "πλημμυρίδα".

Το στοιχείο αυτό της πληθυσμιακής αύξησης στις αναπτυσσόμενες χώρες και της δημογραφικής στασιμότητας στις χώρες του αναπτυγμένου κόσμου καθίσταται ανησυχητικότερο αν εξεταστεί και από την οπτική ενός κρίσιμου δημογραφικού δείκτη: εκείνου της γονιμότητας.

Το δημογραφικό χάσμα μεταξύ αναπτυσσόμενου Νότου και αναπτυγμένου Βορρά, προσλαμβάνει χαρακτήρα δημογραφικού παραδόξου αν συνεκτιμηθεί με τα οικονομικά δεδομένα των δύο αυτών πόλων του παγκοσμίου συστήματος. Και αυτό γιατί

αποδεικνύεται ότι η πληθυσμιακή έκρηξη σημειώνεται ακριβώς στις χώρες εκείνες που από άποψη οικονομικών δυνατοτήτων δεν μπορούν να την αντέξουν.

Σήμερα το παγκόσμιο δημογραφικό πρόβλημα είναι, προφανώς, πρόβλημα υπερπληθυσμού, κυρίως ως προς τις αναπτυσσόμενες χώρες. Συνάπτεται όμως και με παραμέτρους όπως είναι η γήρανση του πληθυσμού των αναπτυγμένων κοινωνιών και οι επιπτώσεις της στην κοινωνικοοικονομική τους εξέλιξη, γεγονός που του προσδίδει ένα χαρακτήρα οξείας δυαδικότητας. Η δυαδικότητα αυτή δυσχεραίνει τις όποιες επιλογές για την επίλυσή του και δεν αφήνει περιθώρια "μαγικές συνταγές". Αντίθετα, επιτάσσει τη συστηματική μελέτη των επιμέρους συνιστωσών του και υπαγορεύει την επείγουσα αναζήτηση ρεαλιστικών λύσεων, που θα λαμβάνουν υπόψη τους τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε πτυχής του προβλήματος.

Η πληθυσμιακή πραγματικότητα στις χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου, με αυτήν που επικρατεί στις αναπτυγμένες κοινωνίες, θέτουν διαφορετικά προβλήματα και υπαγορεύουν διαφορετικές προτεραιότητες δράσης. Ούτε ο συνδυασμός τους είναι εύκολος ούτε η από κοινού αντιμετώπισή τους ευχερής. Μάλιστα, αλληλοδιασταυρούμενες αυτές οι δυο διαφορετικές δημογραφικές καταστάσεις διαμορφώνουν σε αρκετά σημεία ένα "εκρηκτικό" μείγμα, που θέτει εν αμφιβόλω διαμορφωμένους συσχετισμούς και απειλεί παγκόσμιες ισορροπίες στο προσεχές μέλλον.

Η άνιση ανάπτυξη του ανθρωπίνου πληθυσμού, σε συνδυασμό με την άνιση

κατανομή του ποσοστού του νεανικού και του γεροντικού πληθυσμού στα διάφορα κράτη, είναι σοβαρός παράγοντας αστάθειας στο διεθνές σύστημα. Είναι πρόδηλο πως για τη στρατηγική δύναμη μιας χώρας σημασία δεν έχει μόνο ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού της αλλά και η ηλικιακή δομή του πληθυσμού αυτού, καθώς είναι προφανές πως μια χώρα με αυξανόμενο τον ανενεργό πληθυσμό και φθίνοντα τον ενεργό πληθυσμό, βρίσκεται σε μειονεκτική θέση έναντι μιας χώρας με αντίστροφη αναλογία ανενεργού και ενεργού πληθυσμού.

Πολιτισμοί με πληθυσμιακή "έκρηξη" και με συγκριτικά μεγάλο ποσοστό νέων ατόμων σε σχέση με το συνολικό τους πληθυσμό, όπως ο ο σινικός, εμφανίζουν μεγαλύτερη ενεργητικότητα και ζωτικότητα σε σχέση με το δυτικό πολιτισμό, ο οποίος παρουσιάζει μια διαρκώς φθίνουσα δημογραφική τάση. Το γεγονός αυτό αναμένεται να διαταράξει την υπάρχουσα ισορροπία μεταξύ της Δύσης και των άλλων σημαντικών πολιτισμών της ανθρωπότητας. Ιδίως η μεγάλη πληθυσμιακή αύξηση στις μη δυτικές κοινωνίες θα δημιουργήσει ανάλογη πίεση για την ανεύρεση των αναγκαίων πόρων για τη διαβίωση των κατοίκων τους. Έτσι προκύπτει και η αθρόα φυγή τους από τα πατρίδα με την μορφή της παράνομης μετανάστευσης.

Αλλά και το φυσικό περιβάλλον επιβαρύνεται τρομακτικά, καθώς δημιουργούνται οικολογικά και παράγωγα κοινωνικά προβλήματα στον πλανήτη. Η πληθυσμιακή πίεση στο περιβάλλον εξαιτίας του μεγάλου αριθμού κατοίκων, ασκείται με δύο τρόπους. Οι αναπτυσσόμενες χώρες, λόγω του επιπέδου ζωής που έχουν διασφαλίσει για τους κατοίκους τους φέρουν μέχρι σήμερα την κύρια ευθύνη για τις αλλοιώσεις στο περιβάλλον. Μερίδιο ευθύνης στην υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος έχουν και οι αναπτυσσόμενες χώρες κυρίως λόγω της εκτεταμένης καταστροφής των δασών που παρατηρείται σε αυτές με την κοπή δέντρων για θέρμανση και για δημιουργία γεωργικών

καλλιεργειών. Έτσι όμως καταστρέφεται η άγρια χλωρίδα και πανίδα, υποβαθμίζεται το έδαφος και παρασύρεται το χώμα της επιφάνειας της Γης στη θάλασσα με τις βροχοπτώσεις. Ταυτόχρονα, οι οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στις αναπτυσσόμενες χώρες καθιστούν πρακτικά ανέφικτη τη χρήση νέων, καθαρών τεχνολογιών στην παραγωγή και πιο φιλικών προς το περιβάλλον μορφών ενέργειας, καθώς κάτι τέτοιο έχει απαγορευτικό κόστος για το επίπεδο της οικονομικής τους ανάπτυξης.

Στα κοινωνικά προβλήματα που προκαλεί στον πλανήτη ο υπερπληθυσμός, αλλά και η ανισοκατανομή των κατοίκων του, εντάσσεται και εκείνο της αστικοποίησης, δηλαδή της πληθυσμιακής υπερσυγκέντρωσης στα μεγάλα αστικά κέντρα ανθρώπων που προέρχονται από την ύπαιθρο. Έτσι συνεπάγεται, επέκταση και του αστικού, τεχνητού περιβάλλοντος, εις βάρος του φυσικού. Το φαινόμενο της αστικοποίησης αναμένεται να επιταθεί τα προσεχή χρόνια, ιδιαίτερα στις χώρες του Τρίτου Κόσμου.

Η τόσο μεγάλη συγκέντρωση πληθυσμού στις πόλεις του αναπτυσσόμενου κόσμου αναμένεται ότι θα επιδεινώσει προβλήματα όπως οι άσχημες συνθήκες διαμονής, η έλλειψη στέγης και η κακή υγιεινή, που ήδη εμφανίζονται στις πυκνοκατοικημένες περιοχές αυτών των χωρών και ευθύνονται για 10 εκατομμύρια θανάτους παγκοσμίως κάθε χρόνο. Με τα σημερινά πληθυσμιακά δεδομένα ήδη σε πολλές από τις περιοχές αυτές έχουν κάνει την εμφάνισή τους οξύτατα προβλήματα, που προκαλούνται από την έλλειψη στέγης ή τη χαμηλή ποιότητα των κατοικιών.

Μια ακόμα παράγωγη κοινωνική επίπτωση του υπερπληθυσμού είναι η διερεύνηση των ανισοτήτων όχι μόνο μεταξύ του υποταγμένου Βορρά και του αναπτυσσόμενου Νότου αλλά και στο εσωτερικό πολλών από τις σύγχρονες "κοινωνίες της αφθονίας", στους κόλπους των οποίων εμφανίζονται καινούργιου τύπου διακρίσεις και φαινόμενα όπως η νέα φτώχεια και ο

κοινωνικός αποκλεισμός.

Παρόλο που μεταναστεύσεις πληθυσμών είχαν παρατηρηθεί και σε προηγούμενες δεκαετίες, σήμερα η βασική διαφορά τους είναι ότι, ενώ οι προηγούμενες μεταναστεύσεις συντελούνταν από τις τεχνολογικά προηγμένες κοινωνίες προς τις λιγότερο αναπτυγμένες, οι σύγχρονες μεταναστεύσεις κινούνται κυρίως από τις λιγότερο προηγμένες χώρες προς την Ευρώπη, τη Βόρεια Αμερική & την Αυστραλία.

δημοσιεύθηκε τον Αύγουστο του 2002, τα τρία τέταρτα του ενός εκατομμυρίου ψυχών που προστέθηκαν πέρυσι στον πληθυσμό της, ανεβάζοντας τον σε 379 εκατομμύρια κατοίκους, καλύπτονται από τους νέους νόμιμους μετανάστες. Μόνο το υπολείπόμενο ένα τέταρτο αντιπροσωπεύει τις γεννήσεις των Ευρωπαίων. Στη συγκεκριμένη έρευνα δεν καταγράφεται, αφού δεν δύναται να υπολογισθεί, το κύμα των λαθρομεταναστών. Είναι ενδεικτικό της κατάστασης των ανησυχιών το γεγονός ότι

Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι το σύγχρονο μεταναστευτικό ρεύμα, συνδυαζόμενο με την ποικιλία των αιτίων που ωθούν άτομα από διάφορες περιοχές του κόσμου στη μετανάστευση, δημιουργεί επιπρόσθετα όσο και σύνθετα προβλήματα στις χώρες υποδοχής. Οι χώρες αυτές χρειάζονται μεν το εισρέον ανθρώπινο δυναμικό για να αντισταθμίσουν τις παρενέργειες που προκαλεί στις οικονομίες τους η γήρανση του πληθυσμού τους, αναγκάζονται όμως σε πολλές περιπτώσεις να υποστούν επώδυνους κλυδωνισμούς στο κοινωνικό τους οικοδόμημα. Αιτία είναι η πίεση που ασκούν σε αυτό άνθρωποι προερχόμενοι από διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια, μαθημένοι σε ένα διαφορετικό τρόπο ζωής και εθισμένοι σε άλλες στάσεις και συμπεριφορές άσχετες με εκείνες των δυτικών κοινωνιών.

Ειδικότερα η Ευρώπη βρίσκεται αντιμέτωπη με κύματα μεταναστών, νόμιμων και παράνομων. Σύμφωνα με την έκθεση της Στατιστικής Υπηρεσίας της Ε.Ε. που

οι ηγέτες των Κ-Μ της Ε.Ε. αντιμετωπίζουν πλέον ως πρώτης προτεραιότητας ζήτημα στις συνόδους κορυφής την προστασία των συνόρων της Ε.Ε.

Μέσα σε αυτό το τοπίο επιμέρους χώρες, όπως η Ελλάδα, που κοινωνικοοικονομικά ανήκει στον αναπτυγμένο κόσμο αλλά και πληθυσμιακά γερνάει, είναι υποχρεωμένες να αντιμετωπίσουν το δικό τους δημογραφικό πρόβλημα με μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και πολιτική αποτελεσματικότητα. Γιατί μόνο τότε θα κατορθώσουν να κερδίσουν το διπλό στοίχημα της διατήρησης της κοινωνικής τους ευημερίας και της εθνικής τους επιβίωσης.

Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι μια χώρα διακινδυνεύει την οικονομική και κοινωνική της ανάπτυξη, αλλά και την ίδια την υπόστασή της, όταν δεν κατορθώνει να διατηρεί θετικούς τους δημογραφικούς της συντελεστές, δηλαδή το ελάχιστο όριο γονιμότητας για την ανανέωση του πληθυσμού της, την ομαλή σύνθεσή του

(νέοι, ενήλικες, ηλικιωμένοι, υπερήλικες) και την ισόρροπη δημογραφική κίνηση πέραν των εθνικών της συνόρων. Δυστυχώς, μια τέτοια χώρα έχει καταστεί τα τελευταία χρόνια και η Ελλάδα. Στη χώρα μας και οι τρεις προαναφερθέντες κρίσιμοι συντελεστές παρουσιάζουν έντονα αρνητική εξέλιξη. Κυρίαρχα χαρακτηριστικά είναι η υπογονιμότητα, η δημογραφική γήρανση, η διαφαινόμενη πορεία προς τη δημογραφική παρακμή, καθώς και η μαζική είσοδος λαθρομεταναστών.

Σύμφωνα με τα προ πενταετίας διαθέσιμα στοιχεία, ο αριθμός των μεταναστών στην Ελλάδα ανέρχεται περίπου στο 1 εκατομμύριο άτομα. Το μέγεθος είναι αρκετά σημαντικό για μια χώρα όπως η πατρίδα μας, ιδίως αν ληφθεί υπόψη πως όλες οι προβλέψεις κατατείνουν στην εκτίμηση ότι ο αριθμός αυτός στα προσεχή χρόνια, λόγω των ισχυρότερων μεταναστευτικών ρευμάτων που αναμένεται να προκαλέσει η πληθυσμιακή έκρηξη σε διάφορες χώρες της ευρύτερης περιοχής μας, πρόκειται να αυξηθεί. Αναμένεται ότι στα νότια ευρωπαϊκά κράτη συνολική πληθυσμιακή αύξηση μόνο κατά 5 εκατομμύρια μεταξύ του 1990 και του 2025, ενώ στις γειτονικές βορειοαφρικανικές χώρες οι πληθυσμοί προβλέπεται να αυξηθούν κατά 108 εκατομμύρια μέσα στην ίδια περίοδο". Η διόγκωση του ρεύματος των μεταναστών και των προσφύγων που προέρχονται από γειτονικές ή μακρινές χώρες της Ασίας και της Αφρικής θα συνεχίζεται όσο διευρύνεται το χάσμα μεταξύ των αναπτυγμένων και των αναπτυσσόμενων χωρών και όσο εξακολουθούν να υπάρχουν τα ελκυστικά κίνητρα των κενών που δημιουργεί η υπογεννητικότητα σε μας.

Ένα άλλο σημείο το οποίο προοιωνίζεται δυσμενέστερες επιπτώσεις έχει σχέση με τη στρατιωτική ισχύ της Ελλάδας. Ο ρυθμός ανάπτυξης του πληθυσμού μιας χώρας έχει τεράστια σημασία και για τη στρατιωτική της ισχύ. Η "οροφή" των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων έχει υποστεί μεγάλη μείωση μεταξύ των ετών 1950 και 2000, ενώ το 2010 η μείωση

λόγω της υπογεννητικότητας θα λάβει δραματικές διαστάσεις. Αν στα ζοφερά αυτά στοιχεία προστεθεί και η αλματώδης αύξηση πληθυσμού της Τουρκίας κατά τη διάρκεια της τελευταίας εικοσαετίας (57 εκατ. Κάτοικοι το 1991, 68 εκατ. το 2000, πρόβλεψη για το 2025 91 εκατ.) σε σχέση με την πληθυσμιακή στασιμότητα της Ελλάδας κατά την ίδια χρονική περίοδο, τότε κανείς εύκολα αντιλαμβάνεται ότι τα στοιχεία αυτά αποτελούν έναν από τους σημαντικούς παράγοντες ενίσχυσης της τουρκικής διεκδικητικότητας εις βάρος μας.

Γίνεται επιβεβλημένη η χάραξη και εφαρμογή δημογραφικής πολιτικής στηριγμένης σε σύγχρονα μέσα, σχεδιασμένης σε βάθος χρόνου και προσανατολισμένης στην επιδίωξη της ενεργού συμμετοχής των πολιτών, τους οποίους αφορά άμεσα. Όμως η φύση και ο πολυδιάστατος χαρακτήρας του σύγχρονου παγκόσμιου δημογραφικού προβλήματος καθιστούν αναγκαία την εκπλήρωση μίας ακόμα προϋπόθεσης σε κάθε προσπάθεια υπέρβασης του πληθυσμιακού αδιεξόδου: πρόκειται για την υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής, που θα λαμβάνει υπόψη της και τις δύο όψεις της εκδήλωσής του, αλλά και παραμέτρους που συνάπτονται ευθέως με αυτό, όπως τα προβλήματα της φτώχειας των χωρών του αναπτυσσόμενου κόσμου, του ολοένα διευρυμένου αναπτυξιακού χάσματος μεταξύ Βορρά - Νότου, αλλά και του διαρκώς διογκούμενου μεταναστευτικού ρεύματος, καθώς και πολιτισμικούς παράγοντες, που, ιδίως στις χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου, επιδρούν σημαντικά στην πληθυσμιακή του εξασθένηση.

Για την αντιμετώπιση του προβλήματος του υπερπληθυσμού στις αναπτυσσόμενες χώρες, οι στρατηγικές επιλογές που πρέπει να υιοθετηθούν και τα μέτρα πολιτικής που πρέπει να εφαρμοστούν θα πρέπει να έχουν αναφορά σε παγκόσμια κλίμακα. Να διασφαλίζουν τη συνεργασία ανάμεσα στις χώρες αυτές και στα κράτη του αναπτυσσόμενου κόσμου και να αποτελούν μια σύνθεση παρεμβάσεων δημογραφικού αλλά και οικονομικού, αναπτυξιακού, προνοιακού κι πολιτισμικού χαρακτήρα.

Σημαντικός παράγοντας για την επίλυση του προβλήματος του υπερπληθυσμού στις αναπτυσσόμενες χώρες είναι η παράλληλη χάραξη και υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής αντιμετώπισης της φτώχειας και της υπανάπτυξης. Κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο ώστε να σπάσει ο φαύλος κύκλος στο πλαίσιο του οποίου τα λιγότερα χρήματα και η λιγότερη τροφή οδηγούν σε υψηλότερα επίπεδα τον υποσιτισμό και σε χαμηλότερα επίπεδα την εκπαίδευση, εκτινάσσοντας στα ύψη την υπεργεννητικότητα.

Η σύνθεση και ο συντονισμός δημογραφικών, οικονομικών και αναπτυξιακών παρεμβάσεων μπορούν να αποτελέσουν το πλαίσιο μιας νέας στρατηγικής αντιμετώπισης του προβλήματος του υπερπληθυσμού στις αναπτυσσόμενες χώρες. Μπορούν να τις απαλλάξουν από τους κινδύνους μιας ανεξέλεγκτης κοινωνικής έκρηξης που εγκυμονούν για αυτές οι ανησυχητικές δημογραφικές εξελίξεις κατά τα τελευταία χρόνια. Είναι προφανές ότι για την υλοποίηση ενός τέτοιου σχεδιασμού απαιτείται μια παγκόσμια συνεργασία νέου τύπου, που θα αφήνει πίσω της παρωχημένες μεθόδους, αναποτελεσματικές πρακτικές και αναχρονιστικά στερεότυπα του παρελθόντος, τα οποία μόνο αδιέξοδα επισώρευσαν.

Αποφασιστική όμως σημασία για την αντιμετώπιση της διττής έκφρασης του σύγχρονου παγκόσμιου δημογραφικού προβλήματος έχει και η διαμόρφωση μιας δέσμης πολιτικών παρεμβάσεων για την επίλυση των ζητημάτων που τίθενται από τη διόγκωση των μεταναστευτικών ρευμάτων από τις αναπτυσσόμενες χώρες προς τον αναπτυγμένο κόσμο. Γιατί ακριβώς το πρόβλημα της μετανάστευσης αποτελεί ένα ιδιότυπο σημείο "συνάντησης" των δύο διαφορετικών εκφάνσεων του δυαδικού δημογραφικού προβλήματος, αποδεικνύοντας στην πράξη την άρρηκτη συνύφανση, αλλά και την αλληλεπίδραση που υπάρχει μεταξύ των δύο όψεων του σύγχρονου δημογραφικού ζητήματος.

Το κύμα των μεταναστών και δη των παρانونύμων από τις αναπτυσσόμενες προς

τις αναπτυγμένες χώρες αποτελεί μια πραγματικότητα για την ανθρωπότητα. Στην ουσία, αναδεικνύει τις ευθύνες του αναπτυγμένου κόσμου για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργεί ο υπερπληθυσμός στις φτωχότερες περιοχές του πλανήτη. Αν τα προβλήματα αυτά δεν αντιμετωπιστούν, ελλοχεύει ο κίνδυνος να μεταβληθούν σε "εσωτερικά" ζητήματα του ίδιου του αναπτυγμένου κόσμου.

Το δημογραφικό πρόβλημα της χώρας μας, που εκφράζεται -όπως άλλωστε και σε όλες τις χώρες του αναπτυγμένου κόσμου ως πρόβλημα πληθυσμιακής γήρανσης λόγω της υπογεννητικότητας, επιβάλλει να καταβληθεί ιδιαίτερη προσπάθεια για την ενσωμάτωση στην ελληνική κοινωνία των τέκνων των μεταναστών που φοιτούν στα ελληνικά σχολεία. Ο ρόλος του σχολείου, και κυρίως του Έλληνα εκπαιδευτικού, μπορεί να αποδειχθεί καθοριστικός.

Στο θέμα αυτό η χώρα μας δεν έχει άλλα περιθώρια αναβολών και αναμονών. Η πτώση του δείκτη γονιμότητας στο 1,30, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, αποτελεί σήμα συναγερμού για την ίδια τη φυσική υπόσταση του ελληνισμού στο μέλλον, ιδιαίτερα αν λάβει κανείς υπόψη του το γεγονός ότι η χώρα μας, όπως επανειλημμένα προαναφέρθηκε, βρίσκεται στη "μεθοριακή" δημογραφική γραμμή, γειτνιάζοντας με χώρες που εμφανίζουν εκρηκτική δημογραφική ανάπτυξη.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Φαινόμενα μετανάστευσης παρατηρούνται στη συνέχεια της ιστορίας του ανθρώπου ως άμεση συνέπεια των πολεμικών συγκρούσεων (αιχμαλωσία, δουλεία, απελάσεις, ανταλλαγή πληθυσμών κ.λ.π.).

Σύμφωνα με επίσημα κείμενα, λεξικά και εγκυκλοπαίδειες μετανάστες είναι αυτός που εγκαταλείπει με τη θέληση του τη χώρα του και εγκαθίσταται σε μία άλλη, με κύριο σκοπό να κάνει καλύτερους τους όρους για τη βελτίωση της ζωής του. Με τον όρο Μετανάστευση εννοούμε την μόνιμη ή

προσωρινή μεταβολή του τόπου διαμονής ενός κοινωνικού συνόλου ή ενός ατόμου μεμονωμένα. Η μετανάστευση θεωρείται ως μια διαδικασία που συμβάλλει στην μηχανική ανανέωση και φθορά ενός πληθυσμού.

Παράνομοι Μετανάστες: Πρόκειται για τους αλλοδαπούς οι οποίοι, είτε εισήλθαν στη χώρα εξαρχής, χωρίς νόμιμα ταξιδιωτικά έγγραφα, οπότε χαρακτηρίζονται "λαθρομετανάστες" είτε εισήλθαν νόμιμα μεν, υπό κάποια ιδιότητα (τουρισμός, σπουδές, νόμιμη εργασία κλπ) αλλά στη συνέχεια παραμένουν παράνομα στη χώρα, ως αντικανονικοί μετανάστες. Ο υπολογισμός του αριθμού των παράνομων μεταναστών αποτελεί εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα, ιδιαίτερα μετά το 1990, οπότε παρατηρείται μαζική εισροή αλλοδαπών, κυρίως από την όμορη Αλβανία, μεταξύ των οποίων πολλοί ομογενείς από την Βόρειο Ήπειρο. Χαρακτηριστικό της δυσκολίας του υπολογισμού, κυρίως των λαθρομεταναστών, είναι το γεγονός ότι οι σχετικές έρευνες αναφέρονται συχνά με αόριστο τρόπο σε πληροφορίες του φορέα που κάνει την έρευνα.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις των Διεθνών Οργανισμών ο πληθυσμός στις χώρες της Β. Αφρικής και της Ασίας θα έχει σχεδόν διπλασιασθεί σε διάστημα τριάντα περίπου ετών. Οι δημογραφικές αυτές εξελίξεις σε συνδυασμό με την κοινωνική και οικονομική αστάθεια αρκετών χωρών Αφρικής και Ασίας εκτιμάται ότι θα επηρεάσει το ρεύμα των λαθρομεταναστών, το οποίο προβλέπεται ότι μελλοντικά θα διογκωθεί.

Η επιχειρηματολογία για έλεγχο των συνόρων, για οικοδόμηση ενός τείχους (φυσικού ή ψηφιακού) που να "φιλτράρει" τα επικίνδυνα άτομα που συμπεριλαμβάνονται στους παράνομους μετανάστες, προκάλεσε μια πολύ έντονη δημόσια συζήτηση για την εσωτερική ασφάλεια, τη φύση της συλλογικής ταυτότητας και την πολιτική της εσωτερικής και διεθνούς τάξης.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η μετανάστευση έχει καταστεί μέσα σε λίγες δεκαετίες κεντρικό θέμα του δημόσιου διαλόγου σε ολόκληρη την Ε.Ε., είναι δε θέμα πολύ μεγάλης πολιτικής ευαισθησίας.

Μια συνολική και συνεκτική προσέγγιση του προβλήματος της παράνομης μετανάστευσης είναι απαραίτητη σε κοινοτικό επίπεδο, δεδομένου ότι η τροποποίηση της μεταναστευτικής πολιτικής ενός κράτους μέλους επηρεάζει τις μεταναστευτικές ροές και την εξέλιξη σε άλλα.

Η γήρανση του ευρωπαϊκού πληθυσμού καθιστά απαραίτητη την επανεξέταση της μεταναστευτικής πολιτικής, καθώς η τρέχουσα και η μελλοντική κατάσταση των ευρωπαϊκών αγορών απασχόλησης μπορούν γενικά να περιγραφούν ότι απαιτούν μια καλά ελεγχόμενη νόμιμη μετανάστευση.

Συνεπώς η τελική μορφή που θα λάβει μια τέτοια κοινή πολιτική δεν είναι εισέτι ορατή, αν και όλα δείχνουν ότι θα ενταχθεί στις αποκλειστικές αρμοδιότητες της Ε.Ε., όπως συνέβη και με την κοινή αγροτική πολιτική και την πολιτική μεταφορών. Προς το παρόν μπορούμε να διακρίνουμε κάποιες βασικές κατευθυντήριες γραμμές και να προβούμε σε μια απόπειρα οριοθέτησης των στόχων που θα εξυπηρετεί μια ενιαία μεταναστευτική πολιτική.

Η προαναφερθείσα επιτροπή υποστηρίζει ότι η παράνομη μετανάστευση μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με την ταυτόχρονη θέσπιση μέσων και διαύλων νόμιμης μετανάστευσης, καθώς τα δύο φαινό-

μενα συνδέονται στενά.

Θα συνεχιστεί η κατασταλτική αντιμετώπιση του φαινομένου της παράνομης μετανάστευσης δίνοντας έμφαση στην ενίσχυση των ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. και στη θέσπιση αποτελεσματικών κυρώσεων στους μεταφορείς.

Η χάραξη ενιαίας μεταναστευτικής πολιτικής σε κοινοτικό πλαίσιο αποτελεί πλέον μονόδρομο ενόψει των νέων εξελίξεων που ήδη διαμορφώνονται. Ο ευρωπαϊκός χώρος αποτελεί πόλο έλξης για εκατομμύρια οικονομικούς μετανάστες από τις χώρες της Ασίας και της Αφρικής. Οπωσδήποτε τα μεταναστευτικά ρεύματα αποτελούν λύση ή τουλάχιστον μέρος της λύσης του οξύτατου δημογραφικού προβλήματος των ευρωπαϊκών χωρών. Ταυτόχρονα όμως η μαζική μετανάστευση συνιστά απειλή για τις κοινωνικές και πολιτικές ισορροπίες των Κ-Μ της Ε.Ε. που βρίσκονται αντιμέτωπα με το ζήτημα ενσωμάτωσης στο εσωτερικό τους πολιτισμικά διαφοροποιημένων πληθυσμιακών ομάδων. Επιπλέον η μετανάστευση συνιστά πρόκληση για τις αντοχές του κοινωνικού κράτους των ευρωπαϊκών κρατών. Υπό τις συνθήκες αυτές απαιτούνται προσεκτικοί και συντονισμένοι χειρισμοί που να εξισορροπούν την κατάσταση, έτσι ώστε η μεταναστευτική πολιτική της Ε.Ε. να εξε-

λιχθεί σε πρότυπο και όχι σε κακέκτυπο πολιτικής.

Τον Σεπ 2007 ψήφιστηκε από το Ε.Κ. έκθεση για τη χάραξη μιας κοινής πολιτικής για τη νόμιμη μετανάστευση που δεν θα επιτρέπει τις εκτροπές των μεταναστευτικών ροών από τον αρχικό προορισμό τους εξαιτίας των πολύ διαφορετικών πολιτικών που ακολουθούν τα Κ-Μ. Σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο πρέπει πλέον να εντάσσεται και η καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης.

Όμως τα μέτρα για την υλοποίηση μιας εφαρμόσιμης κοινής πολιτικής, δεν πρέπει να είναι στατικά αλλά να επικαιροποιούνται ανάλογα με την εξέλιξη του ζητήματος της παράνομης μετανάστευσης και τις ειδικότερες καταστάσεις που δημιουργούνται, τόσο σε διεθνή κλίμακα όσο και στις πλησίον της χώρας μας περιοχές, οι οποίες επηρεάζουν την μεταναστευτική πίεση.

Η παράνομη μετανάστευση αποτελεί σοβαρό και διεθνές πρόβλημα του οποίου αποτελεσματική λύση δεν θα υπάρξει όσο υφίστανται ανά τον κόσμο οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες και εμπόλεμες καταστάσεις.

Η γεωπολιτική της λαθρομετανάστευσεως αφορά στην Ελλάδα, που δείχνει να μην έχει ακόμη συνειδητοποιήσει τις επιπτώσεις του ζητήματος.

Αποτελεί μία διαχρονικά επιβεβαιωμένη διαπίστωση ότι η λαθρομετανάστευση αποτελεί πρόβλημα των προηγμένων και ανεπτυγμένων χωρών, εφόσον δημιουργούνται και για όσο χρόνο διατηρούνται σοβαρές ανισότητες με τις χώρες του εγγύς και ευρύτερου αυτών περιγύρου, σε ότι αφορά στα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά δεδομένα που καθορίζουν την ποιότητα ζωής των πολιτών.

Είναι σαφές ότι είναι δυσχερέστατη, αν όχι αδύνατη η καταπολέμηση των καλώς οργανωμένων κυκλωμάτων σε τοπικό επίπεδο. Απαιτείται η συνεργασία τόσο μεταξύ των συναρμόδιων Υπηρεσιών ενός Κράτους, αλλά και η συνεργασία μεταξύ των Αρχών των χωρών προέλευσης, διέλευσης και προορισμού, σε στρατηγικό και

επιχειρησιακό επίπεδο, ανάληψης κοινών πρωτοβουλιών και ανταλλαγής πληροφοριών, εμπειριών και πρακτικών.

Η συνεργασία θα πρέπει να είναι έντονη, σταθερή, διαρκής και ειλικρινής, γεγονός που θα δώσει την απαραίτητη αποτελεσματικότητα στις προσπάθειες. Κλειδί θεωρείται η υλοποίηση των δεσμεύσεων και η ανάληψη ευθυνών και υποχρεώσεων που αναλογούν σε κάθε χώρα, καθώς και η αποδοχή μεταξύ των κρατών, της κοινής αρχής ότι δεν θα υπάρξει διαφοροποίηση στον αγώνα κατά του φαινόμενου αυτού.

Μέσα στον πυρετό των διαρκών, ογκούμενων και ποιοτικά νέων μεταναστευτικών κινήσεων ανακύπτουν σημαντικά και κρίσιμα ζητήματα που αφορούν τον τρόπο ένταξης των μεταναστών στο νέο κοινωνικοοικονομικό και πολιτισμικό περιβάλλον, τις συνέπειες που προξενούν οι κινήσεις αυτές τόσο για τις χώρες υποδοχής, καθώς και τα προβλήματα που συνεπάγεται μια τέτοια διαδικασία. Η αντιμετώπιση όλων αυτών των πολυσήμαντων διαστάσεων απαιτεί εκ μέρους των κρατών τη χάραξη πολιτικής, η οποία για να είναι επιτυχής πρέπει να δομηθεί πάνω σε μια μακρόπνοη βάση, δεδομένης της διαχρονικότητας του μεταναστευτικού φαινομένου και της αλληλουχίας των μεταναστευτικών γενεών.

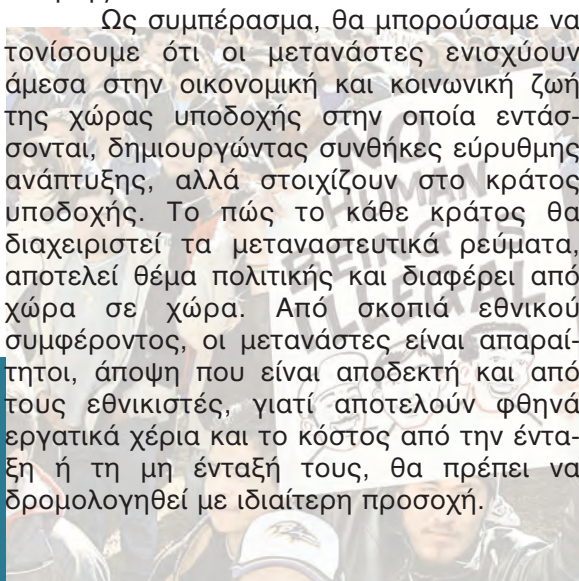
Η ανεξέλεγκτη αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού, όχι μόνο συμβάλλει στη διατάραξη των περιβαλλοντικών ισορροπιών, αλλά μπορεί να ανατρέψει τις παγκόσμιες ισορροπίες όσον αφορά την επάρκεια τροφίμων και να προκαλέσει μαζική μετανάστευση πληθυσμών. Ακόμη μας προβληματίζει σχετικά με το πώς θα μπορέσει η Γη να θρέψει έναν τόσο μεγάλο αριθμό ανθρώπων, όταν ήδη πάνω από 800 εκατομμύρια άτομα στον κόσμο υποφέρουν από υποσιτισμό. Όλα ξεκινούν από την αναγνώριση της διασύνδεσης ανάμεσα στη δική μας σπατάλη πόρων και τις οικολογικές καταστροφές στον "τρίτο" κόσμο ως έναν λόγο μετανάστευσης, της διασύνδεσης ανάμεσα στο δικό μας παρελθόν ως ευρωπαϊκών αποικιοκρατικών δυνάμεων και των πολιτικών εντάσεων, των πολέμων και

των εμφυλίων πολέμων στον "τρίτο" κόσμο ως έναν ακόμη λόγο μετανάστευσης και, τέλος, της διασύνδεσης ανάμεσα στο οργανωμένο από εμάς διεθνές οικονομικό σύστημα και της κοινωνικής κατάστασης στον "τρίτο" κόσμο ως έναν πρόσθετο λόγο μετανάστευσης.

Κατά συνέπεια, δεν πρέπει να μας απασχολεί μόνον η βελτίωση των προϋποθέσεων για νόμιμη μετανάστευση αλλά κυρίως οι αιτίες μετανάστευσης. Σε αυτό το πλαίσιο, η μόνη ρεαλιστική λύση είναι να ρίξουμε το "κοινωνικο-οικονομικό" τείχος και να αλλάξουμε την ίδια την κοινωνία, έτσι ώστε οι άνθρωποι να μην προσπαθούν τόσο απεγνωσμένα να αποδράσουν από τον ίδιο τους τον κόσμο.

Η πρόληψη της παράνομης μετανάστευσης με την απάλειψη των λόγων και αιτιών της, αποτελεί μια κρίσιμη πτυχή των διεθνών σχέσεων. Η ίδια η μετανάστευση είναι επομένως ένα πεδίο πειραματισμού για μια ανθρωπιστική παγκοσμιοποίηση, υποδηλώνοντας σειсмоγραφικά τα δομικά προβλήματα σε ορισμένες περιοχές του κόσμου και δείχνοντας τις άδικες και ανεπαρκείς οικονομικές και πολιτικές συνθήκες. Με αυτή την έννοια, η μετανάστευση μπορεί να γίνει ένα πολύτιμο ρυθμιστικό εργαλείο για τη διασφάλιση της δικαιοσύνης και της καλοσύνης στην εποχή της παγκοσμιοποίησης.

Ως συμπέρασμα, θα μπορούσαμε να τονίσουμε ότι οι μετανάστες ενισχύουν άμεσα στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας υποδοχής στην οποία εντάσσονται, δημιουργώντας συνθήκες εύρυθμης ανάπτυξης, αλλά στοιχίζουν στο κράτος υποδοχής. Το πώς το κάθε κράτος θα διαχειριστεί τα μεταναστευτικά ρεύματα, αποτελεί θέμα πολιτικής και διαφέρει από χώρα σε χώρα. Από σκοπιά εθνικού συμφέροντος, οι μετανάστες είναι απαραίτητοι, άποψη που είναι αποδεκτή και από τους εθνικιστές, γιατί αποτελούν φθηνά εργατικά χέρια και το κόστος από την ένταξη ή τη μη ένταξή τους, θα πρέπει να δρομολογηθεί με ιδιαίτερη προσοχή.

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΕΓΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ

του Πχη Αθανασόπουλου Ιωάννη

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ελλάδα υπήρξε σταθερά για πολλές δεκαετίες μία χώρα εξαγωγής εργατικού δυναμικού και μεταναστών. Με δεδομένη τη σταθερή ανάπτυξη και κυρίως την επιτυχημένη πορεία της εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ελλάδα κατέστη κατά τη δεκαετία του 1990 μία χώρα υποδοχής μεταναστών με πρωτοφανή για τις εσωτερικές δομές της χώρας ροή.

Το σημαντικό και ογκώδες μεταναστευτικό ρεύμα δημιούργησε, προϊόντος του χρόνου, σημαντικές τριβές ανάμεσα στους γηγενείς κατοίκους και τους αλλοδαπούς μετανάστες, τριβές που κατέληξαν στη δημιουργία προκαταλήψεων και εν γένει ξενοφοβικών τάσεων. Οι τάσεις αυτές τείνουν πολλές φορές να οδηγούν το σώμα των μεταναστών σε ένα άτυπο καθεστώς κοινωνικού αποκλεισμού.

Σύμφωνα με την κρίση των εγκεκριμένων παρατηρητηρίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο κοινωνικός αποκλεισμός συνοδεύθηκε και από φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας.

Ο κύριος όγκος του μεταναστευτικού ρεύματος, κατά εύλογο τρόπο, κινήθηκε προς την περιοχή της Αττικής. Τα σημαντικότερα προβλήματα στέγασης και εργασιακής απασχόλησης των μεταναστών επικεντρώθηκαν στην πρωτεύουσα της χώρας, όπου και εδράζονται οι κυριότεροι κρατικοί μηχανισμοί. Η διαδικασία προσαρμογής και εγκατάστασης αυτού του μεγάλου όγκου της μετανάστευσης υπήρξε μία εξελικτική διαδικασία με πολλές δυσκολίες που συνεχίζεται μέχρι και σήμερα.

ΣΚΟΠΟΣ

Η περιγραφή του φαινομένου της μετανάστευσης στην Ελλάδα καθώς και της διαδικασίας με την οποία αρθρώθηκε αυτή η υποδοχή.

Η ανάλυση των βασικών αρχών με τις οποίες η Ευρωπαϊκή Ένωση ενέσχυσε στο πρόβλημα της μετανάστευσης, καθώς και του τρόπου με τον οποίο οι προγραμματικές αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα οδήγησαν τη χώρα μας, ως κράτος - μέλος της Ευρωπαϊκής

Ένωσης σε συγκεκριμένες δεσμεύσεις για τη μεταναστευτική πολιτική που επρόκειτο να υιοθετήσει.

Η περιγραφή του καθεστώτος του κοινωνικού αποκλεισμού των μεταναστών από τις κοινωνικές και οικονομικές διεργασίες της ζωής στην Ελλάδα και η ανάλυση της σχέσης του αποκλεισμού των μεταναστών σε συνάρτηση με τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις της κοινής γνώμης στην Ελλάδα που συνέδεσε τη μετανάστευση και την εγκληματικότητα.

Η διεξοδική ανάλυση της κατάστασης του μεταναστευτικού ρεύματος στην Αττική δίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στα προβλήματα στέγασης και εργασίας.

Επίσης η εκτεταμένη ανάλυση των νόμων με τους οποίους το Ελληνικό κράτος προσπάθησε να ρυθμίσει αποτελεσματικά τη στάση της χώρας έναντι του μαζικού ρεύματος της Μετανάστευσης.

Τέλος, θα συναγάγουμε τα συμπεράσματά μας από την ενδελεχή ανάλυση των δεδομένων και θα προβούμε στις ανάλογες προτάσεις.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Για την εκπόνηση της διατριβής έχουν τεθεί οι παρακάτω προϋποθέσεις:

1. Η Ελλάδα περί τα τέλη της δεκαετίας του 1980 και κυρίως από το 1990 και εντεύθεν μετατράπηκε από χώρα αποστολής μεταναστών σε χώρα υποδοχής και μάλιστα τα τελευταία χρόνια σε μία από τις βασικές χώρες υποδοχής και εγκατάστασης μεταναστών.
2. Οι νομικές προεκτάσεις του μεταναστευτικού θα αναφερθούν με βάση το ισχύον νομικό πλαίσιο που διέπει τη μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας και συγκεκριμένα το Ν. 3386/2005 ο οποίος και ρυθμίζει όλα τα καίρια θέματα των μεταναστών (είσοδος - έξοδος αλλοδαπών στη χώρα, οικονομικοί πρόσφυγες, λαθρομετανάστες, αιτούντες άσυλο, υπόθεση εργασίας μεταναστών κλπ) με τις έως τώρα τροποποιήσεις του όπως ο Ν.3536/2007.
3. Η δέσμευση της Ελλάδας προς μία

κοινή ευρωπαϊκή πολιτική μετανάστευσης, η οποία σφραγίζεται μέσα από την αποδοχή μιας σειράς Συμβάσεων και Κανονισμών όπως η Σύμβαση εφαρμογής των Συμφωνιών Σένγκεν, ο Κανονισμός 343/2003, ο Χάρτης Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων του 1989, η Συνθήκη του Μάαστριχτ κλπ¹.

4. Ειδικότερα όσον αφορά τη σημασία και τα αποτελέσματα της μετανάστευσης στην Ελληνική αγορά στέγης δεν έχουν ερευνηθεί σχεδόν καθόλου. Υπάρχουν στοιχεία από την απογραφή του 2001, ορισμένα από τα οποία δημοσιοποιήθηκαν πρόσφατα, αλλά χωρίς να παρέχονται αρκετές λεπτομέρειες που να μας επιτρέπουν να καταλήξουμε σε ασφαλή συμπεράσματα².

Επίσης τα στοιχεία για τα ποσοστά απασχόλησης των μεταναστών τα οποία ενώ σε όλες τις χώρες της ΕΕ είναι διαθέσιμα μέσω της τριμηνιαίας Επισκόπησης Εργατικού Δυναμικού, στην Ελλάδα το πλαίσιο - δείγμα που χρησιμοποιείται έως τώρα είναι αυτό της απογραφής του 1991, στην οποία καταγράφηκαν ελάχιστοι μετανάστες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ "Α": Η ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΩΣ ΧΩΡΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Η ΠΡΩΤΟΓΝΩΡΗ ΜΑΖΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ

Κατά τη δεκαετία του 1990 αρχίζει το κύριο μεταναστευτικό ρεύμα που εγκαταστάθηκε στην Ελλάδα ως "πρώτη γενιά". Η γεωμετρική αύξηση του μεταναστευτικού ρεύματος προς την Ελλάδα³ είναι συνέπεια αρχικά της οικονομικής εξαθλίωσης των αφροασιατικών χωρών και κατόπιν των ακραίων πολιτικών ανακατατάξεων στα

1. Ζωή Πασσία - Παπασιώπη, "Δίκαιο Κατάστασης Αλλοδαπών", 4ο μέρος
2. Η Ένταξη των Μεταναστών στην Αθήνα. Δείκτες Ανάπτυξης και Στατιστικές Μέθοδοι Μέτρησης', Martin Baldwin-Edwards, <http://www.migrantsingreece.org/transpartner/MartinReportGreece3>.
3. Μουσούρου Λ., Μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη, Αθήνα, 1991, σ. 176

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ, Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Στην έκθεση του 2002, το "Παρατηρητήριο του Ελσίνκι" τονίζει ότι η Ελλάδα δεν πραγματοποίησε σοβαρή εξέλιξη προς την κατεύθυνση της υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁵.

Και όλα αυτά, όπως τονίζεται στην έκθεση, τη στιγμή που η Ελλάδα είναι διεθνώς αναγνωρισμένη ως μία δημοκρατική χώρα με σύγχρονους θεσμούς και νόμους, οι οποίοι θα όφειλαν να προστατεύουν αξίες με πανανθρώπινη σημασία και οικουμενική προοπτική.

Όλη αυτή η υποχώρηση της υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από μία δημοκρατική κυβέρνηση έχει οδηγήσει, κατά τους συντάκτες της έκθεσης, σε έντονα και επεκτεινόμενα φαινόμενα ξενοφοβίας και ρατσισμού που συσκοτίζουν την κοινωνική αντίληψη για τη δημοκρατικότητα και το σεβασμό της ανθρωπίνης ύπαρξης.

Ως οι πλέον καταπιεζόμενες μειονότητες στην Ελλάδα αναφέρονται πρωτεύοντως οι Αθίγγανοι, και δευτερευόντως οι Αλβανοί.

Θα πρέπει εδώ να σημειώσουμε ότι η εικόνα που δίνει η έκθεση είναι μάλλον υπερβολική, ενώ οι όροι που χρησιμοποιούνται για να διακριβωθεί η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι υπέρ το δέον γλαφυροί. Η έκθεση που εκτείνεται σε δέκα σελίδες γενικεύει και στηρίζεται σε μεμονωμένα περιστατικά, προκειμένου να εμφανίσει μία περίπου τριτοκοσμική κατάσταση και συνθήκη, η οποία δεν είναι ορατή δια γυμνού οφθαλμού στην Ελλάδα.

Βαλκάνια, στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Εγγύς Ανατολής. Η Ελλάδα προσέλκυσε και προσελκύει μετανάστες διότι λειτουργεί ως πύλη προς την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και ως τελικός προορισμός, κατά τα τελευταία ιδίως χρόνια, λόγω της οικονομικής και πολιτικής της σταθερότητας⁴.

Θα πρέπει εδώ να τονίσουμε ότι το καθεστώς εισόδου των μεταναστών, κυρίως εκείνων από την Αλβανία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως παράνομο ή ημιπαράνομο και αυτό το δεδομένο θα επιδεινώσει τη σχέση του μετανάστη με τον έτσι ή αλλιώς ασυνήθιστο με το φαινόμενο της μετανάστευσης Έλληνα.

Η αύξηση του πληθυσμού σε μεγάλα αστικά κέντρα σημαίνει και το συνωστισμό πολλών ανθρώπων σε δεδομένους χώρους, αύξηση που ενδεχομένως να οδηγήσει και σε αντίστοιχες κοινωνικές συγκρούσεις. Το πρόβλημα δεν είναι απλά εθνικό, εθνολογικό ή ρατσιστικό, αλλά βαθύτατα κοινωνικό.

4. Συλλογικό έργο της Εταιρείας Πολιτικού Προβληματισμού "Νίκος Πουλαντζάς": Μετανάστες στην Ελλάδα, Αθήνα, 2001

5. <http://www.migrantsingreece.org/files/RESOURCE-29>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ "Β": ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Η ΞΕΝΟΦΟΒΙΑ, Ο ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Στην ελληνική κοινωνία αυτήν την εποχή του πρώτου μεταναστευτικού ρεύματος εμφανίσθηκε μία γενικευμένη ανησυχία για την αλλοίωση του πληθυσμού και της εθνικής ομοιογένειας, ανησυχία που συνήθως έβρισκε σοβαρά ερείσματα μέσω των ΜΜΕ, ως προς τη διόγκωση από την πλευρά τους των ποσοστών εγκληματικότητας των μεταναστών που παρατηρούνταν εντός της ελληνικής κοινωνίας.

Έτσι σ'αυτήν την πρώτη περίοδο της εισόδου μεταναστών στη χώρα παρατηρήθηκε το φαινόμενο του εύκολου στιγματισμού του μετανάστη και της ακόμη πιο εύκολης υπαγωγής του στο χαρακτήρα του περιθωριακού ή και του εγκληματία⁶.

Όλη λοιπόν αυτή η κατάσταση δημιούργησε στην ελληνική κοινή γνώμη μία επαμφοτερίζουσα στάση έναντι του κοινωνικού τύπου του μετανάστη. Για μία μεγάλη μερίδα Ελλήνων ο μετανάστης ήταν ένας άνθρωπος ταλαιπωρημένος και στερημένος και ως εκ τούτου δεν μπορούσε να καταδικασθεί ακόμη και όταν προέβαινε σε εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας.

Για τους περισσότερους όμως Έλληνες, ο μετανάστης ήταν μία επικίνδυνη οντότητα για πολλούς και ποικίλους λόγους. Η πρώτη ομάδα επιχειρημάτων ως προς αυτήν την κατηγορία αφορούσε σε μία γενική θεώρηση της ελληνικής κοινωνίας ως μίας ομοιογενούς εθνικής ομάδας με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, με ιδιαίτερη ιστορία και με ιδιαίτερο προορισμό.

Ο πρώτος για την ελληνική πραγματικότητα όρος ήταν η "Ξενοφοβία", όρος που ερμήνευε την αρνητική στάση πολλών Ελλήνων ως μία γενικότερη ψυχολογική ροπή του γηγενούς κατοίκου μίας χώρας έναντι νεοεμφανιζόμενων πληθυ-

σμών⁷.

Ο δεύτερος, βαρύτερος και ιδεολογικά φορτισμένος, ήταν μεν γνωστός, αλλά παρέπεμπε σε μία άλλη ιστορική πραγματικότητα. Πρόκειται για τον όρο "Ρατσισμός" που θύμιζε το ιστορικό παρελθόν της αποικιοκρατίας, του ναζισμού και του φασισμού⁸.

Μετριοπαθέστερες ερμηνείες της αναταραχής που προκάλεσε εκείνη την εποχή αλλά και σήμερα η μαζική μετανάστευση χρησιμοποίησαν τον όρο "κοινωνικός αποκλεισμός"⁹.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα που πρέπει να εξασφαλίζονται τόσο από την Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και από τις κυβερνήσεις που απαρτίζουν την πολιτική της δομή είναι:

1. Το δικαίωμα στην αξιοπρέπεια.
2. Το δικαίωμα στην ισότητα.
3. Η ανθρωπιστική αρχή της αλληλεγγύης.
4. Η ανθρωπιστική αρχή της δικαιοσύνης.
5. Τα ανθρώπινα δικαιώματα του πολίτη.
6. Οι ανθρώπινες ελευθερίες.

Ο ρατσισμός και η ξενοφοβία αποτελούν τις σοβαρότερες απειλές για την κοινωνική ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς ως κοινωνικά φαινόμενα

7. Αναλύσαμε και προηγουμένως τις αντιρρήσεις μας για τον όρο "Ξενοφοβία". Για μεθοδολογικούς σκοπούς υποχρεούμεθα, με βάση την κοινωνιολογική έρευνα του φαινομένου της μετανάστευσης, να τον εξερευνήσουμε. Έτσι για μία κοινωνιολογική και ψυχολογική ανάλυση της Ξενοφοβίας όρα και: Μετανάστες, Ρατσισμός, Ξενοφοβία, συλλογικός τόμος, Αθήνα 2001, επίσης Η Καταπολέμηση της Ξενοφοβίας και του Ρατσισμού, συλλογικός τόμος, Αθήνα 2000

8. Όρα και: Commission Report of the Implementation of Action Plan against Racism, Mainstreaming the Fight against Racism <http://www.migrantsinGreece.org>

9. Για την έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού με ιδιαίτερη έμφαση στην Ελλάδα όρα και: Κώστα Δημουλάς, "Κοινωνικός Αποκλεισμός, η Ελληνική Εμπειρία", Αθήνα 1998

6. Για μία εισαγωγή στην έννοια του κοινωνικού στιγματισμού όρα και: Γεώργιος Η. Δήμου, "Απόκλιση - Στιγματισμός", Αθήνα 1998

καταστρατηγούν τις δύο θεμελιώδεις έννοιες που διέπουν τις δημοκρατικές αρχές της Ένωσης: την ισότητα και την ελευθερία. Σύμφωνα με τη συνθήκη του Άμστερνταμ που τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαΐου του 1999, η Ε.Ε λαμβάνει συγκεκριμένα θεσμικά μέτρα για την υπεράσπιση του ατόμου από τα φαινόμενα του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και της φυλετικής διάκρισης.

Ιδιαίτερη μέριμνα δίδεται στα δικαιώματα των γυναικών, καθώς ο νομοθέτης θεωρεί ότι η γυναίκα είναι περισσότερο ευάλωτη σε ρατσιστικές επιθέσεις ή στην άσκηση κριτηρίων διάκρισης με βάση το φύλο. Η έκθεση φρονεί ότι όλες αυτές οι κεφαλαιώδεις ρυθμίσεις έχουν οδηγήσει σε απτά αποτελέσματα σε ό,τι αφορά τη μείωση των κρουσμάτων ρατσισμού και ξενοφοβίας, με τη συνεργασία των κρατών μελών και των αντίστοιχων οργανισμών που είναι αρμόδιοι για την τήρηση αυτών των ρυθμίσεων σε θέματα που προσιδιάζουν στη δικαστική και εκτελεστική εξουσία, σε θέματα δηλαδή περιορισμού συγκεκριμένων εγκληματικών συμπεριφορών.

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΣΥΛΟΥ

Στην έκθεση προωθείται και ο θεσμός του ασύλου, σε συνάρτηση με το φαινόμενο της μετανάστευσης που λαμβάνει μεγάλες διαστάσεις κατά την τελευταία δεκαετία όχι μόνον στην Ελλάδα, αλλά και σε όλες τις προηγμένες οικονομικά κοινωνίες της Ευρώπης και εν γένει του Δυτικού Πολιτισμού.

Η έννοια του ασύλου επικεντρώνεται στη δημιουργία ενός θεσμικά κατοχυρωμένου χώρου, εντός του οποίου ένας μετανάστης θα μπορεί να διαθέτει εξασφαλισμένα τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης.

Σε ό,τι αφορά αυτή καθ'εαυτή τη θεσμική κατοχύρωση της έννοιας του Ασύλου, η Ε.Ε προσεγγίζει το ζήτημα υπό την εξής οπτική γωνία: κατά πρώτον λόγο θα πρέπει να υπάρξει ένα κοινό θεσμικό πλαίσιο για όλα τα κράτη - μέλη που να καθορίζει με σαφήνεια τις λειτουργίες του ασύλου, τα κριτήρια με τα οποία θα γίνεται ένας άνθρωπος δεκτός από τις αρχές του ασύλου, καθώς επίσης και τα κριτήρια με τα

οποία μία χώρα θα ελέγχει το γενικό θεσμό του Ασύλου.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

Αν όμως η συντεταγμένη συνθήκη του ρατσισμού από την πλευρά του Έλληνα έναντι του μετανάστη πιστεύουμε ότι δεν ευσταθεί, ο "κοινωνικός αποκλεισμός" του τελευταίου ήταν ένα υφιστάμενο κοινωνικό γεγονός τουλάχιστον κατά την πρώτη περίοδο της εισόδου του στη χώρα.

Ως έννοια, παρόλα αυτά, χρησιμοποιείται τα τελευταία δέκα περίπου χρόνια, ενώ η χρήση του στην Ελλάδα παρατηρείται μόλις την τελευταία πενταετία.

Ο κοινωνικός αποκλεισμός του μετανάστη έχει από τη δική του πλευρά μία διττή σημασία. Εν πρώτοις αφορά την ανθρωπιστική οπτική γωνία του πολιτισμένου ανθρώπου έναντι του ανθρώπου που υστερεί ως προς τη δυνατότητα του να συμμετέχει οργανικά στην κοινωνική πραγματικότητα.

Κατά δεύτερο λόγο ο κοινωνικός αποκλεισμός θέτει ως γνώμονα την ίδια τη λειτουργικότητα του κοινωνικού συνόλου. Ένας κοινωνικά αποκλεισμένος πολίτης δεν αποτελεί πρόβλημα μόνο για τον εαυτό του αλλά συνολικά για την κοινωνική ευημερία και την κοινωνική ειρήνη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ "Γ": ΤΑ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΕΓΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ

Το κύριο μεταναστευτικό ρεύμα αποτελούσαν οι μετανάστες από την Αλβανία. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία στη Νομαρχία Αθηνών, το 2001 από τους 2.664.766 κατοίκους, οι 279.747 ήταν αλλοδαποί, στη Νομαρχία Ανατολικής Αττικής από τους 403.918 κατοίκους οι 43.741 ήταν αλλοδαποί, στη Νομαρχία Δυτικής Αττικής από τους 151.612 κατόικους οι 12.658 ήταν αλλοδαποί

και τέλος στη Νομαρχία Πειραιώς από τους 541.504 κατοίκους οι 40.586 ήταν ξένοι. Συνολικά στην περιφέρεια πρωτεύουσας από τους 3.761.810 κατοίκους, οι προερχόμενοι από ξένες χώρες ανήρχοντο στους 376.732.

Το μεγαλύτερο ποσοστό λοιπόν των μεταναστών είναι φανερό πως κατευθύνθηκε στην περιοχή της Αττικής, ως ανεμένετο, καθώς εκεί βρίσκονται και λειτουργούν οι μεγαλύτερες και ευρύτερες εστίες της κοινωνικής, πολιτικής και κυρίως οικονομικής ζωής της Ελλάδας.

Η κατανομή των μεταναστών κατά περιοχές εντός της Αττικής ήταν η εξής: στη Μιχαήλ Βόδα εντοπίστηκε το μεγαλύτερο μέρος των Πολωνών μεταναστών, στην Πλατεία Κολιάτσου και στην Πανεπιστημιούπολη του Ζωγράφου οι μετανάστες από την Αιθιοπία, από τους Αμπελόκηπους μέχρι τη Φιλοθέη και το Ψυχικό Άραβες και Φιλιπινέζοι, στο Αιγάλεω και πέριξ Ιρανοί και Ιρακινοί, στη Δραπετσώνα και το Κερατσίνι Πακιστανοί, στις Αχαρνές και στον Ασπρόπυργο οι Ρωσοπόντιοι, ενώ οι Αλβανοί είναι διασπαρμένοι σε όλες τις περιοχές της Αττικής.

Τα αρχικά προβλήματα των μεταναστών που εγκαταστάθηκαν στην Αττική ήταν τεράστια τόσο για τους ίδιους όσο και για τον άπειρο στο φαινόμενο της μετανάστευσης Αθηναίο. Τα προβλήματα της παραμονής και στέγασης καθώς και της εξεύρεσης εργασίας από την πλευρά του μετανάστη ήταν οξύτατο και δημιουργούσε σοβαρά προβλήματα ανομίας στο εσωτερικό της Αθήνας και της Αττικής γενικότερα.

ΣΤΕΓΑΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ

Ειδικότερα για τη στέγαση των μεταναστών στην Αττική και τα τυχόν προβλήματα που αφορούν τις διακρίσεις στην αγορά στέγης, δεν υπάρχουν αξιόπιστα στοιχεία. Ειδικότερα στην Αθήνα, διάφορες έρευνες αναφέρουν το φαινόμενο που παρατηρείται με τις αγγελίες, όπου οι ιδιοκτήτες αρνούνται να ενοικιάσουν ακίνητα σε ξένους¹⁰. Εκφράζονται ακόμη αιτιάσεις ότι από το 2003 οι μετανάστες καλούνται να

10. "No place like home", άρθρο, Athens News, Μάρτιος 2003

καταβάλλουν υψηλότερα ενοίκια. Πάντως είναι αδύνατο να επιβεβαιωθεί η έκταση του φαινομένου.

Ή σε πολλά σημεία παρατηρούνται μεγάλες ομοιότητες μεταξύ των συνθηκών στέγασης των φτωχών Ελλήνων και των μεταναστών. Σε αυτές περιλαμβάνονται η ηλικία των κτιρίων (το 30% έχει ανεγερθεί πριν το 1960), η έλλειψη βασικών ανέσεων (11%), τα δωμάτια ανά πρόσωπο (0,7), κλπ., οι οποίες συναποτελούν μία κατάσταση που διαφέρει πολύ από τις συνθήκες διαβίωσης του γενικότερου Ελληνικού πληθυσμού. Όμως σε ορισμένα συγκεκριμένα σημεία, η κατάσταση των μεταναστών ήταν ακόμη χειρότερη από αυτή των φτωχών Ελλήνων. Τα σημεία αυτά ήταν το ποσοστό συμβίωσης, το ποσοστό κατοικιών με λιγότερο από 25τ.μ. ανά πρόσωπο και άλλοι δείκτες ανεπαρκούς χώρου.

ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ

Η κύρια εθνικότητα ξένων εργαζομένων είναι η Αλβανική και η πιο σημαντική τους δραστηριότητα είναι οι οικοδομικές εργασίες. Οι άνδρες Αλβανοί εργαζόμενοι έχουν επίσης σημαντική παρουσία στη γεωργία, στη βιομηχανία και στον τουρισμό. Διαπιστώνεται ότι τα προφίλ κάθε

εθνικότητας είναι αρκετά διαφορετικά.

Προηγούμενες μελέτες έχουν δείξει ότι η εθνική ειδίκευση τείνει να αναπαράγεται ως στερεότυπο, γεγονός που επιβεβαιώνεται καθαρά για ορισμένες εθνικότητες. Οι Πολωνοί και Γεωργιανοί εργαζόμενοι επικεντρώνονται στις οικοδομικές εργασίες σε ποσοστό συγκέντρωσης υψηλότερο και από αυτό των Αλβανών. Οι Ινδοί εργαζόμενοι ειδικεύονται στη γεωργία (κυρίως καλλιέργειες ανθέων), οι Βούλγαροι επίσης στη αγροτικές εργασίες, αλλά διαφορετικού τύπου από εκείνες των Ινδών, και οι

προερχόμενοι από το Μπανγκλαντές και το Πακιστάν απαντώνται περισσότερο στη βιομηχανία, με τους πρώτους να έχουν παρουσία και στον τουρισμό.

Στη γυναικεία απασχόληση, έχουμε και πάλι την κυριαρχία των Αλβανών στην αγορά εργασίας. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι σε ένα μεγάλο βαθμό αυτό αναφέρεται στη δραστηριότητα της οικιακής βοηθού η οποία είναι και η κύρια δραστηριότητα των γυναικών όλων των εθνικών ομάδων και στην περίπτωση των Φιλιππινέζων σχεδόν η αποκλειστική. Οι Ρουμάνες ασχολούνται πολύ λιγότερο με τις οικιακές εργασίες και έχουν σημαντική παρουσία στον τουρισμό και στον αγροτικό τομέα. Οι γυναίκες από τη Ρωσία, τη Βουλγαρία και την Αλβανία επίσης παρουσιάζουν υψηλότερη διαφοροποίηση με παρουσία και στον αγροτικό τομέα, στη βιομηχανία, και στον τουρισμό.

Η έρευνα της ΕΛΙΑΜΕΠ για τους Αλβανούς στην Αθήνα είναι πιο χρήσιμη ως προς παροχή στοιχείων. Για τους Αλβανούς άνδρες, διαπιστώνεται ότι το 41% εργάζεται στις οικοδομικές εργασίες, το 31% στη βιομηχανία και το 25% σε επιχειρήσεις ή αυτο-απασχολείται. Για τις γυναίκες, η δραστηριότητα της οικιακής βοηθού αναλογεί στο 34%, ενώ το 35% είναι, εθελουσίως ή όχι, άνεργες. Η θέση εργασίας συνήθως βρίσκεται μέσω

συγγενών ή φίλων (77%), ενώ οι ενώσεις μεταναστών δε φαίνεται να έχουν σημαντικό ρόλο στην εξεύρεση εργασίας. Ο μέσος μετανάστης στην Ελλάδα και ιδιαίτερα στην Αθήνα ενώ δουλεύει πάρα πολλές ώρες δεν πληρώνεται ανάλογα.

Τέλος η "αυτοαπασχόληση" ή η "επιχειρηματικότητα στα πλαίσια της εθνικής κοινότητας" αποτελεί σημαντική στρατηγική που πρόσφατα φαίνεται να έχει διαδοθεί ευρέως και έχει εξελιχθεί σε σημαντική δραστηριότητα στην Αθήνα, αν και δεν υπάρχουν καθόλου σχετικά στοιχεία.

ΟΙ ΠΡΟΣΦΑΤΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Ο νέος νόμος 3386/2005, ήρθε να λύσει βασικά προβλήματα που είχαν δημιουργηθεί από την εφαρμογή του προηγούμενου νόμου του 2001 και την πείρα που είχε αποκτηθεί από τις δυσλειτουργίες κατά την εφαρμογή του στην πράξη και την καθημερινή πραγματικότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ "Δ": ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα συμπεράσματα που δύνανται να εξαχθούν είναι τα εξής:

1. Η μετανάστευση αποτέλεσε μία μορφή ριζικού ανασχηματισμού της ελληνικής κοινωνίας. Ο μετανάστης συνιστούσε και συνιστά για το μέσο Έλληνα ένα πρωτόγνωρο κοινωνικό τύπο που άλλαξε την εσωτερική εικόνα που είχε ο Έλληνας για την κοινωνία του, τον πολιτισμό του και την ιστορία του. Προερχόμενος από χώρες εντός των οποίων κυριαρχούσε γενικευμένη κοινωνική, πολιτική και οικονομική κρίση, ο μετανάστης έφθασε στην Ελλάδα, χώρα με μακροχρόνια παρουσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση και υψηλότατο για τα δεδομένα των Βαλκανίων επίπεδο ζωής, με βασικό όραμα την ανεύρεση διαμονής και εργασίας και εν γένει την κοινωνική και οικονομική αποκατάσταση της οικογένειάς του. Παραπλεύρως εμφανίσθηκε και ένα άλλο

είδος μετανάστη που συχνά πυκνά ταυτίσθηκε με την παρανομία. Το καθεστώς ανομίας που επικρατούσε στις διαλυμένες χώρες του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού ευνόησε την εμφάνιση εκτεταμένων κυκλωμάτων λαθρεμπόρων, εμπορών ναρκωτικών και λευκής σαρκός.

2. Ο άνωθεν αντιφατικός σχηματισμός του κοινωνικού χαρακτήρα του μετανάστη στα μάτια της ελληνικής κοινής γνώμης δημιούργησε την εμφάνιση στερεοτύπων και προκαταλήψεων. Κρούσματα ξενοφοβίας ή και ρατσισμού δεν έλειψαν, ενώ μία έκδηλη ροπή κοινωνικού αποκλεισμού του μετανάστη πρόβαλλε στο προσκήνιο. Ο Μετανάστης ήταν κατ' αυτόν τον τρόπο ένας άνθρωπος διπλά διωκόμενος.

Σε ένα πρώτο επίπεδο εθνικής ταυτότητας ήταν ένας ξένος σε έναν ξένο τόπο, μακριά από τη δική του εθνοτική ασφάλεια, ενώ σε ένα επίπεδο κοινωνικό ήταν εξόριστος στο περιθώριο μίας κοινωνίας, η οποία τη δεδομένη χρονική στιγμή ζούσε ίσως τη μεγαλύτερη στιγμή κοινωνικής και οικονομικής ακμής που είχε γνωρίσει στη μεταπολεμική της περίοδο.

3. Κατά την είσοδο του στη χώρα ο μετανάστης συνάντησε πλείστα προβλήματα σε ό,τι αφορά όχι μόνο την εγκατάστασή του αλλά και το ίδιο το βασικό μέσο επιβίωσης ενός ανθρώπου, το δικαίωμα του στη διαμονή και την εργασία.

4. Ειδικότερα για τα θέματα της στέγασης και της αγοράς εργασίας των μεταναστών στην Αττική και κυρίως στην περιοχή της πρωτεύουσας επισημαίνονται τ'ακόλουθα:

α. Η ποιότητα και η ποσότητα των στατιστικών στοιχείων είναι πολύ χαμηλή για να μπορούμε να γνωρίζουμε με βεβαιότητα τι ακριβώς συμβαίνει με κάθε ομάδα μεταναστών. Υπάρχουν προβλήματα με την έλλειψη πληροφόρησης στα ανωτέρω πεδία.

β. Οι θέσεις στις οποίες προσλαμβάνονται οι μετανάστες βρίσκονται στο περιθώριο της επίσημης αγοράς εργασίας και συχνά στη λεγόμενη "δευτερεύουσα αγορά" εργασίας η οποία σχετίζεται με το αυξημένο ποσοστό

παραοικονομικής δραστηριότητας¹¹ σε όλες τις χώρες της Νότιας Ευρώπης και αποτελεί σημαντικό παράγοντα προσέλκυσης μεταναστών εργατών λόγω της αυξημένης ζήτησης που παρουσιάζει για φτηνή και ανειδίκευτη δύναμη.

γ. Οι μετανάστες ως επί το πλείστον δεν απασχολούνται στην Βιομηχανία αλλά κυρίως σε υπηρεσίες και σε εποχικές εργασίες.

δ. Ο αποκλεισμός από την αγορά εργασίας είναι συχνά το αρχικό κίνητρο για την αυτοαπασχόληση, αν και η φύση, η έκταση και οι αιτίες του φαινομένου δεν παρουσιάζουν ομοιογένεια.

ε. Το θέμα της στέγασης αναδεικνύει πιο καθαρά το θέμα της κοινωνικής και οικονομικής περιθωριοποίησης, αφού οι μετανάστες ζουν στις φτωχότερες περιοχές της Αθήνας και υπό τις χειρότερες συνθήκες στέγασης.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Λαμβάνοντας υπόψη τ' ανωτέρω προτείνονται τα ακόλουθα:

1. Να υιοθετηθεί ένα συγκεκριμένο μοντέλο στρατηγικής πολιτικής και πρακτικής, αναφορικά με την κοινωνική ένταξη των "διαφορετικών" πολιτιστικά, θρησκευτικά και εθνικά ομάδων. Ως ενδεικνυόμενη λύση προτείνεται το πολυπολιτισμικό μοντέλο το οποίο επειδή ακριβώς σέβεται τα αναφαίρετα δικαιώματα του ανθρώπου για θρησκεία, πολιτικές πεποιθήσεις και ελεύθερη επικοινωνία επιτρέπει την ωφέλιμη και παραγωγική δημιουργία μέσω της ανταλλαγής πολιτιστικής κουλτούρας, ηθών και εθίμων.

2. Να συγκεντρωθούν κατάλληλα, αξιόπιστα ποιοτικά και ποσοτικά στατιστικά στοιχεία και να γίνουν εμπεριστατωμένες μελέτες όσον αφορά τα πεδία της στέγασης και αγοράς εργασίας των μεταναστών στην Αττική καθώς και να αναπτυχθεί ένα πλαίσιο ανάλυσης προς εκμετάλλευση αυτών των στοιχείων καθόσον μόνο με στατιστικά

στοιχεία, μελέτες και αξιολογήσεις υψηλής ποιότητας μπορούν οι πολιτικές αρχές και οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί να ανταποκριθούν στον χειρισμό της αναπόφευκτη δύσκολης μετάβασης που διέρχεται η Ελλάδα, και η Αθήνα ειδικότερα, κατά την προσαρμογή και τη φιλοξενία ενός νέου, μεγάλου πληθυσμού μεταναστών.

3. Θα πρέπει να υποστηριχθεί και να ενθαρυνθεί η αυτοαπασχόληση και η επιχειρηματικότητα στα πλαίσια εθνικών ομάδων τόσο από την κυβέρνηση όσο και τους μη κυβερνητικούς οργανισμούς μεταναστών στα πλαίσια μιας στρατηγικής αυτοενδυνάμωσής τους. Η αυτοαπασχόληση μπορεί να αποτελέσει την οδό προς την ένταξη για τις κοινότητες των μεταναστών.

4. Να προγραμματισθεί η ένταξη των μεταναστών της Αττικής στο εργατικό δυναμικό η οποία και να χαρακτηριστεί ως ενέργεια ύψιστης εθνικής προτεραιότητας. Επίσης οι ενώσεις των μεταναστών να διαδραματίσουν πιο ενεργό και σημαντικό ρόλο στην εξεύρεση της εργασίας.

5. Να διασφαλισθεί η αξιοπρεπής στέγαση των μεταναστών τόσο με την υποστήριξη των αρμόδιων κρατικών φορέων όσο και με τη βοήθεια των οργανώσεων των μεταναστών. Εδώ αξίζει να αναφερθεί η εφαρμογή του προγράμματος "Νεφέλη" του Ιδρύματος Κοινωνικής Εργασίας, που έχει ως σκοπό την ενοικίαση με δικά του έξοδα διαμερισμάτων σε διάφορες περιοχές της Αθήνας για τη διαμονή σε αυτά των μεταναστών που αιτούν άσυλο. Επίσης θα πρέπει να απασχολήσουν τις τοπικές αρχές οι κοινωνικο-χωρικές συγκεντρώσεις μεταναστών σε ορισμένες φτωχότερες περιοχές της Αθήνας, διότι αν και προς το παρόν δεν έχουν αναπτυχθεί γκέτο αυτό θα μπορούσε ν' αλλάξει.

¹¹. Σε όλες τις νοτιοευρωπαϊκές χώρες η παραοικονομία ξεπερνάει το 30% της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας, ενώ στην Ελλάδα αγγίζει το 45% (Baldwin-Edwards, 1998)

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΛΑΘΡΟ-ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΗ ΞΕΝΟΦΟΒΙΑ, ΤΟ ΡΑΤΣΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

του Επχου Κόκκωνα Κωνσταντίνου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι ρίζες της μετανάστευσης, ως κοινωνικό φαινόμενο είναι πολύ βαθιές και χάνονται μέσα στην Ιστορία. Υπήρξαν πολλές περίοδοι με μεγάλη έξαρση του φαινομένου. Κυρίως μικρές πληθυσμιακά και οικονομικά χώρες αποτελούσαν τα σημεία εξαγωγής μεταναστών και χώρες με οικονομική ανάπτυξη και κυρίως βαριά βιομηχανία γίνονταν χώρες υποδοχής. Το πιο σύγχρονο παράδειγμα αποτελεί η περίοδος μετά το Β΄ ΠΠ, όπου χώρες όπως η Γερμανία στην Ευρώπη, ΗΠΑ και Αυστραλία δέχθηκαν αυξημένο αριθμό μεταναστών. Με το πέρας αυτής της περιόδου και τη διέλευση λίγων ετών, ξεκίνησε τη δεκαετία του '90, (ίσως λίγο νωρίτερα), ένα νέο κύμα μετανάστευσης με χαρακτηριστικά σχεδόν ίδια με των προηγούμενων περιόδων, αλλά με μία σημαντική διαφορά. Οι χώρες αποστολής είναι πλέον διαφορετικής σύστασης.

ΣΚΟΠΟΣ

Κάτω από αυτές τις συνθήκες σκοπός της παρούσας διατριβής είναι να εξετάσει το σύγχρονο ρεύμα μετανάστευσης και λαθρομετανάστευσης στην Ελλάδα και γενικά στην Ευρώπη, από όλες τις πλευρές του, καθώς και τις επιπτώσεις που αυτό αντανakλά στο κοινωνικό, δημογραφικό, οικονομικό, θρησκευτικό, πολιτισμικό και εθνικό επίπεδο. Αυτές οι επιπτώσεις οδηγούν συνήθως σε ακραία φοβικά σύνδρομα όπως η ξενοφοβία, ο ρατσισμός αλλά και την αύξηση της εγκληματικότητας, τα οποία θα προσπαθήσω να προσεγγίσω.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ - ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ

Ως προϋποθέσεις - παραδοχές, για τη σύνταξη της εργασίας ελήφθησαν:

- Η μετανάστευση και υπογεννητικότητα, θα συνεχίσουν με τον ίδιο ρυθμό, λόγω διατήρησης των αιτιών που τα προκαλούν.
- Η οικονομική και πολιτική κατάσταση των χωρών θα παραμείνει όπως μέχρι τώρα.
- Ο χάρτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν αναμένεται να αλλάξει λόγω εισόδου άλλων χωρών.

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ - ΛΑΘΡΟΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Η μετανάστευση είναι μια μορφή κοινωνικής κινητικότητας, που εμπεριέχει το στοιχείο της γεωγραφικής μετακίνησης, δηλαδή από ένα γεωγραφικό σημείο του κοινωνικού συστήματος σ' ένα άλλο. Περιλαμβάνει ένα άτομο ή ομάδες ατόμων, με σκοπό τη μόνιμη ή προσωρινή εγκατάστασή τους, εντός ή εκτός των ορίων μιας χώρας και είναι εκούσια ή ακούσια. Διακρίνεται σε:

- α. Αναγκαστική μετανάστευση, όταν προκαλείται από εσκεμμένη ή άθελη δημιουργία δυσμενών συνθηκών διαβίωσης.
- β. Βίαιη μετανάστευση, όταν επιβάλλεται χωρίς περιθώριο επιλογής.
- γ. Σύγχρονη μετανάστευση, όταν προκαλείται από οικονομικά αίτια.
- δ. Συντηρητική μετανάστευση, όταν διατηρείται ο τρόπος ζωής του μετανάστη.
- ε. Καινοτόμος μετανάστευση, όταν

επέρχεται ολική ή μερική μεταβολή του τρόπου ζωής του μετανάστη.

στ. Αρχαϊκή μετανάστευση, όταν τα αίτια δεν είναι οικονομικά, αλλά προκαλείται λόγω του τρόπου ζωής.

ζ. Μετανάστευση λόγω φυσικών καταστροφών.

Με τον όρο λαθρομετανάστευση εννοούμε τη μετανάστευση που εμπεριέχει την έννοια του παράνομου σε σχέση με τις χώρες υποδοχής.

Ιστορική Αναδρομή

Το τελευταίο ρεύμα μετανάστευσης, ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του '90 λόγω των πολιτικών εξελίξεων στα Βαλκανικά κράτη. Στην Ελλάδα το 1998 υπήρχαν 200.000 νόμιμοι μετανάστες και περίπου 500.000 παράνομοι. Στις μέρες μας σύμφωνα με έρευνα του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής (ΙΜΕΠΟ), έχουμε 500.000 νόμιμους μετανάστες και 150.000 άδειες που περιμένουν την έγκριση. Όσο για τους λαθρομετανάστες δεν είναι δυνατό να υπολογισθούν, παρά μόνο όσοι συλλαμβάνονται. Έκρηξη του μεταναστευτικού κύματος πραγματοποιήθηκε μετά το 2002 και αυτό λόγω των σύγχρονων τάσεων που επικράτησαν στους κόλπους της ΕΕ.

Αίτια (Λαθρο) Μετανάστευσης

Για το πώς κατέληξαν χώρες από αποστολείς να γίνονται σημεία υποδοχής δεν είναι δύσκολο να το εξηγήσουμε. Αρκεί να δούμε ορισμένα γεγονότα που έλαβαν χώρα από το 1990 και μετά:

α. Η κατάρρευση του ανατολικού συνασπισμού.

β. Η δυναμική προώθηση της παγκοσμιοποίησης από την εναπομένουσα υπερδύναμη ως το μέσο για μια επιδιωκόμενη διεθνή ηγεμονία, βασισμένη σε ένα υπερνεοφιλελεύθερο διεθνές οικονομικό σύστημα.

γ. Λόγοι που παραπέμπουν σε εξεύρεση καλύτερων συνθηκών ζωής σε χώρες οικονομικά πιο δυνατές. Τα οικονομικά βήματα της ΕΕ και η ανάπτυξη αυτής, βοήθησε σημαντικά στην κοινωνική κινητικότητα ομάδων πληθυσμού.

δ. Τέλος η συμφωνία Shengen από κράτη - μέλη της ΕΕ, χαλάρωσε τους τελωνειακούς ελέγχους, την μετακίνηση πληθυσμού, αλλά και την υποβολή αιτημάτων για μετακίνηση πληθυσμού.

Ιδιαίτερα για την Ελληνική επικράτεια πρέπει να προστεθούν:

ε. Η γειτνίαση με Βαλκανικά κράτη στα οποία την τελευταία 15ετία προκλήθηκαν σημαντικές μεταβολές. Πρέπει κανείς να συνυπολογίσει ότι ενδεχομένως να υπάρχουν ακόμα γεωπολιτικοί σχεδιασμοί Ευρωπαϊκών και όχι μόνο κρατών για αναδιατάξεις και αναδιαρθρώσεις στο χώρο των Βαλκανίων.

στ. Η διαμόρφωση των Ελληνικών συνόρων. Συμπεραίνει κανείς ότι οι κύριες οδοί είναι δύο:

(1) Ο χερσαίος άξονας εισόδου στα βόρεια σύνορα της χώρας συνολικού μήκους 1.000χλμ και 250χλμ στον Έβρο ποταμό. Αν θελήσουμε να το υποδιαιρέσουμε σε κατευθύνσεις εισόδου:

(α) από Αλβανία (μήκος συνόρων 250χλμ), ο οποίος λειτουργεί αυτοδύναμα και εξυπηρετεί αποκλειστικά Αλβανούς.

(β) από χώρες πρώην Γ/Β (μήκος

συνόρων 256χλμ), ο οποίος λειτουργεί μέσω του κρατιδίου των Σκοπίων και εξυπηρετεί Σλαβόφωνους.

(γ) από Βουλγαρία (μήκος συνόρων 531χλμ), ο οποίος είναι δυνατό να λειτουργεί είτε στο δρομολόγιο - πρόσβαση Βουλγαρία - Ελλάδα, είτε στο δρομολόγιο - πρόσβαση Βουλγαρία - Σκόπια - Ελλάδα.

(δ) από Ρουμανία - Πολωνία, μέσω Σκοπίων (κυρίως) ή Βουλγαρίας, εξυπηρετώντας τους πιο βόρειους λαούς.

(ε) από χώρες Μ. Ανατολής (Ιράν, Ιράκ, Κούρδοι, Πακιστανοί, Ινδοί, Αφγανοί), οι οποίοι μέσω Τουρκίας και χερσαίων κατευθύνσεων καταλήγουν από την Ανατολική Θράκη μέσω του Έβρου στην Ελλάδα.

(στ) από Αφρικανικές χώρες, χρησιμοποιώντας τις ίδιες προσβάσεις όπως παραπάνω.

(ζ) τέλος από Τουρκία (μήκος συνόρων 215χλμ), ο οποίος λειτουργεί αυτοδύναμα εξυπηρετώντας κατά κύριο λόγο Κούρδους αλλά και άλλους λαούς όπως αναλυτικά αναφέρθηκε πιο πάνω.

(2) ο θαλάσσιος άξονας εισόδου. Είναι ο σημαντικότερος άξονας εισόδου την τελευταία πενταετία. Οφείλεται στη μεγάλη έκταση Ελληνικής ακτογραμμής, τις εκατοντάδες νησίδες βραχονησίδες και τα πολλά εκατοντάδες ναυτικά μίλια θαλάσσιου χώρου (συμπεριλαμβανομένης της Μεσογείου). Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο υπάρχουν 2 μοντέλα, το "δυτικό", όπως αντιμετωπίζει η Ισπανία και η Μάλτα, δηλαδή μεγάλες θαλάσσιες αποστάσεις από τη χώρα προέλευσης, χρήση μεγάλων πλοίων, μεταφορά αριθμητικά μεγάλων φορτίων λαθρομεταναστών και το "ανατολικό" μοντέλο (Ελληνική επικράτεια), δηλαδή μικρές διανυόμενες αποστάσεις, αυξημένος αριθμός περιστατικών με χρήση σκαφών διαφόρων τύπων και οργανωμένα εγκληματικά δίκτυα διακίνησης.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΓΗΡΑΝΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Νομικό Καθεστώς - Συνθήκη Schengen

Το "νομικό καθεστώς" το οποίο διέπει γενικά τα θέματα μετανάστευσης και λαθρομετανάστευσης, περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα νομικών θεμάτων, από πλευράς νομοθεσίας και Διεθνούς Δικαίου. Από 14 Ιουν 1985 στην κωμόπολη Schengen του Λουξεμβούργου υπεγράφη η ομώνυμη συμφωνία μεταξύ Ολλανδίας - Βελγίου - Λουξεμβούργου - Γαλλίας - Γερμανίας. Η συνθήκη προβλέπει σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα σύνορα τους κατά την διακίνηση προσώπων και τη διευκόλυνση μεταφοράς εμπορευμάτων. Την 19 Ιουν 1990 ακολούθησαν τα υπόλοιπα κράτη και υπέγραψαν τη Σύμβαση. Πέραν αυτού το β' εξάμηνο 2008 η Γαλλία που αναλαμβάνει τη προεδρία της ΕΕ προτίθεται να φέρει προς ψήφιση Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη μετανάστευση. Μεταξύ των άρθρων θα είναι ο περιορισμός της νομιμοποίησης λαθρο-

μεταναστών από τα κράτη μέλη, η επανεξέταση του ορισμού του πολιτικού ασύλου, η διαμόρφωση κοινής Ευρωπαϊκής πολιτικής για την περιφρούρηση των Ευρωπαϊκών συνόρων και τέλος, στήριξη στις χώρες εκπομπής μεταναστών από την ΕΕ. Για την Ελληνική επικράτεια τα θέματα εισόδου και παραμονής αλλοδαπών ενδοκοινοτικών υπηκόων καλύπτονται από τα ΠΔ 525/83, 499/87 και 278/92. Για τους αλλοδαπούς εξωκοινοτικών υπηκόων καθορίζονται από τον Ν. 1975/91 καθώς και τους Ν. 2910/2001, 3013/2002 και τον πιο πρόσφατο 3386/2005. Αξίζει να σημειωθεί ότι το Διεθνές Πλαίσιο δεν καλύπτει θέματα για τις χώρες που διευκολύνουν σκόπιμα τη διακίνηση λαθρομεταναστών και δεν εφαρμόζουν διμερείς ή διακρατικές συμφωνίες επί του θέματος της διακίνησης.

Οικονομία και (Λαθρο) Μετανάστευση

α. Εργασία - Ασφαλιστικό

Πολλά ειπώθηκαν τη δεκαετία του '90, επιχειρηματολογώντας υπέρ της αθρόας εισόδου μεταναστών και της βοήθειας που ήταν δυνατό να προσφέρουν στο τομέα αυτό. Το φθηνό και ευέλικτο εργατικό δυναμικό, η αναζωογόνηση της περιφέρειας και η διάσωση του πρωτογενούς τομέα, φαίνονταν ικανά να σηκώσουν ψηλά την οικονομία μιας χώρας. Αυτές οι σκέψεις όμως γύρισαν μπούμερανκ στην οικονομία. Χωρίς τις νόμιμες διαδικασίες, χωρίς την ασφαλιστική κάλυψη, με συνεχόμενη εκμετάλλευση από τους εργοδότες, η οικονομία υποχώρησε. Σύμφωνα με στοιχεία από έρευνα των καθηγητών Σαρρή και Ζωγραφάκη που δημοσιεύτηκε στο Journal of Population Economics το 1999 αποδεικνύεται ότι το 1/3 των λαθρομεταναστών καταλαμβάνει εργασίες Ελλήνων εργαζομένων, ενώ το εισόδημα τους υπέστη μείωση, ιδιαίτερα των ανειδίκευτων (28,3% η μείωση) και των αγροτών (μείωση 36,5%).

β. Δαπάνες

Το σύνολο των δαπανών δεν είναι δυνατό να υπολογισθεί από το γεγονός και

μόνο της έλλειψης του συνολικού αριθμού των λαθρομεταναστών. Οι επιμέρους λειτουργικοί Π/Υ των Υπουργείων μπορούν να δώσουν κατά προσέγγιση μια ένδειξη των δαπανών, χωρίς όμως και πάλι τα στοιχεία να είναι επιβεβαιωμένα και ακριβή. Γεγονός πάντως είναι ότι μετά το 2001 και ιδιαίτερα με τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, οι δαπάνες για τη χώρα μας έχουν αυξηθεί.

γ. Λοιπές Δραστηριότητες

Άλλοι επηρεαζόμενοι τομείς της οικονομίας είναι:

- (1) Η εξαγωγή των χρημάτων που συγκεντρώνουν από την εργασία τους στις χώρες τους.
- (2) Το λαθρεμπόριο, και η παραοικονομία.
- (3) Η δυσφήμιση που προκαλείται στη χώρα λόγω της εγκληματικής δράσης, κυρίως στον τομέα του τουρισμού.
- (4) Η δημιουργία του θεσμού της ανασφάλιστης εργασίας
- (5) Μείωση του κύρους των επιχειρήσεων με ενδεχόμενη μείωση των εξαγωγών.
- (6) Αύξηση της εγκληματικής δράσης εναντίον των εργοδοτών.

Κοινωνία και (Λαθρο) Μετανάστευση

Τρία είναι τα κύρια χαρακτηριστικά της σχέσης λαθρομετανάστευσης και κοινωνίας, η ανεργία, το δημογραφικό και η Εθνική Ασφάλεια. Για κανένα από τα παραπάνω δεν χρειάζεται ειδική αναφορά, αφού είναι γνωστά σε όλους.

Ανεργία: ακολούθησε αυξητική τάση μέχρι το 1999, φθάνοντας το 12%, σταθεροποιήθηκε μέχρι το 2002- 2003 και έκτοτε ακολουθεί μια φθίνουσα πορεία φθάνοντας στις μέρες μας το 8,5% - 9%.

Δημογραφικό: δεν είναι μόνο πνευ-

ματικό και οικονομικό πρόβλημα αλλά ταυτόχρονα χωροταξικό, αστικό, πολιτικό, περιβαντολλογικό, διατροφολογικό, είναι δηλαδή "ολιστικό" πρόβλημα. Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, υπάρχει υπογεννητικότητα. Αυτήν προσπαθεί να καλύψει η λαθρομετανάστευση. Για την Ελλάδα πχ ο πληθυσμός άνω των 65 είναι 17,08% αλλά για τους αλλοδαπούς 3,5%, ενώ στις ηλικίες 1 - 14 ετών ο Ελληνικός πληθυσμός είναι 15,2% αλλά για τους μετανάστες 16,67% με ανοδική τάση. Στατιστικά στοιχεία για το έτος 2020 δίνουν ποσοστό 60% ιθαγενών και 40% αλλοδαπών. Οι γεννήσεις δίνουν αναλογία 2,5 προς 1 υπέρ των μεταναστών. Πλειοψηφία είναι οι άντρες με 57% και κατώτερη έως μηδαμινή μόρφωση. Πολλές χώρες έχουν πάρει ήδη μέτρα υπέρ της αύξησης των γεννήσεων του ντόπιου πληθυσμού με χρηματική επιδότηση από το πρώτο παιδί (55 κατά κεφαλή στη Ρωσία ή 2000 για το τρίτο παιδί στην Ελλάδα) ή με χορήγηση άτοκων δανείων ή δωρεάν σπιτιών στη Γερμανία.

Εθνική Ασφάλεια: δημιουργούνται οι κατάλληλες προϋποθέσεις για αλυτρωτικές διεκδικήσεις και εδαφικές βλέψεις κυρίως σε χώρες της Ν. Ευρώπης. Άλλοι κοινωνικοί τομείς στους οποίους πρέπει να στρέψουμε το ενδιαφέρον μας είναι:

Συνθήκες Διαβίωσης: αρχικά παρουσιάζεται συσσώρευση αλλοδαπών σε πολύ πρόχειρα καταλύματα, κυρίως στις μεγάλες πόλεις. Στη συνέχεια, δημιουργούνται ομάδες ίδιας υπηκοότητας ή θρησκείας και βρίσκουν λύσεις καλύτερες των αρχικών. Δηλαδή σπίτια εγκαταλελειμμένα ή πολύ μικρά διαμερίσματα που έχουν ανεγερθεί πολλά χρόνια πριν. Σε κάθε περίπτωση όμως, η έλλειψη θέρμανσης, κανόνων ύδρευσης και αποχέτευσης ακόμα και έλλειψης ηλεκτρικού ρεύματος, με λίγα λόγια χωρίς να πληρούν κανόνες υγιεινής και ασφαλείας είναι δεδομένη. Παρέχει εξοικονόμηση πόρων και απόκρυψη από τις αρχές.

Παιδεία: στις περισσότερες περιπτώσεις τα παιδιά των λαθρομεταναστών δεν

παρουσιάζονται στα σχολεία προκειμένου να μην γίνει φανερή η παρουσία τους. Τα παιδιά των μεταναστών όμως ακολουθούν κανονικά το πρόγραμμα της δημόσιας παιδείας. Τα αποτελέσματα για την Ελληνική επικράτεια είναι ανησυχητικά, στα δημόσια εκπαιδευτήρια το ποσοστό αυξήθηκε κατά 1,9% το 2005/06 και 5,2% στα ιδιωτικά αντίστοιχα. Ως προς την εκπαιδευτική ουσία

έχουν λάβει χώρα σε διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες, είναι απόλυτες. Το 64% των Ισπανών, θεωρεί την λαθρομετανάστευση σημαντικότερο πρόβλημα ακόμα και από την ανεργία (δημοσκόπηση ραδιοφωνικού σταθμού Cadena Ser¹). Για την Ελλάδα το 83% θέλει την άμεση απέλαση των λαθρομεταναστών. Το 60% δεν επιθυμεί κανένα ξένο στη χώρα. Αξιοσημείωτο ότι το 72%

του προβλήματος, η εκπαίδευση είναι "διαπολιτισμική" και "αφομοιωτική" για τους μετανάστες 2ης και 3ης γενιάς. Αυτό έχει θετικές και αρνητικές πλευρές. Τα πιο αρνητικά στοιχεία είναι η δημιουργία δύο ταχυτήτων εκπαίδευσης και η διαφοροποίηση στη συμμετοχή τους σε εθνικές και θρησκευτικές εορτές.

Οικολογία: πολλοί ισχυρίζονται ότι το φαινόμενο της λαθρομετανάστευσης ελέγχεται πλήρως από τους υποστηρικτές της παγκοσμιοποίησης. Εύλογο το ερώτημα που βρίσκουν τα χρήματα οι φτωχοί οικονομικοί μετανάστες που έρχονται από τα βάθη της ανατολής. Που βρίσκουν 4.000-5.000 κατά κεφαλή για να πληρώσουν τους λαθρέμπορους. Αυτά τα χρήματα είναι μια περιουσία για τους ίδιους στις χώρες με τις συνθήκες διαβίωσης της πατρίδας τους. Μήπως η προικοδότηση γίνεται από παράγοντες που αποσκοπούν στην αποδόμηση των Ευρωπαϊκών ή κρατικών υποδομών. Είναι λογικό επομένως να υπάρχει η σκέψη για ύπαρξη συμφερόντων εκτός της Ευρωπαϊκής σκέψης ή ιδιωτικών πρωτοβουλιών με σκοπό την αποσταθεροποίηση. Ένας από αυτούς τους παράγοντες αποσταθεροποίησης είναι και το οικοσύστημα. Άλλωστε αυτό εκφράστηκε επίσημα στον Ελληνικό χώρο κατά τις πυρκαγιές του 2007.

Κοινή Γνώμη: Δημοσκοπήσεις που

θεωρεί ότι η Αστυνομία πρέπει να πάρει αυστηρότερα μέτρα. Αναμένεται τα ποσοστά να αυξηθούν λόγω της συσπείρωσης των Ελλήνων πολιτών, μετά τα τελευταία γεγονότα με τη FYROM και την πιθανότητα ένταξης της σε NATO και ΕΕ.

Μετανάστες και Δημοκρατία: από το 2002 ανακηρύχθηκε από τον ΟΗΕ η 18η Δεκεμβρίου ως η Παγκόσμια ημέρα των μεταναστών. Σκοπός να ενισχυθεί η προστασία του παγκόσμιου μετανάστη. Από την πλευρά της η ΕΕ στη σύνοδο κορυφής της 14 Δεκ 2007 είχε σαν θέμα προτεραιότητας τη μετανάστευση. Διαπιστώθηκε ότι έχει περιφερειακές επιπτώσεις και πως αλλάζει πλέον χαρακτήρα, παίρνοντας παράνομη μορφή με ανεξέλεγκτες πολλές φορές μορφές.

Υγεία και (Λαθρο) Μετανάστευση

α. Δημόσια Υγεία - Δαπάνες

Οι μετανάστες αποτελούν πολλές φορές φορείς μεταδοτικών νοσημάτων και ιδιαίτερα λοιμωδών νόσων που είχαν ξεχασθεί για αρκετά χρόνια. Αυτό οφείλεται πιθανώς στις χώρες προέλευσης, όπου υπάρχουν πόλεμοι, συγκρούσεις ή άθλιες συνθήκες ζωής. Επιπρόσθετες αρνητικές συγκυρίες στην αντιμετώπιση του προβλή-

1. Άρθρο της εφημερίδας "Η Καθημερινή", Τετάρτη, 6 Σεπτεμβρίου 2006.

ματος είναι ότι λόγω της παράνομης εισόδου δεν πραγματοποιείται ο απαραίτητος υγειονομικός έλεγχος, οι συνθήκες διαβίωσης στις χώρες προορισμού εξακολουθούν να είναι άθλιες, (τουλάχιστο στα αρχικά στάδια) και τέλος ότι τα κυκλώματα πορνείας λειτουργούν ανεξέλεγκτα, χωρίς να είναι δυνατός ο έλεγχος ή ο προορισμός τους.

β. Εμπόριο Οργάνων

Πολύ συχνά πίσω από το φαινόμενο της λαθρομετανάστευσης κρύβονται κυκλώματα διακίνησης οργάνων σώματος. Στην Ιταλία, στο πλαίσιο της έρευνας για τη Μαφία, αποκαλύφθηκε εμπόριο οργάνων το οποίο κατήγγειλε ο εισαγγελέας Τεργέστης στη Βουλή. Πρόκειται για Ασιάτες με περιορισμένες διανοητικές ικανότητες ή μεγάλη οικονομική ανάγκη που περνούν στη Σλοβενία και από εκεί σε κάποια ιδιωτική Ευρωπαϊκή κλινική για να ολοκληρωθεί το έγκλημα. Αν και στη χώρα μας δεν έχει διαπιστωθεί κάτι αντίστοιχο, είναι πιθανό μελλοντικά να διαπιστωθεί η συμμετοχή ή λειτουργία σε τέτοια κυκλώματα.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ (ΑΣΦΑΛΕΙΑ - ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ) ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥΣ

Εγκληματικότητα

Είναι φανερό, μετά από μια σχεδόν 20ετή διαδρομή του φαινομένου, ότι υπάρχει άμεση σύνδεση της λαθρομετανάστευσης με την αύξηση της εγκληματικότητας. Είναι λογικό, αφού δεν ακολουθήθηκε μια νόμιμη διαδικασία κατά την είσοδο τους και δεν είναι δυνατή η απορρόφηση τους στον τομέα της εργασίας, να οδηγούνται υπό την πίεση της αυτοσυντήρησης και επιβίωσης, σε πράξεις εγκληματικές. Υπενθυμίζω ότι έγκλημα είναι κάθε παραβατική πράξη που επισύρει ποινή σύμφωνα με το νομικό καθεστώς. Υπάρχουν τουλάχιστον 4 κατηγορίες εγκλημάτων. Η πρώτη έχει να κάνει με την κατάσταση της μετανάστευσης, η δεύτερη με τα χαμηλά οικονομικά και κοινωνικά στάνταρ ζωής (συμπλοκές, παράνομη κατοχή στέγης), η τρίτη με την παραοικονομία (προϊόντα μαϊμού, αθασμολόγητα) και η τέταρτη με το σκληρό οικονομικό έγκλημα (πορνεία, ναρκωτικά, οπλισμός). Από αυτές, μόνο η δεύτερη θεωρείται απόρροια της περιθωριοποίησης. Αντίθετα η τρίτη και τέταρτη απαιτούν την ενσωμάτωση στην αλυσίδα εγκληματικής δράσης των ντόπιων.

α. Οργανωμένο Έγκλημα

Θα σταθώ σε αυτό το τομέα, διότι λαμβάνει ενδημικό χαρακτήρα σε ορισμένες περιοχές με απρόβλεπτα αποτελέσματα. Διακίνηση ναρκωτικών, πυρομαχικών και οπλισμού, πορνεία και διακίνηση λευκής σαρκός. Γνωρίζουμε για την Αλβανική, Ρουμανική και Ρωσική Μαφία, κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα. Σε όλα αυτά έρχεται να προστεθεί τα τελευταία χρόνια η δράση ενός κυκλώματος διακίνησης ή εκπαίδευσης ανηλίκων, έτσι ώστε αυτά να διαπράττουν εγκληματικές πράξεις ή να διακινούν προϊόντα εγκλήματος επί ωφελεία άλλων.

β. Κοινό Έγκλημα

Αρκεί μια απλή αναφορά των στοιχείων έτους 2005 σύμφωνα με

την Ελληνική Αστυνομία. Σημειώνεται ότι τα ποσοστά αφορούν τα εγκλήματα που έχουν εξιχνιαστεί: για ανθρωποκτονίες, οι αλλοδαποί ήταν το 32% των συλληφθέντων, για βιασμούς, το 34%, για κλοπές-διαρρήξεις, το 28%, για ληστείες, το 34%, για κλοπές τροχοφόρων, το 25%. Αν λοιπόν μετά την απογραφή του 2001 οι μετανάστες αποτελούν επίσημα το 8% του πληθυσμού, η συμμετοχή τους στο κοινό έγκλημα είναι πολλαπλάσια. Σε άλλες χώρες τα ποσοστά είναι περίπου τα ίδια, Γερμανία 25%, στη Γαλλία 29%, στο Βέλγιο 41%.

γ. Ασύμμετρες Απειλές

Σε αυτό το τομέα τα πάντα άλλαξαν μετά το 2001 και τα τρομοκρατικά κτυπήματα που ακολούθησαν. Με μια πρώτη σκέψη, υποθέτουμε ότι θρησκευτικοί ή πολιτικοί λόγοι είναι αυτοί που οδήγησαν σε αυτές τις πράξεις. Με μια πιο βαθιά σκέψη όμως, ίσως άλλοι παράγοντες που έχουν σχέση με την πρόκληση ανισορροπίας σε μια χώρα και την παράλυση της κρατικής μηχανής. Με οποιαδήποτε σκέψη, οι αλλοδαποί στρατολογούνται από ιδιωτικά ή άλλα συμφέροντα, ώστε να εκτελέσουν συμβόλαια θανάτου. Είναι εύκολοι στόχοι λόγω της οικονομικής κατάστασης, ιδίως όταν

συνοδεύονται από θρησκευτικές εξάρσεις.

Ξενοφοβία

Οι γενικότερες δυσμενείς επιπτώσεις από την αθρόα είσοδο λαθρομεταναστών στη χώρα μας και ιδιαίτερα η εγκληματική δραστηριότητα, δημιούργησαν κλίμα ξενοφοβίας με ταυτόχρονη εκδήλωση μεμονωμένων ρατσιστικών φαινομένων, ακόμη και μιας υποβόσκουσας φυλετικής βίας. Παλαιότερα τα φαινόμενα ήταν μεμονωμένα περιστατικά. Στις μέρες μας όμως και με την επίδραση των ΜΜΕ, η συμπεριφορά αυτή έχει αλλάξει. Και στην Ευρώπη τα πράγματα δεν είναι διαφορετικά. Στις Γαλλικές εκλογές του 2002 ο Λεπέν πήρε αυξημένο ποσοστό χάρη στο σύνθημα "έξω οι ξένοι". Κατά κοινή διαπίστωση λοιπόν, υπάρχει πρόβλημα αφομοίωσης από τις ντόπιες κοινωνίες των ξένων πληθυσμών. Θα πρέπει να τονιστεί ότι και μέσα στις ίδιες τις κοινωνίες των αλλοδαπών, υπάρχουν ή αναπτύσσονται αισθήματα και αντιδράσεις ξενοφοβίας που οφείλονται σε εσωτερικές διαμάχες που αφορούν κυρίως την αρχηγία και την επιρροή τους στους υπόλοιπους.

Ρατσισμός

Η παρουσία εκατοντάδων χιλιάδων μεταναστών στη χώρα μας είναι φυσικό να έχει θετικές και αρνητικές επιδράσεις. Συνεπώς προκαλεί αντιφατικά συναισθήματα μεταξύ των πολιτών. Εμπειρικά στοιχεία και διάφορες μελέτες έχουν οδηγήσει στα εξής συμπεράσματα:

- α. Υπάρχουν εκατοντάδες χιλιάδες παράνομοι μετανάστες.
- β. Απασχολούνται σε οικονομικές δραστηριότητες, και υποκαθιστούν ιθαγενείς εργάτες.
- γ. Δεν πληρώνουν φόρους και εισφορές.
- δ. Υπάρχουν ανάμεσά τους πολλά εγκληματικά στοιχεία.
- ε. Υπάρχει πάντα το αίσθημα του φόβου της Εθνικής Ασφάλειας.

Η θέση του γράφοντος είναι ότι οι αρνητικές συνέπειες, είναι σημαντικότερες και βαρύνουσας σημασίας απ' ότι οι θετικές, έτσι ώστε να δημιουργούν ρατσιστικές τάσεις. Εάν η μεταναστευτική πολιτική γίνει ποσοτικά και ποιοτικά επιλεκτική, η τάση αυτή ενδεχομένως να αντιστραφεί.

Δημόσια Τάξη και Εγκληματικότητα - Επιπτώσεις στην Ασφάλεια του Κράτους

Η "Εθνική Ασφάλεια", είναι έννοια ευρύτερη της Εθνικής Άμυνας. Η λαθρομετανάστευση έχει σοβαρό αντίκτυπο στην Εθνική Ασφάλεια, με κυριότερες συνιστώσες:

- α. στην Εθνική συνοχή, που αφορά στα Εθνολογικά και Δημογραφικά δεδομένα της χώρας και τους πιθανούς κινδύνους αλλοιώσεων και στρεβλώσεων. Μελλοντική δημιουργία αλυτρωτικών τάσεων δεν θα είναι απίθανη εξέλιξη.
- β. στη κοινωνική συνοχή, που αφορά

την επίδραση επί της κοινωνίας (δημόσια τάξη και ασφάλεια, υγεία κλπ).

γ. στην Εθνική Άμυνα, που αφορά σε προβλήματα που πιθανόν να δημιουργηθούν σε περίοδο κρίσεως ή πολέμου.

δ. στην οικονομία, που αφορά στους παράγοντες που επηρεάζουν τις δυνατότητες άμυνας μιας χώρας.

Ρόλος των ΜΜΕ

Αναμφισβήτητα παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση και προβολή του φαινομένου. Ως διαμορφωτές της κοινής γνώμης μπορούν προβάλλοντας μόνο τα αρνητικά σημεία να οδηγήσουν σε ρατσισμό και ξενοφοβία ή αντίθετα δείχνοντας μόνο τα θετικά να μην αποκαλύπτουν το πρόβλημα στις πραγματικές του διαστάσεις. Επιπλέον στα ΜΜΕ πέφτει το βάρος της προετοιμασίας του πληθυσμού για αλλαγές, που η πολιτική σκηνή ετοιμάζεται να επιβάλλει. Συμπεραίνει κανείς ότι η κατάλληλη χρησιμοποίηση των μέσων ενημέρωσης είναι σημαντικός παράγοντας στην αντιμετώπιση του φαινομένου της μετανάστευσης.

ΣΥΝΟΨΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Σύνοψη - Συμπεράσματα

Η Ευρώπη μάλλον πιάστηκε απροετοίμαστη στο τελευταίο ρεύμα μετανάστευσης. Οι αυστηρότεροι έλεγχοι των συνόρων χωρίς πολιτική στρατηγική δεν έφεραν τα κατάλληλα αποτελέσματα. Η έλλειψη Ευρωπαϊκής στρατηγικής, αύξησε το φαινόμενο. Η μεγάλη οικονομική διαφορά των χωρών της ΕΕ με άλλες χώρες όξυνε το πρόβλημα. Η δημογραφική γήρανση του πληθυσμού σε αντιπαράθεση με την οικονομική αύξηση δημιούργησαν την ανάγκη φθηνών εργατικών χεριών. Διαπιστώθηκε έλλειψη του Διεθνούς Δικαίου να αντιμετωπίσει το πρόβλημα, με συνέπεια την αύξηση της παρανομίας και πρόκληση θανατηφόρων ατυχημάτων στην προσπάθεια εισόδου. Το πιο σημαντικό όμως είναι η

αλλοίωση της κοινωνικής και εθνικής συνοχής, με απρόβλεπτα αποτελέσματα για την Εθνική Ασφάλεια, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια που η ασύμμετρη απειλή, η ξενοφοβία, ο ρατσισμός και η εγκληματικότητα επηρεάζουν καθημερινά τη ζωή των πολιτών.

Προτάσεις

α. Διεθνές Περιβάλλον

(1) Νομοθετικά Μέτρα

(α) Θεσμοθέτηση και ψήφιση μέτρων, που να αφορούν το συντονισμό και τη συνεργασία αστυνομικών, τελωνειακών και δικαστικών αρχών.

(β) Αναβάθμιση και πλήρη λειτουργία του SIS II (Schengen Information System-SIS), σε όλες τις χώρες της ΕΕ.

(γ) Διαμόρφωση νέας πολιτικής στρατηγικής των χωρών.

(2) Αποτρεπτικά μέτρα

(α) Δημιουργία Ευρωπαϊκού Λιμενικού Σώματος.

(β) Κοινή εκπαίδευση των οργάνων ασφαλείας των χωρών μελών της ΕΕ.

(γ) Συνεργασία με κράτη μη μέλη της ΕΕ.

(3) Οικονομικά Μέτρα

α. Ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών σχεδίων (ιδιωτικών ή κρατικών) στις χώρες αποστολείς.

β. Εσωτερικό Περιβάλλον των Χωρών (Ελλάδα)

(1) Νομοθετικά Μέτρα

(α) Εφαρμογή και εναρμόνιση με όλες τις Ευρωπαϊκές διατάξεις.

(β) Εξέταση της ανάγκης ύπαρξης

συγκεκριμένου αριθμού μεταναστών, μετά από μελέτη, προσδιορίζοντας τις πραγματικές ανάγκες μεταναστών ενός κράτους.

(γ) Θεσμοθέτηση Υπουργείου ή Υφυπουργείου ασχολουμένου αποκλειστικά με το μεταναστευτικό φαινόμενο.

(2) Κοινωνικά Μέτρα

(α) Παροχή όλων των δικαιωμάτων στους νόμιμους μετανάστες, ώστε να μην οδηγούνται στη παρανομία.

(β) Αποκέντρωση της μεγαλύτερης μάζας αυτών από τα μεγάλα αστικά κέντρα, για καλύτερο έλεγχο.

(γ) Να προσαρμοσθεί ο ρόλος των ΜΜΕ ώστε να εξυπηρετείτε η Εθνική Ασφάλεια.

(3) Αποτρεπτικά Μέτρα

(α) Ενίσχυση των τμημάτων φρούρησης με προσωπικό και σύγχρονα μέσα και υλικά.

(β) Απέλαση των παράνομων, μετά από επαφή με τις χώρες τους.

(γ) Ακριβής καταγραφή των μεταναστών με τη χορήγηση ειδικής άδειας για την παραμονή τους ή την εργασία τους.

(δ) Εντοπισμός και εξάρθρωση των συμμοριών οργανωμένου εγκλήματος, ώστε να αποκοπεί από το μεταναστευτικό φαινόμενο.

Ίσως όλα τα παραπάνω να ακούγονται κοινά και ανακυκλώσιμα, αφού πρόκειται στην ουσία για ανθρώπινες ζωές. Αυτό όμως που απαιτείται για να μην δείχνουν αυτά κοινά και ανακυκλώσιμα, είναι η πολιτική και κοινωνική βούληση για την υλοποίηση των μέχρι τώρα θεσμοθετημένων αποφάσεων.

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ - ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΑΛΛΟΙΩΣΗ - ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΓΕΝΝΕΣΗ

του Π/χη (ΠΝ) Γαβαλά Χαράλαμπου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Σε γενικές γραμμές, τα αίτια που ωθούν τους πληθυσμούς σε μετακίνηση είναι κατ' αρχήν οικονομικά, αλλά και ιστορικά, πολιτικά, κοινωνικά και πολιτιστικά. Η βασικότερη αιτία της μετανάστευσης πρέπει να αναζητηθεί στη διαφορά οικονομικής, πολιτικής και πολιτιστικής ανάπτυξης ανάμεσα στις ευημερούσες και δημοκρατικές χώρες του δυτικού κόσμου και στις αναπτυσσόμενες χώρες, σ' ένα διεθνές περιβάλλον που ευνοεί την πληροφόρηση, τη μετακίνηση και τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό.

ΑΝΑΛΥΣΗ

1. Στις αρχές του 21ου αιώνα η πλούσια και γερασμένη Ευρώπη, που ήδη φιλοξενεί πάνω από 40 εκατομμύρια μετανάστες από τρίτες χώρες βρίσκεται αντιμέτωπη με ατέλειωτα κύματα των εξαθλιωμένων φτωχών του Νότου και της Ανατολής, που ως μετανάστες και πρόσφυγες την πολιορκούν ασφυκτικά δημιουργώντας μια αίσθηση "επικείμενου τέλους" του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Απέναντι στα εκατομμύρια των απελπισμένων λαθρομεταναστών και προσφύγων, που κτυπούν επίμονα τις πόρτες τους, οι δημοκρατικές κοινωνίες της Ευρώπης δεν έχουν και πολλά περιθώρια αντίδρασης. Όσες χώρες προσπαθούν να επιβάλουν εμπόδια και σκληρούς ελέγχους στη μετακίνηση των λαθρομεταναστών, κινδυνεύουν να απομακρυνθούν από τις δημοκρατικές αρχές πάνω στις οποίες ιστορικά θεμελιώθηκαν. Οι σύγχρονες

μέθοδοι υπεράσπισης των ευρωπαϊκών συνόρων από τα κύματα των μεταναστών αντί να προσφέρουν αποτελεσματική προστασία στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κινδυνεύουν να βλάψουν την περίφημη δυτική δημοκρατία.

2. Απέναντι στη νέα πρόκληση η Ευρώπη έχει δύο βασικές επιλογές:

α. Η πρώτη είναι να κλείσει τα σύνορά της στους μετανάστες, περιορίζοντας με αυτόν τον τρόπο και τα ατομικά και δημοκρατικά δικαιώματα των πολιτών της με μια σειρά αστυνομικά μέτρα (π.χ. συνεχείς έλεγχοι ταυτοτήτων και διακίνησης) και να αποδεχθεί τη δημογραφική και οικονομική της παρακμή, σε έναν κόσμο που όλο και περισσότερο θα κυριαρχούν οι αναζωογονημένες από τη συνεχή μετανάστευση χώρες (ΗΠΑ).

β. Η δεύτερη επιλογή της Ευρώπης είναι να διαχειριστεί έξυπνα τις ανθρώπινες ροές των μεταναστών και να

εκμεταλλευτεί τη μετανάστευση για να αποφύγει τη δημογραφική συρρίκνωση, να σώσει τα ασφαλιστικά της συστήματα από την αναπόφευκτη κατάρρευση και να δημιουργήσει μια πιο ανταγωνιστική οικονομία και πιο ανοικτή και πλουραλιστική κοινωνία, ανεκτική προς το διαφορετικό. Οι περισσότερες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, τα πολιτικά κόμματα και οι Ευρωπαίοι πολίτες δείχνουν να μην επιθυμούν την πρώτη επιλογή, από την άλλη όμως αδυνατούν να εφαρμόσουν μια αποτελεσματική μεταναστευτική στρατηγική.

3. Η Ευρώπη γνωρίζει πως για να διατηρήσει την οικονομική της ισχύ στο ανταγωνιστικό διεθνές περιβάλλον, θα πρέπει να σταματήσει τη γήρανση και τον δημογραφικό της κατήφορο και να δεχθεί "νέο αίμα" από μετανάστες, όπως κάνει συστηματικά εδώ και δεκαετίες η Αμερική. Αν οι αναπτυγμένες χώρες θέλουν να διατηρήσουν τη σημερινή αναλογία ενεργού προς γηράσκοντα πληθυσμό, πρέπει είτε να αυξήσουν κατά μία τουλάχιστον δεκαετία το όριο συνταξιοδότησης (δηλαδή από τα 65 στα 75 χρόνια) είτε να αυξήσουν τον όγκο των εργαζομένων, υποδεχόμενες μεταναστευτικά ρεύματα. Ως το 2025 η Ευρωπαϊκή Ένωση θα χρειαστεί 153 εκατομμύρια μετανάστες μόνο και μόνο για να διατηρήσει το εργατικό της δυναμικό σταθερό. Ως το 2050 η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να δεχτεί τουλάχιστον 350 εκατομμύρια μετανάστες απλά και μόνο για να μπορέσει να διατηρήσει τη θέση της στην παγκόσμια οικονομική και γεωπολιτική σκακιέρα. Μετά το 2050 η πληθυσμιακή αύξηση στον τρίτο κόσμο προβλέπεται να μηδενιστεί, μέσω του ισοσκελισμού των γεννήσεων με τους θανάτους, κι έτσι η "στροφή" του Νότου θα κλείσει.

4. Αναμφίβολα η Ευρώπη χρειάζεται τους μετανάστες. Πρέπει να σημειωθεί πως οι δημογραφικά φθίνουσες και γηράσκουσες κοινωνίες έχουν την τάση να καθελώνονται στη στασιμότητα και οι οικονομίες τους να συρρικνώνονται. Αυτή θα είναι και η μοίρα μιας Ευρώπης χωρίς

μετανάστες. Η μετανάστευση μπορεί να συμβάλει στη λύση αυτών των προβλημάτων, αρκεί βέβαια η Ευρώπη να μπορέσει να διαχειριστεί έξυπνα τις ανθρώπινες ροές. Από την άλλη, αν κάποιες ευρωπαϊκές χώρες ή όλη μαζί η Ευρώπη διαπράξει το σφάλμα να κλείσει τα σύνορά της στους μετανάστες, τότε θα υπάρξουν πολλές αρνητικές επιπτώσεις στις μακροπρόθεσμες οικονομικές και κοινωνικές προοπτικές της, ενώ θα αυξηθούν και τα φαινόμενα της λαθρομετανάστευσης καθώς όλο και περισσότεροι μετανάστες θα επιχειρήσουν να μπουν στην Ευρώπη από την "πίσω πόρτα". Κάθε χρόνο πάνω από ένα εκατομμύριο πρόσφυγες θα προσπαθούν να μεταναστεύσουν παράνομα στην Ευρώπη, περνώντας το αδύναμο φράγμα της Μεσογείου.

5. Για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης των δικτύων που την προωθούν, και της εγληματογένεσης που προκαλείται η Ευρώπη θα πρέπει να υιοθετήσει μια ευρύτερη μεταναστευτική στρατηγική που θα διευκολύνει τη νόμιμη μετανάστευση στον βαθμό που είναι απαραίτητη για τις ευρωπαϊκές οικονομίες. Η διαχείριση της μετανάστευσης από τις ευρωπαϊκές χώρες απαιτεί από κάθε χώρα να κάνει το καλύτερο δυνατόν για την απορρόφηση των νεοαφιχθέντων. Οι μετανάστες από την πλευρά τους οφείλουν να προσαρμοστούν στις νέες τους κοινωνίες και αυτές με τη σειρά τους πρέπει να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες. Θα απαιτηθεί επιστράτευση στρατηγικών, από τα ευρω-

παϊκά κράτη, ώστε να διασφαλίσουν ότι οι μετανάστες θα ενισχύσουν τις κοινωνίες που τους φιλοξενούν αντί να διαταράξουν τις ισορροπίες τους. Δεν θα πρέπει δηλαδή να επικρατήσει η διχαστική λογική των "κερδισμένων" και των "χαμένων".

6. Παρόλο που κάθε ευρωπαϊκό κράτος προσεγγίζει αυτό το ζήτημα της μετανάστευσης με πολιτιστικά και εθνικά κριτήρια, εντούτοις κανείς δεν παραβλέπει και τη θετική συνεισφορά των μεταναστών στις σύγχρονες ευρωπαϊκές κοινωνίες και οικονομίες. Ακόμη και οι κατά καιρούς αντιμεταναστευτικές εκστρατείες ορισμένων πολιτικών δυνάμεων, που υπερτονίζουν το

ζήτημα της εγκληματικότητας των μεταναστών χρησιμοποιώντας τους σαν αποδιοπομπαίους τράγους, δεν κατάφεραν να πείσουν του λαούς της Ε.Ε. ότι η παρουσία των μεταναστών δεν είναι απαραίτητη. Οι πιο ορθολογιστές μάλιστα τείνουν να αντιμετωπίζουν τους μετανάστες όχι σαν πρόβλημα αλλά ως μέρος της λύσης των ευρωπαϊκού προβλήματος. Άλλωστε, η συντριπτική πλειονότητα των μεταναστών είναι άνθρωποι εργατικοί, τίμιοι και αποφασισμένοι να πετύχουν. Δεν είναι εγκληματίες ή τρομοκράτες. Είναι νομοταγείς άνθρωποι που θέλουν να ενσωματωθούν, διατηρώντας όμως και την ταυτότητά τους.

7. Η παρουσία πολυάριθμων μεταναστών με διαφορετικά κοινωνικά ήθη και θρησκευτικές αντιλήψεις από μια κοινωνία του κράτους υποδοχής σχεδόν πλήρως ομοιογενή χαρακτηρίζει και το ελληνικό μεταναστευτικό τοπίο. Στην ελληνική περίπτωση ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, πρέπει να επισημανθεί και η απότομη είσοδος τόσο μεγάλου αριθμού μεταναστών, κυρίως από την Αλβανία. Η είσοδος αυτή εξηγείται από τη γεωγραφική εγγύτητα με την Αλβανία και την οικονομική υστέρηση των υπολοίπων κρατών που είναι όμορα προς αυτήν. Επίσης, στη ραγδαία αύξηση του μεταναστευτικού πληθυσμού οδήγησε και η μεγάλη έκταση των ελληνικών συνόρων και η αδυναμία φυλάξεώς τους. Όπως διαπιστώθηκε σε όλες τις περιπτώσεις που επιχειρήθηκε η καταγραφή των μεταναστών, ο αριθμός τους είναι τόσο μεγάλος, που η πολιτεία αδυνατεί να ανταποκριθεί στις αιτήσεις όσων επιθυμούν να καταστήσουν την παραμονή τους στην Ελλάδα νόμιμη. Αυτή η αδυναμία οδηγεί πολλούς ανθρώπους να ζουν σε καθεστώς παρανομίας, απασχολούμενοι σε αδήλωτες εργασίες ή ακόμη και εγκληματώντας. Παράλληλα, δεν έχει καταστεί εφικτός ο έλεγχος των συνόρων, χερσαίων αλλά και θαλασσίων, με αποτέλεσμα να εισέρχονται καθημερινά δεκάδες μετανάστες στο έδαφος της χώρας μας παράνομα.

8. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης

είναι η αύξηση της εγκληματικότητας, κίνδυνοι για την εθνική ασφάλεια (κυρίως σε επίπεδο πληθυσμιακής αλλοιώσεως) τους οποίους το Κράτος δεν μπορεί να καταγράψει ευχερώς (δεδομένου του μεγάλου αριθμού αδήλωτων μεταναστών), ενώ τα ευεργετικά αποτελέσματα της παρουσίας μεταναστών, όπως η τόνωση του ασφαλιστικού συστήματος, ακυρώνονται.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Προτάσεις που αφορούν στην ελληνική πραγματικότητα:

α. Με βάση τα παραπάνω, οι δύο στόχοι της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής θα πρέπει να είναι, αφενός η καταγραφή των υπαρχόντων μεταναστών και η νομιμοποίηση όσων πληρούν τα κριτήρια που το εκάστοτε νομικό πλαίσιο καθορίζει, αφετέρου η αποτελεσματική φύλαξη των εξωτερικών συνόρων, προκειμένου να αποτραπεί η είσοδος και άλλων παρανόμων μεταναστών.

β. Σημαντικό, επίσης, βάρος απαιτείται να δοθεί στην προστασία από πληθυσμιακή αλλοίωση ορισμένων ευαίσθητων περιοχών κυρίως στην επαρχία και κοντά στα σύνορα. Επισημάνθηκαν οι ιδιαίτεροι κίνδυνοι που προκύπτουν στην Ήπειρο, ιδίως στη Θεσπρωτία, όπου η οικονομική υπανάπτυξη της περιοχής σε συνδυασμό με την αυξημένη εγκληματικότητα οδηγούν σε εσωτερική μετανάστευση του ελληνικού πληθυσμού και μείωσή του με ρυθμούς ακόμη πιο έντονους από την υπόλοιπη χώρα. Η περιοχή αυτή, λόγω της εγγύτητάς της με την Αλβανία, υπάρχει κίνδυνος να κατοικηθεί από πληθυσμούς στην πλειοψηφία τους αλβανικής καταγωγής. Παρόμοιοι κίνδυνοι υπάρχουν στη Δυτική Μακεδονία. Ακόμη πιο ευαίσθητη περιοχή είναι η Δυτική Θράκη λόγω της παρουσίας της μουσουλμανικής μειονότητας, η οποία τείνει, ιδίως στο Νομό Ροδόπης, να ξεπεράσει σε πληθυσμό τους Χριστιανούς κατοίκους. Το πρόβλημα της περιοχής αυτής εντείνεται, δεδομένης της δυνατότητας επαφής (που μπορεί να

υπάρξει μετά την είσοδο της Βουλγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση) των μουσουλμάνων της Θράκης με τους ομοθρήσκους τους στη Βουλγαρία. Μια ιδιαίτερη ενίσχυση του μουσουλμανικού (και φιλοτουρκικού) στοιχείου στην περιοχή θα παράσχει στην Τουρκία πολλά στρατηγικά πλεονεκτήματα έναντι της χώρας μας.

γ. Η λύση που έχει εφαρμοσθεί στη Δυτική Θράκη, με την επιδότηση για τη δημιουργία επιχειρήσεων και με την τοποθέτηση εκεί παλιννοστούντων ομογενών, έχει συγκρατήσει σε σημαντικό βαθμό τη διαφαινόμενη και απειλούμενη υπεροχή του μουσουλμανικού στοιχείου. Το μοντέλο αυτό μπορεί να εφαρμοσθεί ενδεχομένως και για άλλες περιοχές της χώρας.

δ. Ωστόσο, οποιεσδήποτε λύσεις, οι οποίες διατηρούν το διαχωρισμό των πληθυσμών σε γηγενείς και μεταναστευτικούς, κατά κανόνα έχουν βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα. Στο βαθμό που δεν είναι δυνατή (γιατί είναι απαραίτητοι) η απομάκρυνση από τη χώρα μας ενός τόσο μεγάλου αριθμού μεταναστών (άνω των 1.000.000 προσώπων), ως μόνη εναλλακτική λύση έρχεται η ενσωμάτωσή τους, κατά το δυνατόν, στον ελληνικό πληθυσμό και η δημιουργία σε αυτούς, αν όχι ελληνικής εθνικής συνείδησης (πράγμα πολύ δύσκολο), τουλάχιστον αισθήματος συμμετοχής στην ελληνική κοινωνία και τις δομές της.

ε. Η χώρα μας προφανώς δεν έχει τις αχανείς εκτάσεις των Ηνωμένων Πολιτειών ούτε την πολυφυλετική αρχική σύνθεσή τους. Έτσι είναι ιδιαίτερα δυσχερής η επιδίωξη μεταναστευτικής πολιτικής παρόμοιας με αυτήν των Η.Π.Α. Ωστόσο, οι παραδόσεις του έθνους μας υποδεικνύουν ότι πάντοτε μπορούσε να υποδέχεται και να εντάσσει ομαλά ξένους στις τοπικές κοινωνίες, λαμβάνοντας τελικά τα καλύτερα στοιχεία του πολιτισμού και των παραδόσεων που οι ξένοι αυτοί έφερναν αλλά, κυρίως, πείθοντάς τους να ασπασθούν τα θεμελιώδη στοιχεία της δικής μας παραδόσεως (θρησκεία, ήθη και έθιμα κ.λπ.). Έτσι, μια σειρά πολιτικών, οι οποίες θα προτρέψουν τους μετανάστες να βλέπουν τη χώρα μας ως νέα πατρίδα τους

και να συνδέουν τη δική τους τύχη με την ευημερία της Ελλάδος είναι η αποτελεσματικότερη απάντηση στα προβλήματα που προκύπτουν από την παρουσία τόσο μεγάλου αριθμού μεταναστών στην Ελλάδα.

2. Προτάσεις για την Ε.Ε.:

α. Τα 40 και πλέον εκατομμύρια μεταναστών σήμερα στην Ε.Ε. αποτελούν, πληθυσμιακά, ένα "28ο Κράτος Μέλος" και το πέμπτο μεγαλύτερο της Ένωσης. Δεσπόζουσα θέση στα αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν πρέπει να κατέχει ο τερματισμός της πολιτικής, κοινωνικής, εκπαιδευτικής και εργασιακής περιθωριοποίησης των μεταναστών.

β. Κάθε Κ-Μ θα πρέπει να διδάσκει τη γλώσσα υποδοχής και παράλληλα να στηρίζει την ελεύθερη έκφραση της πολιτισμικής τους ιδιαιτερότητας και την ισότιμη πρόσβαση σε εκπαίδευση και δουλειές.

γ. Να προβλέψει το δικαίωμα ιθαγένειας για τους επί μακρόν διαμένοντες μετανάστες και ιδίως για τα παιδιά μεταναστών που έχουν γεννηθεί και μεγαλώσει στα Κ-Μ.

δ. Επίσης είναι αναγκαία η συνεργασία όλων των Κ-Μ ως προς τον αποτελεσματικό έλεγχο των εξωτερικών συνόρων. Συγκεκριμένα, ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην καλύτερη διαχείριση των συνόρων της Ευρώπης, ιδιαίτερα των θαλάσσιων με την δημιουργία μεσογειακής ακτοφυλακής, προκειμένου να προληφθούν ανθρώπινες τραγωδίες και να ελεγχθούν οι μεταναστευτικές ροές.

ε. Τέλος η αθρόα και χωρίς προγραμματισμό νομιμοποίηση των παράνομων μεταναστών όχι μόνο δεν αποτελεί λύση αλλά δημιουργεί μεγαλύτερες μεταναστευτικές πιέσεις και απρόβλεπτες εξελίξεις.

ΤΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ ΚΑΙ Η ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΟΔΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

του Τχη (ΠΖ) Μαστρογιάννη Βασίλειου

1. "Τα δημογραφικά γεγονότα τιμωρούν πολύ σκληρά αυτούς που θέλουν να τα αγνοούν". Πρόκειται για μια παλιότερη επισήμανση του κορυφαίου Γάλλου κοινωνιολόγου και δημογράφου Alfred Sauvy, η οποία στις μέρες μας αποδεικνύεται προφητική. Επί χρόνια οι δημογραφικές τάσεις και οι επιδράσεις τους στις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις, υποβαθμίζονταν. Στην "επίσημη" πολιτική ατζέντα κρατών και διεθνών οργανισμών οι μεταβολές στα πληθυσμιακά μεγέθη και τα φαινόμενα γεωπληθυσμιακής δυσαρμονίας αντιμετωπίζονταν ως θέματα χαμηλού ή και ανυπάρκτου ενδιαφέροντος.

2. Παράλληλα είναι δύσκολο να σκεφθεί κανείς ένα κοινωνικό φαινόμενο που να έχει περισσότερες και σοβαρότερες επιπτώσεις σε μια χώρα, απ' ότι η μετανάστευση προς αυτή. Εκτός από τη προφανή επίδραση στο μέγεθος και τη σύνθεση του πληθυσμού, οι επιπτώσεις της μετανάστευσης, θετικές ή αρνητικές, βραχυχρόνιες ή μακροχρόνιες, παρουσιάζονται στην οικονομία της χώρας, στην πολιτικο-κοινωνική ζωή, στην καθημερινή ζωή της χώρας, στο εκπαιδευτικό σύστημα, στη δημόσια διοίκηση και στις διεθνείς της σχέσεις.

3. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η εξέταση και η ανάλυση του δημογραφικού προβλήματος τόσο στην χώρα μας όσο και γενικότερα, τα μελλοντικά προβλήματα που πιθανόν να προκύψουν, ο επηρεασμός της σύστασης του πληθυσμού λόγω της εισροής μεταναστών στη χώρα μας καθώς και του πως επηρεάζουν αυτά (δημογραφικό πρόβλημα - εισροή λαθρομε-

ταναστών) την θαλάσσια επικοινωνία και συγκοινωνία στον χώρο της ανατολικής Μεσογείου.

4. Για την εκπόνηση της εργασίας ελήφθησαν υπόψιν οι εξής προϋποθέσεις:

α. Η μορφή και η έκταση των υφισταμένων συνόρων της Ελλάδος δεν θα μεταβληθεί με οποιοδήποτε τρόπο.

β. Η υφιστάμενη νομοθεσία, για θέματα ασφαλείας συνόρων, χειρισμού φυγάδων, λαθρομεταναστών και προσφύγων δεν θα αλλάξει σε βαθμό που να επηρεάζει τις διαπιστώσεις και τα συμπεράσματα που θα προκύψουν.

γ. Η πολιτική και στρατιωτική κατάσταση των κρατών της περιοχής της ανατολικής Μεσογείου θα συνεχίσει να βρίσκεται στην παρούσα κατάσταση.

δ. Η διατήρηση των υφιστάμενων κοινωνικών συνθηκών στην χώρα μας.

ε. Η οικονομική αναγκαιότητα της ύπαρξης των αλλοδαπών στην χώρα μας και η αντιμετώπιση του φαινομένου μέσα από δημοκρατικές και ανθρωπιστικές αρχές και αξίες.

5. Η άνευ προηγουμένου "εκρηκτική" πληθυσμιακή εξάπλωση που γνώρισε ο πλανήτης

κατά τη διάρκεια του 2000 αιώνα ούτε ομοιόμορφη υπήρξε ούτε ισομερώς κατανεμημένη μεταξύ των διαφόρων περιοχών της Γης ήταν. Και ακριβώς από αυτή την ανισοκατανομή της προκύπτει μία ακόμα διάσταση του δημογραφικού προβλήματος που δημιουργήσε η πληθυσμιακή "πλημμυρίδα". Έτσι, στην Αφρική ο πληθυσμός τριπλασιάστηκε τα τελευταία τριάντα χρόνια, ενώ στην Ασία διπλασιάστηκε κατά το χρονικό διάστημα από το 1960 έως το 1999, όπως επίσης διπλασιάστηκε την ίδια περίοδο και ο πληθυσμός στην περιοχή της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής. Στη Βόρεια Αμερική από το 1960 έως το 1999 ο πληθυσμός αυξήθηκε μόλις κατά 50%. Η Ευρώπη όμως παρουσίασε κατά το ίδιο διάστημα σχεδόν μηδενική δημογραφική ανάπτυξη. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι, ενώ ο πληθυσμός της το 1960 ήταν περίπου διπλάσιος του πληθυσμού της Αφρικής, το 1985 οι πληθυσμοί των δύο ηπείρων βρίσκονταν στα ίδια επίπεδα (γύρω στα 480 εκατομμύρια για καθεμία από

αυτές). Το στοιχείο αυτό της πληθυσμιακής αύξησης στις αναπτυσσόμενες χώρες και της δημογραφικής στασιμότητας -αν όχι και καθίζησης- στις χώρες του αναπτυγμένου κόσμου καθίσταται ανησυχητικότερο αν εξεταστεί και από την οπτική ενός άλλου κρίσιμου δημογραφικού δείκτη: εκείνου της γονιμότητας (δηλαδή του αριθμού γεννήσεων ανά γυναίκα σε αναπαραγωγική ηλικία) στις διάφορες περιοχές του κόσμου. Σύμφωνα με το δείκτη αυτόν, η Αφρική, με 5 παιδιά ανά γυναίκα, εμφανίζεται να κρατά τα "σκήπτρα" στο πεδίο αυτό. Ακολουθεί η Ασία, με 2,6 παιδιά ανά γυναίκα, ενώ, αντίθετα, η Βόρεια Αμερική, με 1,9 παιδιά ανά γυναίκα, και η Ευρώπη, με 1,4 παιδιά ανά γυναίκα, βρίσκονται κάτω ακόμα και από τον κρίσιμο αριθμό των 2,1 παιδιών ανά γυναίκα που θεωρούνται απαραίτητα για την ανανέωση του πληθυσμού.

6. Αλλά και ο δείκτης γήρανσης του πληθυσμού αναδεικνύει ακόμα περισσότερο το δημογραφικό χάσμα που υπάρχει

ανάμεσα στον αναπτυγμένο Βορρά και τον αναπτυσσόμενο Νότο. Και από την άποψη όμως της γεωγραφικής κατανομής της πυκνότητας του ανθρώπινου πληθυσμού η εικόνα εμφανίζεται δυσμενής για τις αναπτυγμένες χώρες. Έτσι, ενώ η Ευρώπη δεν έχει, εκτός από τις παγωμένες εκτάσεις του Βορρά, καμία χώρα με πυκνότητα κάτω των 50 κατοίκων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, η Αφρική, με τα 30 εκατομμύρια τετραγωνικά της χιλιόμετρα, είναι λιγότερο πυκνοκατοικημένη, εκτός από τις παράκτιες εκτάσεις και την περιοχή των Μεγάλων Λιμνών. Μάλιστα, η μέση πυκνότητα της Αφρικής είναι πέντε φορές χαμηλότερη από εκείνη της Ασίας, παρά το γεγονός ότι αυτή διαθέτει φυσικό περιβάλλον λιγότερο ευνοϊκό. Αντίθετα, οι περιοχές της αμερικανικής ηπείρου βρίσκονται από την άποψη της πυκνότητας του πληθυσμού τους σε θέση ευνοϊκότερη από εκείνη της Ευρώπης, καθώς οι υψηλές πυκνότητες εμφανίζονται μόνο σε μερικά μικρά κράτη της Καραϊβικής (Πουέρτο Ρίκο, Τζαμάικα, Αϊτή) ή της Κεντρικής Αμερικής (Σαλβαδόρ), ενώ άλλες περιοχές, όπως ο Καναδάς, εμφανίζουν πολύ χαμηλή πυκνότητα, με 2 μόνο κατοί-

κους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Παρεμφερής με αυτή του Καναδά είναι και η κατάσταση που επικρατεί από άποψη πυκνότητας πληθυσμού στην Ωκεανία, η οποία κατοικείται από 3 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.

7. Το παγκόσμιο δημογραφικό πρόβλημα θα μπορούσε να αποδοθεί σχηματικά με μια πυραμίδα, όπου οι μικρές ηλικίες αποτελούν τη βάση του σχήματος και οι μεγάλες απλώς ένα μικρό ποσοστό στο σύνολο του πληθυσμού, αλλά και με το σχήμα του μανιταριού, που σημαίνει ότι ένας φθίνων νεανικός πληθυσμός θα πρέπει να στηρίζει ένα διαρκώς αυξανόμενο αριθμό ηλικιωμένων ατόμων. Είναι προφανές ότι η πυραμίδα σχηματοποιεί την πληθυσμιακή πραγματικότητα στις χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου, ενώ το μανιτάρι αποτυπώνει την κατάσταση που επικρατεί στις αναπτυγμένες κοινωνίες. Καθεμία από αυτές τις σχηματικά εκφραζόμενες δημογραφικές πραγματικότητες θέτει διαφορετικά προβλήματα και υπαγορεύει διαφορετικές προτεραιότητες δράσης. Ούτε ο συνδυασμός τους είναι εύκολος ούτε η από κοινού αντιμε-

τώπισή τους ευχερής. Μάλιστα, αλληλοδιασταυρούμενες αυτές οι δύο διαφορετικές δημογραφικές καταστάσεις διαμορφώνουν σε αρκετά σημεία ένα "εκρηκτικό" μείγμα, που θέτει εν αμφιβόλω διαμορφωμένους συσχετισμούς και απειλεί ευαίσθητες παγκόσμιες ισορροπίες στο προσεχές μέλλον.

8. Η άνιση ανάπτυξη του ανθρώπινου πληθυσμού, σε συνδυασμό με την άνιση κατανομή του ποσοστού του νεανικού και του γεροντικού πληθυσμού στα διάφορα κράτη, είναι σοβαρός παράγοντας αστάθειας στο διεθνές σύστημα. Αυτή η παράμετρος της σημασίας της άνισης πληθυσμιακής ανάπτυξης, έχει την προφανή αξία της. Είναι πρόδηλο πως για τη στρατηγική δύναμη μιας χώρας σημασία δεν έχει μόνο ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού της αλλά και η ηλικιακή δομή του πληθυσμού αυτού, καθώς είναι προφανές πως μια χώρα με αυξανόμενο τον ανενεργό πληθυσμό (ηλικίας άνω των 60 χρόνων) και φθίνοντα τον ενεργό πληθυσμό (ηλικίας 20 έως 40 χρόνων) βρίσκεται σε μειονεκτική θέση έναντι μιας χώρας με αντίστροφη αναλογία ανενεργού και ενεργού πληθυσμού.

9. Μια από τις σημαντικότερες συνέπειες του δυαδικού παγκόσμιου δημογραφικού προβλήματος αποτελεί η εμφάνιση ενός νέου τυπου μεταναστευτικού ρεύματος από τις πληθυσμιακά υπερχειλίζουσες αλλά οικονομικά πενόμενες χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου προς τις δημογραφικά γηράσκουσες αλλά οικονομικά σφύζουσες αναπτυγμένες χώρες. Σύμφωνα με στοιχεία του 2000, είχαν καταγραφεί 130-145 εκατομμύρια μετανάστες οι οποίοι ζούσαν νόμιμα μακριά από τις χώρες προέλευσής τους. Ο αριθμός είναι εξαιρετικά σημαντικός, αν λάβουμε υπόψη μας ότι πριν από λίγα μόλις χρόνια μια τέτοια πληθυσμιακή μετακίνηση θα μπορούσε να θεωρηθεί αδιανόητη

10. Κοινή διαπίστωση αποτελεί ότι μια χώρα διακινδυνεύει την οικονομική και κοινωνική της ανάπτυξη, αλλά και την ίδια την υπόστασή της, όταν δεν κατορθώνει να

διατηρεί θετικούς τους δημογραφικούς της συντελεστές, δηλαδή το ελάχιστο όριο γονιμότητας για την ανανέωση του πληθυσμού της, την ομαλή σύνθεσή του (νέοι, ενήλικες, ηλικιωμένοι, υπερήλικες) και την ισόρροπη δημογραφική κίνηση πέραν των εθνικών της συνόρων. Δυστυχώς, μια τέτοια χώρα έχει καταστεί τα τελευταία είκοσι χρόνια και η Ελλάδα, Στη χώρα μας και οι τρεις προαναφερθέντες κρίσιμοι συντελεστές παρουσιάζουν έντονα αρνητική εξέλιξη. Κυρίαρχα χαρακτηριστικά είναι η υπογονιμότητα, η δημογραφική γήρανση, η διαφαινόμενη πορεία προς τη δημογραφική παρακμή, καθώς και η μαζική είσοδος λαθρομεταναστών και ξένων προσφύγων.

11. Τα υπάρχοντα στοιχεία είναι όντως ανησυχητικά. Ο δείκτης γονιμότητας έχει συρρικνωθεί στο 1,3. Αυτό κατατασσει την Ελλάδα στην τρίτη θέση των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τον πιο χαμηλό δείκτη γονιμότητας στη δεκαετία του 1990, μετά την Ισπανία και την Ιταλία, που βρίσκονται σε χειρότερη θέση. Σε σύγκριση δε με τις βαλκανικές χώρες, η Ελλάδα κατέχει την τελευταία θέση, με το χαμηλότερο δείκτη γονιμότητας. Κατά την πενταετία 1992-1997 στη χώρα μας ανέστειλαν τη λειτουργία τους 925 δημόσια δημοτικά σχολεία, ήτοι το 13% του συνόλου, ενώ οι μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μειώθηκαν κατά 17%. Το 1996 οι θάνατοι στην Ελλάδα ξεπέρασαν τις γεννήσεις (100.740 έναντι 100.718 αντίστοιχα), φαινόμενο που συνεχίστηκε και το 1997 (98.200 γεννήσεις έναντι 98.700 θανάτων), καθώς και το 1999 (100.265 γεννήσεις έναντι 103.102 θανάτων). Αν και στα ενδιάμεσα χρόνια η κατάσταση αυτή μεταβλήθηκε, αυτό ελάχιστα ικανοποιεί ως γεγονός, αφού, σύμφωνα με όλες τις εκτιμήσεις, οφείλεται στις γεννήσεις αλλοδαπών που διαμένουν στη χώρα μας. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 1999 στο Δήμο Αθηναίων δηλώθηκαν 9.700 γεννήσεις ελληνοπαίδων, έναντι 4.300 γεννήσεων αλλοδαπών.

12. Η απογραφή του Ιανουαρίου του

2001 επιβεβαίωσε αυτή την αρνητική δημογραφική εικόνα της χώρας μας. Ο συνολικός πληθυσμός της Ελλάδας έφτασε στους 10.946.020 κατοίκους, αυξημένος κατά 6,6% σε σχέση με τον απογραφέντα το 1991, που ανερχόταν στους 10.390.800 κατοίκους. Όμως η αύξηση αυτή ουσιαστικά είναι πλασματική, αφού κατά το μεγαλύτερο ποσοστό οφείλεται στην εισροή στη χώρα μας εκατοντάδων χιλιάδων μεταναστών, που απογράφηκαν ευρισκόμενοι εδώ, και έτσι προσμετρήθηκαν στον πραγματικό πληθυσμό της. (Ο νόμιμος πληθυσμός, κατά τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, ανέρχεται σε 10.206.539.)

13. Αποτελεί αναμφισβήτητο γεγονός ότι η Ελλάς από χώρα εξαγωγής λαθρομεταναστών μέχρι τα μέσα περίπου του αιώνα μας, έχει μεταπέσει σήμερα, κυρίως λόγω της αναπτύξεώς της, σε χώρα "τελικού προορισμού" ή "υποδοχής" μεταναστών και λαθρομεταναστών ενώ ταυτόχρονα λόγω της γεωπολιτικής της θέσης, αποτελεί και χώρα "διακίνησης" μεταναστών και λαθρομεταναστών προς άλλες χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής.

14. Η ακριβής λειτουργία των δια "θαλασίων ρεύματων" διακινουμένων λαθρομεταναστών με ποντοπόρα πλοία από χώρες κυρίως της Ασίας προς τη χώρα μας είναι δύσκολο να διαπιστωθεί αφού είναι

φανερό ότι η έκταση και το ιδιόμορφο των θαλασσίων χωρών του Αιγαίου επιτρέπει την προσέγγιση σ' οποιοδήποτε σημείο των αιτίων του Ηπειρωτικού χώρου ή της πληθώρας των νήσων και νησίδων. Είναι φανερό ότι ορισμένα "ρεύματα" λαθρομεταναστών λειτουργούν μέσω "νομίμου εισόδου" για περιορισμένη παραμονή (π.χ. τουρισμός) που στη συνέχεια μεταβάλλεται σε μόνιμη παραμονή και εγκατάσταση.

15. Πλέον των γεωπολιτικών χαρακτηριστικών της χώρας μας, τα οποία την καθιστούν πόλο έλξης μεταναστών και λαθρομεταναστών, είναι φανερό ότι, οι "επιλογές" των τελευταίων επηρεάζονται και από τις υφιστάμενες αδυναμίες της χώρας μας η οποία τους εξασφαλίζει:

- α) Την παράνομη είσοδό τους
- β) Την παραμονή τους
- γ) Την εργασιακή τους απασχόληση

Οι αδυναμίες της χώρας είτε αυτές είναι είτε "αντικειμενικές" είτε οφείλονται στην αναποτελεσματικότητα του όλου συστήματος αντιμετώπισης του προβλήματος. Η Χώρα μας έχει ένα ιδιαίτερα εκτεταμένο μήκος συνόρων προς χώρες οι οποίες οι ίδιες κάνουν "εξαγωγή" λαθρομεταναστών ενώ ταυτόχρονα αποτελούν και ενδιαμέσο σταθμό ρευμάτων λαθρομεταναστών προς την χώρα μας. Το μήκος των θαλασσίων συνόρων μας είναι 1280 χλμ, και συνδυάζονται με μια ιδιαίτερα εκτεταμένη ακτογραμμή και μια πληθώρα 3000 νησιών και νησίδων περίπου.

16. Η γενικότερη γεωγραφική αυτή διαμόρφωση δημιουργεί ένα θαλάσσιο χώρο πολυσχιδέστατο και προσπελάσιμο από θεωρητικά άπειρες κατευθύνσεις από μεγάλα πλοία ο δε έλεγχος σε συνδυασμό και με τις νομικές δεσμεύσεις σ' ότι αφορά στο καθεστώς ναυσιπλοΐας είναι στην πράξη ιδιαίτερα δύσκολο. Ειδικότερα τα μεγάλα πλοία τα οποία πραγματοποιούν μεταφορές λαθρομεταναστών είναι δυνατόν να αλλάζουν συνεχώς πλεύσεις και εισέρχονται από τα χωρικά ύδατα της μιας χώρας στην άλλη ή να εισέρχονται ευκαιριακά στα χωρικά μας

ύδατα από τα διεθνή ή και ακόμη να μεταφέρουν λαθρομετανάστες από το ένα πλοίο στο άλλο εν "πλω".

17. Το πρόβλημα επιτείνεται δια τους παρακάτω λόγους:

α) Το εκτεταμένο των Ελληνικών ακτογραμμών που εκτιμάται σε 16.000 χλμ. και της αντικειμενικής αδυναμίας ελέγχου και επιτηρήσεως σ' ότι αφορά στην αποβίβαση λαθρομεταναστών.

β) Την αντικειμενική αδυναμία του Λ.Σ. να ελέγχει τον θαλάσσιο χώρο τόσο εκτενώς σε συνδυασμό με τις προαναφερθείσες ιδιομορφίες.

γ) Την έλλειψη επαρκούς πληροφόρησης σε διεθνές επίπεδο ((INTERPOL, κ.λ.π) περί διακινήσεως λαθρομεταναστών.

δ) Την πυκνότητα της διεθνούς ναυτικής κίνησης στο χώρο του Αιγαίου.

18. Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι η διακίνηση λαθρομεταναστών, κυρίων Πακιστανών και Ινδών, μέχρι των περιοχών του Πειραιά, Λαύριο, Πύλο, Αλιβέρι όπου και εντοπίσθηκαν πλοία μεταφοράς των ενώ είναι βέβαιο ότι διακινούνται προς την Ελληνική ηπειρωτική χώρα και τα νησιά χωρίς να έχει γίνει δυνατός ο εντοπισμός τους.

19. Τα χωρικά ύδατα της Ελλάδος, ή Αιγιαλίτης Ζώνη όπως επίσης ονομάζονται (Territorial Waters), είναι η παράκτια θαλάσσια ζώνη, που εκτείνεται πέρα από την ξηρά και τα υπάρχοντα εσωτερικά ύδατα κατά 6 ναυτικά μίλια, σύμφωνα με τον Α.Ν. 230/1936. Εκ του γεγονότος ότι η Ελλάς στο χώρο της αιγιαλίτιδας ζώνης εφαρμόζει τους ελληνικούς νόμους, υπονοείται ότι έχει τη νομική ευχέρεια επαύξησης των δικαιωμάτων της, χωρίς φυσικά να θίγει την υποχρέωση που υπάρχει βάσει της άλλης διεθνούς αρχής που αφορά το καθεστώς της ελευθερίας των θαλασσών, δια της οποίας το παράκτιο κράτος είναι υποχρεωμένο να δέχεται την αβλαβή διέλευση των ξένων πλοίων.

20. Για την αντιμετώπιση του προβλή-

ματος του υπερπληθυσμού στις αναπτυσσόμενες χώρες οι στρατηγικές επιλογές που πρέπει να υιοθετηθούν και τα μέτρα πολιτικής που πρέπει να εφαρμοστούν θα πρέπει να έχουν αναφορά σε παγκόσμια κλίμακα. Να διασφαλίζουν τη συνεργασία ανάμεσα στις χώρες αυτές και στα κράτη του αναπτυσσόμενου κόσμου και να αποτελούν μια σύνθεση παρεμβάσεων δημογραφικού αλλά και οικονομικού, αναπτυξιακού, και πολιτισμικού χαρακτήρα με ευρεία έννοια, ως ακολούθως:

α) Είναι αναγκαία η δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών που θα επιτρέψουν στις γυναίκες των αναπτυσσόμενων χωρών να επιλέγουν εκείνες τον αριθμό παιδιών που θέλουν να αποκτήσουν, καθώς επίσης και το χρόνο κατά τον οποίο θα τα φέρουν στον κόσμο.

β) Απαιτείται η δημιουργία ενός κατάλληλου κοινωνικού, οικονομικού και μορφωτικού περιβάλλοντος, το οποίο θα προωθήσει την καταδίκη και τη σταδιακή εξάλειψη κάθε είδους σεξουαλικού καταναγκασμού.

γ) Είναι απαραίτητη η διαμόρφωση των προϋποθέσεων για την αναμόρφωση των συστημάτων υγείας των αναπτυσσόμενων χωρών, ώστε αυτά να μπορούν να παρέχουν υπηρεσίες ενημέρωσης σχετικά με τον οικογενειακό προγραμματισμό.

δ) Χρειάζεται η υποστήριξη της βελτίωσης των υπηρεσιών που σχετίζονται με τον οικογενειακό προγραμματισμό, καθώς και η δημιουργία βασικών δομών για την υλοποίηση παρόμοιων προγραμμάτων, με την αξιοποίηση ιδιαίτερα των υπηρεσιών που μπορούν να παράσχουν οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί πρόνοιας.

ε) Είναι σημαντική η συνέχιση της ενίσχυσης από τις αναπτυσσόμενες χώρες των προσπάθειών των αναπτυσσόμενων χωρών για την εφαρμογή πολιτικών ελέγχου των γεννήσεων, όπως, λ.χ., συμβαίνει με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ζ) Είναι καθοριστικό να επιτευχθεί ο συντονισμός των εμπλεκόμενων παραγόντων (κρατών, διεθνών οργανισμών, ιδιωτικού τομέα, μη κυβερνητικών οργανώσεων),

ώστε οι δράσεις και τα προγράμματα ελέγχου των γεννήσεων να έχουν το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

21. Σημαντικός παράγοντας για την επίλυση του προβλήματος του υπερπληθυσμού στις αναπτυσσόμενες χώρες είναι η παράλληλη χάραξη και υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής αντιμετώπισης της φτώχειας και της υπανάπτυξης. Κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο ώστε να σπάσει ο φαύλος κύκλος στο πλαίσιο του οποίου τα λιγότερα χρήματα και η λιγότερη τροφή οδηγούν σε υψηλότερα επίπεδα τον υποσιτισμό και σε χαμηλότερα επίπεδα την εκπαίδευση, εκτινάσσοντας στα ύψη την υπεργεννητικότητα. Στην κατεύθυνση αυτή θα πρέπει:

" Να διαμορφωθεί μια μέθοδος απαλλαγής των αναπτυσσόμενων χωρών από το επαχθές βάρος του χρέους τους προς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα του αναπτυγμένου κόσμου, που ήδη ξεπερνά τα 2.000 δις. δολάρια και απομυζά ζωτικούς πόρους τους, συμβάλλοντας καταλυτικά στην ολοένα και μεγαλύτερη καταβύθισή τους σε δεινότερη φτώχεια και σε δομική αναπτυξιακή καθήλωση.

" Να ενθαρρυνθεί η δυναμική της περιφερειακής συνεργασίας και ολοκλήρωσης των αναπτυσσόμενων χωρών, γιατί μόνο η περιφερειακή ολοκλήρωση μπορεί να οδηγήσει στη σύσταση επιμέρους ενιαίων αγορών, αλλά και μηχανισμών που τα κράτη αυτά μεμονωμένα δε θα είχαν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν και να συντηρούν. Η δημιουργία τέτοιων μηχανισμών θα μπορούσε να παράσχει την τεχνική υποστήριξη σε διαφορα επίπεδα (έρευνα και ανάπτυξη νέων προϊόντων, αναζήτηση νέων αγορών κτλ), δίνοντας σημαντική ώθηση στις αναπτυξιακές προσπάθειες των χωρών αυτών.

" Να ενισχυθούν οι προσπάθειες βιώσιμης και αυτοτροφοδοτούμενης ανάπτυξης των αναπτυσσόμενων χωρών, με αύξηση της παρεχόμενης σε αυτές δημόσιας βοήθειας από μέρους των αναπτυγμένων κρατών, αλλά και των διαφόρων διεθνών οργανισμών.

" Να επεκταθεί -με τα κατάλληλα

μέτρα- η πρόοδος που έχει συντελεστεί στα συστήματα ηλιακής ενέργειας και στις εν γένει τεχνολογίες βιώσιμων (ανανεώσιμων) πηγών ενέργειας στο σύνολο των αναπτυσσόμενων χωρών, καθώς ήδη έως τώρα εφαρμόζονται με επιτυχία παρεμφερή προγράμματα σε ορισμένες από αυτές.

" Να διασφαλιστούν οι όροι ώστε οι πλούσιες χώρες να εκπληρώσουν την υποχρέωσή τους και να διαθέσουν το 0,7% του ΑΕΠ τους για την παροχή αναπτυξιακής βοήθειας προς τον αναπτυσσόμενο κόσμο.

" Να δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις όχι μόνο για την αύξηση των πόρων που διατίθενται στις αναπτυσσόμενες χώρες αλλά και για τη διασφάλισή τους, ώστε να μην τους οικειοποιούνται οι επιμέρους πολιτικές ελίτ, που ενδιαφέρονται -σε ορισμένες περιπτώσεις τουλάχιστον- περισσότερο για το δικό τους πλουτισμό παρά για την ανάπτυξη της χώρας τους. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την έμφαση σε προγράμματα τα οποία να παρακαμπτούν το αντανάπτυξιακό -και σε πολλές περιπτώσεις κλεπτοκρατικό- καθεστώς που υπάρχει στις περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες και, όπου αυτό δεν είναι εφικτό, με την απαίτηση για την εφαρμογή αυστηρού λογιστικού ελέγχου και στενής παρακολούθησης του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιείται η χορηγούμενη βοήθεια.

22. Στο θέμα αυτό η χώρα μας δεν έχει άλλα περιθώρια αναβολών και αναμονών. Η πτώση του δείκτη γονιμότητας στο 1,30, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, αποτελεί εναγώνιο σήμα συναγερμού για την ίδια την φυσική υπόστασή του ελληνισμού στο μέλλον, ιδιαίτερα αν λάβει κανείς υπόψιν του το γεγονός ότι η χώρα μας, βρίσκεται στη "μεθοριακή δημογραφική γραμμή, γειτνιάζοντας με χώρες που εμφανίζουν εκρηκτική δημογραφική ανάπτυξη.

ΟΙ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΚΑΥΚΑΣΟΥ. ΤΑ ΑΙΤΙΑ, Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΠΙΘΑΝΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ

του Αντχου Παπανικολάου Παναγιώτη ΠΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η περιοχή του Καυκάσου βρίσκεται μεταξύ της Κασπίας και της Μαύρης Θάλασσας και περιλαμβάνει ένα σύνολο κρατών και εθνοτήτων που παρουσιάζουν πλήθος διαφορών μεταξύ τους. Οι συγκρούσεις, μεταξύ μεγάλων δυνάμεων στην περιοχή αυτή, ξεκινούν το 19ο αιώνα και καταλήγουν άλυτες μέχρι σήμερα.

1. Η Περιοχή του Νότιου Καυκάσου - Οι Πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες

α. Δημοκρατία της Γεωργίας: Τα προβλήματά της ξεκίνησαν το 1980, όταν οι εθνικές ομάδες των Αμπχαζίων και Οσσετιών εξεγέρθηκαν με αίτημα αυξημένη αυτονομία και ανεξαρτησία. Επίσης, τάσεις ανεξαρτητοποίησης δείχνει και η αυτόνομη δημοκρατία της Ατζαρίας, όπου βρίσκονται οι πετρελαιοπηγές του Μπατούμι και το λιμάνι της Σούψα. Μετά την ανεξαρτητοποίησή της, η Γεωργία επεδίωξε την πλήρη απαλλαγή της από τη ρωσική κηδεμονία. Όμως, η προσπάθεια αυτή έχει, σε μεγάλο βαθμό, αποτύχει. Η Ρωσία έχει διατηρήσει στρατιωτικές βάσεις στο γεωργιανό έδαφος, τα διάφορα αποσχιστικά κινήματα έγιναν με ρωσική υποστήριξη, ενώ ρωσικές ειρηνευτικές δυνάμεις σταθμεύουν στην Αμπχαζία και στη Νότια Οσσετία. Παρόλα αυτά, η Γεωργία εξακολουθεί να επιδιώκει στενότερες σχέσεις με τη Δύση και αποτέλεσε τμήμα των "βελοούνων επαναστάσεων"¹. Από την άλλη πλευρά όμως, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, η

1. Ο Μιχαήλ Μαρκέλοφ, επικεφαλής της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων της Άνω Βουλής και στενός συνεργάτης του Ρώσου Προέδρου, κατήγγειλε στις 14/4/05 ότι, η "βελοούνων επαναστάσεις" υποκινήθηκαν από της ΗΠΑ.

παραλιακή ζώνη της Αμπχαζίας αποτελεί την μοναδική δίοδο της Ρωσίας προς την Μαύρη Θάλασσα, γεγονός που εξηγεί την προσπάθεια της Ρωσίας να διατηρήσει στην σφαίρα επιρροής της την Γεωργία, ή τις αντιδράσεις της, σε περίπτωση που η τελευταία προσπαθήσει να ενταχθεί σε πολιτικο-στρατιωτικούς συνασπισμούς προδήλως ή εν δυνάμει εχθρικούς προς την Ρωσία.

β. Η Δημοκρατία της Αρμενίας: Οι Αρμένιοι, εκμεταλλευόμενοι την "ανοικτή" πολιτική του Μ. Γκορμπατσόφ, ξεκίνησαν τον πολιτικό αγώνα για την ανεξαρτησία του Ναγκόρνο-Καραμπάχ, ενός Αρμενικού θύλακα στο γειτονικό Αζερμπαϊτζάν. Το 1992 η κρίση με το Αζερμπαϊτζάν, για τον θύλακα του Ναγκόρνο-

Καραμπάχ, εξελίχθηκε σε σύρραξη. Αν και η Αρμενία, σε αντίθεση με όλες σχεδόν τις υπόλοιπες πρώην σοβιετικές δημοκρατίες της περιοχής, δεν αντιμετωπίζει αποσχιστικά

κινήματα, εν τούτοις ταλανίζετε από εσωτερική αστάθεια, λόγω της εντονότατης διαμάχης μεταξύ διαφόρων φατριών για τη νομή της εξουσίας. Η γεωπολιτική σημασία της Αρμενίας προκύπτει από την αποδεδειγμένη στρατιωτική ισχύ της σε συνδυασμό με τις κακές σχέσεις της με Αζερμπαϊτζάν και Τουρκία. Οι αρμενικές ένοπλες δυνάμεις, με ρωσική υποστήριξη, είναι σε θέση να πλήξουν αποφασιστικά τις πετρελαϊκές εξαγωγές του Αζερμπαϊτζάν, καθώς τόσο ο υπάρχων αγωγός Μπακού-Σούμπα όσο και ο υπό κατασκευή αγωγός Μπακού-Τσεϊχάν, περνούν σε μικρή απόσταση από τα κατεχόμενα από τους Αρμενίους αζερικά εδάφη². Το γεγονός αυτό δίδει την δυνατότητα στην Ρωσία να εμποδίσει ή να ελέγχει τη γεωπολιτική αναβάθμιση του Αζερμπαϊτζάν και την επέκταση της Τουρκίας, με την δημιουργία κρίσεων και την αποσταθεροποίηση της περιοχής του Ναγκόρνο - Καραμπάχ.

γ. Δημοκρατία του Αζερμπαϊτζάν: Το 1991, ανακηρύχθηκε Ανεξάρτητη Δημοκρατία και βυθίστηκε στο χάος. Ο Πρόεδρος Χ. Αλίεβ, πολύ γρήγορα αντιλήφθηκε ότι η διατήρηση της ανεξαρτησίας της χώρας εξαρτάται από το πετρέλαιο. Με αυτό ως όπλο και αντικειμενικό σκοπό να αποτινάξει τον έλεγχο του Κρεμλίνου, άνοιξε τις πετρελαιοπηγές της χώρας στις ξένες επενδύσεις. Έτσι εξασφάλισε το ενδιαφέρον των δυτικών χωρών και ιδιαίτερα των ΗΠΑ, για την ανεξαρτησία της χώρας. Όμως, η Ρωσία χρησιμοποίησε μια σειρά από μοχλούς πίεσεως και ο Αλίεβ συναίνεσε στη λειτουργία του αγωγού Μπακού-Νοβοροσίσκ και στη συμμετοχή ρωσικών εταιριών στις κοινοπραξίες που εκμεταλλεύονται τις κυριότερες πετρελαιοπηγές του Αζερμπαϊτζάν.

Το Αζερμπαϊτζάν, υποστηρίχθηκε από την Τουρκία, ως συγγενείς εθνότητες, με αποτέλεσμα να αποκτήσει μεγάλη επιρροή στην χώρα, γεγονός που δυσαρέστησε την Ρωσία και το Ιράν. Αυτό, σε συνδυασμό με τους ιρανικούς φόβους για αναταραχές στην πολυάριθμη αζερική μειονότητα του Ιράν (24% του πληθυσμού) οδήγησε στην υποστήριξη της

Αρμενίας εναντίον του Αζερμπαϊτζάν στη διαμάχη του Ναγκόρνο Καραμπάχ³. Είναι φανερό ότι, τα πετρελαϊκά αποθέματα του Αζερμπαϊτζάν μοιραία προσελκύουν την προσοχή και αναμένεται να δημιουργήσουν ευκαιρίες σε όλους τους επιχειρηματικούς κλάδους. Αυτό γίνεται φανερό από το γεγονός ότι ακόμη και οι πλέον περίπλοκες περιφερειακές σχέσεις εξομαλύνθηκαν ελαφρά. Η Ρωσία καθίσταται φιλικότερη και οι Ιρανοί "εξαγοράστηκαν" με μετοχές στην Διεθνή Εταιρεία Εκμεταλλεύσεως του Αζερμπαϊτζάν. Μόνο η Αρμενία παραμένει αμετακίνητη, αλλά αυτό δεν αναμένεται να διαταράξει το καλό κλίμα.

δ. Ο θύλακας του Ναγκόρνο-Καραμπάχ: Οι χριστιανοί Αρμένιοι του Καραμπάχ νιώθουν ότι βρίσκονται εν μέσω μίας συγκρούσεως, που διαρκεί αιώνες. Θεωρούν δε την ανεξαρτησία τους, πολιτικής και εθνικής σημασίας. Από την άλλη πλευρά, οι Αζέροι δεν αναμένεται να δεχθούν την απώλεια εδαφών, τόσο μεγάλης στρατηγικής σημασίας, καθόσον τα περισσότερα σχέδια αγωγών από την ανατολική Κασπία διέρχονται μέσω ή πλησίον των εδαφών του Καραμπάχ, γεγονός που αποκαλύπτει την καίρια στρατηγική θέση του Ναγκόρνο-Καραμπάχ, ως δυνητικού μοχλού επηρεασμού της εμπορικής και οικονομικής αναγεννήσεως της περιοχής.

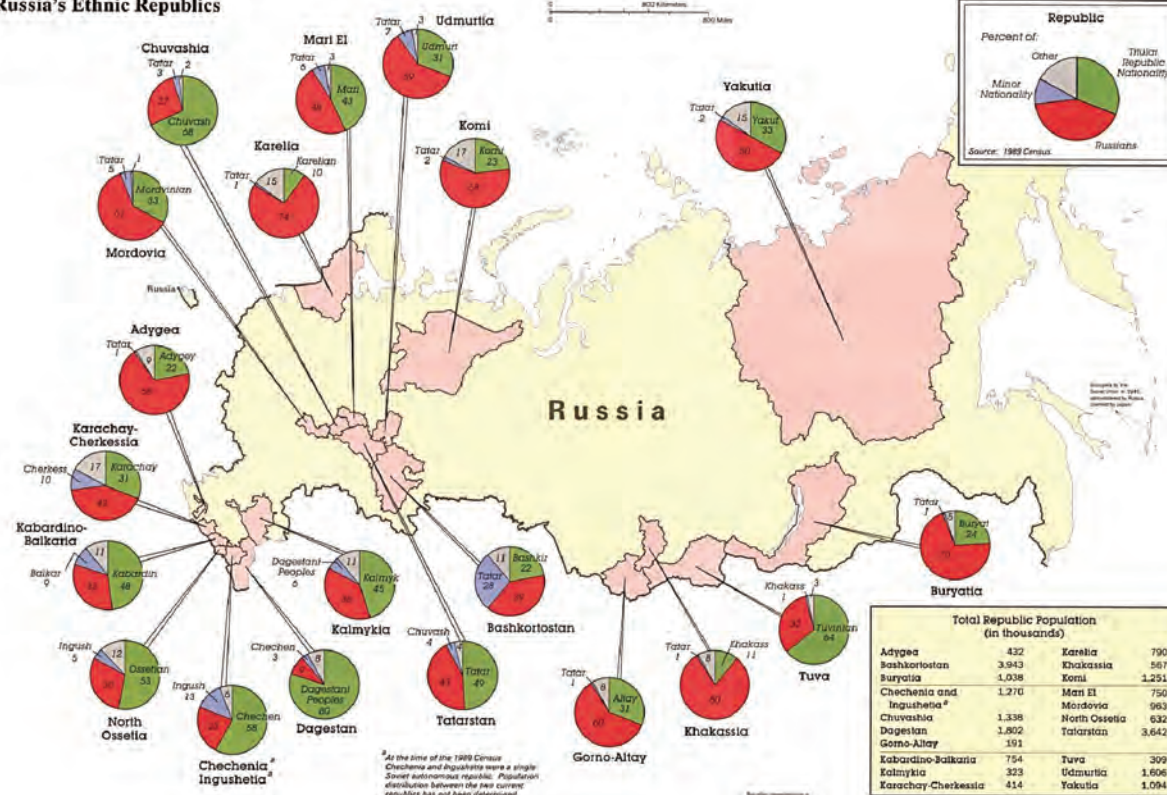
2. Οι Περιοχές εντός της Ρωσικής Επικράτειας

Τον Οκτώβριο του 1991, η μικρή Ρωσική Δημοκρατία Τσετσέν-Ινγκούς, με διακήρυξη ανεξαρτησίας από την πλευρά των Τσετσένων, χωρίστηκε στα δύο. Όταν οι δυνάμεις του στρατού, με ρωσική υποστήριξη, επιχείρησαν την ανατροπή του προέδρου Τ. Ντουρνάγιεφ, ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος. Κάτω από την ρωσική απειλή οι Τσετσένοι εθνικιστές ενώθηκαν, αντιμετωπίζοντας την ρωσική επέμβαση (1994-95). Γεωπολιτικά, η Τσετσενία βρίσκεται στο κέντρο του Καυκάσου, όπου ορίζεται η ρωσική ζώνη επιρροής ως προς την Εγγύς και Μέση Ανατολή. Οι Ρώσοι πιστεύουν ότι, στην περιοχή αυτή κρίνεται η επιβίωση του πολιτισμού τους, καθώς η θέση της Τσετσενίας συνδέεται και με

2. Για την ακρίβεια, ο Αρμένιος πρόεδρος Κοτσαριάν έχει παλαιότερα απειλήσει ότι θα καταστρέψει τις εξαγωγές πετρελαίου του Αζερμπαϊτζάν. βλ. Μαθιουδάκης, "Τα Πετρέλαια της Κασπίας"

3. Βλ. Brzezinsky, "Η Μεγάλη Σκακιέρα"

Russia's Ethnic Republics

τη στρατηγική ανάγκη της Ρωσίας να ελέγχει την εξαγωγή πετρελαίου, μέσω του δικού της δικτύου αγωγών, από τον Καύκασο και την Κεντρική Ασία. Η Ρωσία δεν δείχνει διατεθειμένη να θέσει σε κίνδυνο την κυριαρχία της στην ευρύτερη Ρωσική επικράτεια. Όμως το ζήτημα του ισλαμικού φονταμενταλισμού είναι ακόμη ευρύτερο, είναι φανερό η γενικότερη τάση συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων μαχητικών ισλαμικών ομάδων, που δρουν στην περιοχή με στόχο την "απελευθέρωση" από τους Ρώσους και/ή την εγκαθίδρυση ισλαμικών καθεστώτων. Οι ομάδες αυτές εξαπλώνονται και εντείνουν τη δράση τους.

3. Εθνολογία - Μετακινήσεις Πληθυσμών - Εθνικές Εκκαθαρίσεις και Εθνοτικές Συγκρούσεις

Η αδιάστακτη πολιτική της αυθαίρετης χαράξεως των συνόρων και των "εθνικών εκκαθαρίσεων", από τον Στάλιν και τους διαδόχους τους, έχει ολέθρια αποτελέσματα.

Από το 1985 έως το 1990, όταν ο πολιτικός έλεγχος εντός της ΕΣΣΔ άρχισε να χαλαρώνει, εμφανίστηκαν εθνοτικές, εθνικιστικές εντάσεις και αναδύθηκαν τάσεις που καταπιέζονταν για δεκαετίες. Αλλά και μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ενώσεως, η χάραξη των νέων συνόρων απέκλεισε από τις "πατρίδες" τους μεγάλα εθνικά σύνολα, με αποτέλεσμα, στην δεκαετία του 1990, περίπου 9.000.000 άνθρωποι να μετακινηθούν, κυρίως λόγω των πολιτικών αναταραχών και των συγκρούσεων*. Φυσικά, πολλοί άλλοι έμειναν στις εστίες τους, με συνέπεια, ακόμη και σήμερα, στην περιοχή να προκαλούνται αιματηρές συγκρούσεις.

4. Ο Ισλαμικός Παράγοντας

Στον Βόρειο Καύκασο ζουν 4,5 εκ. Μουσουλμάνοι. Οι διαμάχες στην περιοχή αυτή επιδεινώθηκαν από τον εμφύλιο πόλεμο στην Τσετσενία και τον εγγενή ανταγωνισμό

4. Έκδοση της Ύπατης Αρμοστείας των ΗΕ για τους πρόσφυγες "Οι Πρόσφυγες του Κόσμου 2000 - Πενήντα Χρόνια Ανθρωπιστικής Δράσης"

μεταξύ της τοπικής Σουφικής Μουσουλμανικής αιρέσεως Ταρικατίμ και του ριζοσπαστικού Ουαχαμπίσμου που "εισάγεται" από την Μέση Ανατολή. Η πιο ισλαμοποιημένη δημοκρατία του Βορείου Καυκάσου είναι το Νταγκεστάν. Εκεί βρήκαν την έκφρασή τους οι φονταμενταλιστικές ισλαμικές ιδέες. Η περίοδος 2002-04 χαρακτηρίστηκε από έξαρση της τρομοκρατικής δραστηριότητας. Σε γενικές γραμμές, οι τρομοκρατικές δραστηριότητες στην Ρωσική Ομοσπονδία διεθνοποιούνται όλο και περισσότερο. Το Ισλάμ παραμένει σημαντικό στοιχείο της πολιτικής ζωής στην Ρωσία, το γεγονός αυτό δημιουργεί ανησυχία καθόσον, θρησκόληπτοι εξτρεμιστές επικαλούνται τον ισλαμισμό, οι εσωτερικές διαμάχες παραμένουν ανεπίλυτες και οι αρχές συνεχίζουν να επεμβαίνουν με διασυννοριακές ενέργειες. Παράλληλα, το κυβερνητικό κατεστημένο δείχνει είτε ανίκανο, είτε απρόθυμο να κατανοήσει τις επιπτώσεις του Ισλάμ στις εσωτερικές υποθέσεις της Ρωσίας, με αποτέλεσμα όλοι αυτοί οι παράγοντες να προκαλούν αστάθεια στον Καύκασο.

5. Οι Μεταβολές στην Εθνική Σύνθεση των Κρατών του Καυκάσου

Οι Ρώσοι υπερτερούν έναντι των άλλων λαών της περιοχής κυρίως στην οικονομική, τεχνολογική και διοικητική σφαίρα, ωστόσο, στο δημογραφικό τομέα, ο πληθυσμός μειώνεται. Μακροπρόθεσμα, οι Ρώσοι θα είναι μόλις το 40% του συνολικού πληθυσμού της Κ.Α.Κ.. Η τεράστια αυτή έκταση θα συνίσταται από μια πληθώρα ετερογενών και αλλόθρησκων μειονοτήτων, η συνεννόηση των οποίων θα είναι πολύ δύσκολη υπόθεση. Η θρησκεία αντί να ενώνει τους πληθυσμούς τους χωρίζει. Ο φανατικός εθνοτικός προσδιορισμός επιφέρει τα ίδια οδυνηρά αποτελέσματα. Και το ερώτημα είναι αν τα πετρέλαια της Κασπίας θα μπορέσουν να δημιουργήσουν ένα νέο κύμα συνεργασίας ή θα αναδείξουν νέες εστίες ανταγωνισμών και συγκρούσεων.

6. Η Εξάρτηση από το Πετρέλαιο

Οι ΗΠΑ, που αποτελούν το 4% του παγκόσμιου πληθυσμού, καταναλώνουν το 25% της συνολικά παραγόμενης ενέργειας. Η

εξάρτηση από τις ενεργειακές πηγές του Περσικού Κόλπου και η σημασία τους για τις ΗΠΑ, είναι αυτονόητη. Εάν ληφθεί υπόψη ότι, μέχρι το 2020, θα αυξηθεί η ημερήσια κατανάλωση σε 90 εκ. βαρέλια, από 73 εκ. σήμερα, αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα ο ΟΡΕC να αποκτήσει τη δυνατότητα να δημιουργεί ή/και να διευρύνει υφιστάμενες ενεργειακές κρίσεις. Η ανωτέρω δυνατότητα σε συνδυασμό με τις υφιστάμενες ενδείξεις για την υποστήριξη που παρείχε, εμμέσως, η Σαουδική Αραβία στον Ο. b. Laden και το ενδεχόμενο να καταληφθεί η εξουσία από εξτρεμιστές Ισλαμιστές, οδήγησε τις ΗΠΑ στην πολιτική των "διαφοροποιήσιμων πηγών ενεργείας"⁵. Φυσικά, οι αρχικές προβλέψεις για τις ποσότητες πετρελαίου στον Καύκασο δεν επαληθεύθηκαν, καθώς, το 2015 η περιοχή θα διαθέτει αποθέματα που θα κυμαίνονται από 5% έως 8% παγκοσμίως. Αυτό συνεπάγεται ότι, ο εφοδιασμός σε πετρελαίου παγκοσμίως θα συνεχίσει να εξαρτάται από την Μέση Ανατολή και τον Περσικό Κόλπο.

7. Οι Αγωγοί Μεταφοράς των Ενεργειακών Πόρων και η Σημασία τους

Εάν ληφθεί υπόψη το ύψος των αποθεμάτων, συμπεραίνεται ότι, ο ανταγωνισμός στην περιοχή συνιστά μέρους μίας ευρύτερης γεωπολιτικής δράσεως, για την κάλυψη του κενού ισχύος που δημιουργήθηκε από την διάλυση της ΕΣΣΔ. Παράλληλα, η προσπάθεια της Ρωσίας να διατηρήσει την υψηλή εποπτεία επί της περιοχής, η εκδηλωμένη πρόθεση κάποιων νέων κρατών να απαλλαχθούν από την ρωσική κηδεμονία και οι επιδιώξεις των κρατών της περιφέρειας (Τουρκίας, Ιράν) συνθέτουν την εικόνα στη περιοχή.

α. Η Ρωσική πολιτική των αγωγών

Ο υπάρχων αγωγός (Τενγκίζ-Νοβοροσίσκ) παραμένει η πλέον εφικτή λύση. Η σημασία αυτού του δικτύου είναι ιδιαίτερα αυξημένη, καθώς πρόκειται για αποκλειστικά ρωσικό αγωγό. Το γεγονός αυτό έχει επιπτώσεις στον γεωπολιτικό τομέα, καθόσον τα νέα κράτη της περιοχής γνωρίζουν ότι, η

5. βλ. Kleveman L. "The New Great Game. Blood and Oil in Central Asia"

Existing and Potential Oil and Gas Export Routes From the Caspian Basin

αναβάθμιση ή έστω η διατήρηση της ρωσικής επιρροής στην περιοχή μονίμως θα εμποδίζει τη δική τους προσπάθεια για πλήρη οικονομική και πολιτική ανεξαρτησία. Για τον λόγο αυτό προσπάθησαν να εξασφαλίσουν την υλοποίηση της λύσεως της "Νότιας του Καυκάσου Οδού", με την οποία αποφεύγεται τόσο ο ρωσικός τομέας επιρροής όσο και η ιρανική επικράτεια. Η ενέργεια αυτή αποτέλεσε έναυσμα για έναν ενεργειακό πόλεμο, στον οποίο ενεπλάκησαν η τρομοκρατία και τεράστια οικονομικά και γεωπολιτικά συμφέροντα. Καθώς η Ρωσία είναι η μόνη δίοδος δια μέσου της οποίας φτάνει το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο στις αγορές της Δύσης, η συνεργασία με τη Μόσχα θα διευκολύνει, ακόμη περισσότερο, την πρόσβαση στις δυτικές αγορές και τέλος θα διαμορφώσει καλύτερες και σταθερότερες τιμές. Προς τον άξονα αυτό κινείται άλλωστε και η πρόσφατη προσπάθεια κατασκευής υποθαλασσίου αγωγού φυσικού αερίου αλλά και του αγωγού "blue stream", οι οποίοι καταδεικνύουν ότι, η Ρωσία εφαρμόζει και την πολιτική των πολλαπλών/εναλλακτικών αγωγών μεταφοράς της ενέργειας προς τις αγορές.

β. Στρατηγικές επιδιώξεις των ΗΠΑ επί των πετρελαϊκών αγωγών της Κασπίας

Η άποψη που τείνει να διαμορφωθεί είναι ότι το πετρέλαιο της Κασπίας "είναι πολύ,

αλλά όχι τόσο πολύ" και ακριβό (υψηλό κόστος εξορύξεως, κόστος κατασκευής αγωγών και κυρίως έξοδα διαμετακομίσεως). Άρα, η σημασία της περιοχής εξαρτάται άμεσα από τις τιμές του πετρελαίου. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι οι ΗΠΑ, κατόρθωσαν να επιβάλλουν την κατασκευή του αγωγού Μπακού-Τσεϊχάν, γεγονός που υπογραμμίζει ότι, στην επιχειρούμενη διαμόρφωση μίας νέας καταστάσεως στην περιοχή του Καυκάσου η σημασία του εν λόγω αγωγού είναι πολύ μεγαλύτερη από την "αξία" του.

8. Το Νομικό Καθεστώς της Κασπίας και τα Προβλήματα στην Εκμετάλλευση των Αποθεμάτων της

Η διαφορά αυτή βασίζεται στο χαρακτηρισμό της Κασπίας ως θάλασσας ή ως λίμνης. Η Ρωσία, στην προσπάθειά της να διατηρήσει την επιρροή της στα κράτη της περιοχής, δεν συναινεί στην διευθέτηση του νομικού καθεστώτος της Κασπίας, με σκοπό να αποστερήσει την δυνατότητα εκμεταλλεύσεως των φυσικών πόρων από τις υπόλοιπες χώρες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να συντηρούνται οι αντιθέσεις και οι αντιπαλότητες των χωρών και των λαών του Καυκάσου.

9. Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής

Οι στρατηγικές επιλογές των ΗΠΑ εκφράστηκαν με σαφήνεια, για την περιοχή

του Καυκάσου, από τον Z. Brzezinski⁶, ο οποίος θεωρεί το Αζερμπαϊτζάν κρίσιμο από γεωπολιτική άποψη, εφόσον συνδέεται με τις δυτικές αγορές μέσω αγωγών, που δεν περνούν από εδάφη ελεγχόμενα από την Ρωσία. Επίσης το μέλλον του Αζερμπαϊτζάν είναι κρίσιμο προκειμένου να καθορισθεί η εξέλιξη της Ρωσίας. Από την άλλη πλευρά η Τουρκία σταθεροποιεί την περιοχή της Μαύρης Θάλασσας, ελέγχει την πρόσβαση από αυτήν στην Μεσόγειο, αντισταθμίζει την Ρωσία στον Καύκασο, αποτελεί αντίδοτο στον Ισλαμικό φονταμενταλισμό και χρησιμεύει ως το νότιο αγκυροβόλιο του ΝΑΤΟ⁷.

Σύμφωνα με την στρατηγική των ΗΠΑ, πρέπει να αποθαρρυνθούν οι αναπτυσσόμενες βιομηχανικά χώρες να αμφισβητήσουν την ηγεσία τους, ή να διεκδικήσουν μεγαλύτερο περιφερειακό ή παγκόσμιο ρόλο⁸. Στα πλαίσια αυτά, η διατήρηση της προκεχωρημένης παρουσίας των ΗΠΑ αποτελεί στόχο της προσεγγίσεως που ακολουθείται στον Καύκασο. Η παρουσία αυτή εξασφαλίζει τον έλεγχο της προσβάσεως σε σημαντικές περιοχές και σε ζωτικούς ενεργειακούς πόρους και παρέχει στρατηγικό βάθος στον κυριότερο γεωπολιτικό δρώντα των ημερών, τις ΗΠΑ, οι οποίες προσπαθούν να καλύψουν το κενό που δημιουργήθηκε από την πτώση της ΕΣΣΔ, σύμφωνα με την μετεξέλιξη του δόγματος της "Ανασχέσεως" (Containment) σε δόγμα "Λανθάνουσας Περικυκλώσεως" της Ρωσίας. Διαφαίνεται λοιπόν ότι οι ΗΠΑ, παρότι σταθερά και με συνέπεια δεν θίγουν την αυτοεκτίμηση της Ρωσίας, όπου αυτό είναι δυνατόν, προσπαθούν να εισχωρήσουν στα γεωπολιτικά θεμέλια της τελευταίας και να μην της επιτρέψουν να ανακτήσει την θέση της δεύτερης παγκόσμιας δυνάμεως.

6. Ο Z. Brzezinski εκτός από κορυφαίος επιστήμονας των Διεθνών Σχέσεων αποτελεί και χαρακτή της Εξωτερικής Πολιτικής των ΗΠΑ, συμμετέχοντας αμέσως ή εμμέσως σε Κυβερνήσεις των Δημοκρατικών στις ΗΠΑ, καθώς επίσης και σε "think tank" τα οποία έχουν θεσμικό ρόλο στον σχεδιασμό της Στρατηγικής και Εξωτερικής Πολιτικής της

7. Brzezinski Z., "Η Μεγάλη Σκακιέρα"

8. Αρβανιτόπουλος Κ., "Η Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική Μετά τον Ψυχρό πόλεμο. Ιδεολογικά Ρεύματα"

10. Η Ρωσία

Η, μετά την 11η Σεπτεμβρίου, διαμορφωθείσα κατάσταση ενίσχυσε τις προϋποθέσεις για μια ιδιαίτερα στενή Ρωσο-Αμερικανική συνεργασία στον τομέα των ενεργειακών πηγών. Λόγω της στάσεως της Ρωσίας εξασφαλίσθηκαν οι ΗΠΑ από τυχόν αραβικό/ μουσουλμανικό πετρελαϊκό εμπάργκο, κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων στο Αφγανιστάν. Ως αντάλλαγμα, για την ανωτέρω στάση, ο Πρόεδρος Πούτιν εξασφάλισε την ουσιαστική αναβάθμιση των θεσμικών σχέσεων της Ρωσίας με το ΝΑΤΟ. Βεβαίως, σημαντικές εστίες τριβών παραμένουν, καθώς η Ρωσία επιδιώκει να μονοπωλήσει τις διόδους διοχετεύσεως του πετρελαίου της Κασπίας στις διεθνείς αγορές. Αντίθετα, οι ΗΠΑ επιδιώκουν την ανάπτυξη όσο το δυνατόν περισσότερων εναλλακτικών διόδων, μέσω φιλικών προς αυτές κρατών, ώστε να μην υπόκεινται σε πετρελαϊκούς εκβιασμούς.

Πέραν του ζητήματος των αγωγών, η τάση της Ρωσίας για ηγεμονισμό στο "εγγύς εξωτερικό", φαίνεται από την απειλή της να εισβάλει στη Γεωργία για να εξουδετερώσει εστίες ισλαμιστών. Η ρωσική απειλή είχε προκαλέσει δυσaréσκεια στις ΗΠΑ, οι οποίες όμως χρειάζονταν, εκείνη την περίοδο, τη ρωσική σύμπραξη στο Συμβούλιο Ασφαλείας ενάντια στο Ιράκ. Ως εκ τούτου, ανέχθηκαν μάλλον τον ρωσικό ηγεμονισμό, ιδίως καθώς η Ρωσία επικαλέσθηκε τον διεθνή αγώνα κατά της ισλαμικής τρομοκρατίας. Μία άλλη διάσταση στους τρόπους επιλύσεως των διαφορών, στην περιοχή του Καυκάσου, δίδει η Ρωσική διπλωματία. Στα πλαίσια αυτά με την ευκαιρία του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν, λαμβάνει πρωτοβουλίες για τον τερματισμό της κρίσεως και στον Ο.Η.Ε ψηφίζει υπέρ της λήψεως μέτρων για τον περιορισμό του πυρηνικού προγράμματος, ικανοποιώντας τις ΗΠΑ. Παράλληλα, την 24η Ιανουαρίου 2006 ο Ρώσος Υπουργός Άμυνας προτείνει την δημιουργία της Δυνάμεως της Κασπίας (CASFOR)⁹. Οι προσπάθειες αυτές έχουν σκοπό να μετριάσουν την επιρροή των

9. βλ. Eurasia Security Watch No 120, February 23, 2006, American Foreign Policy Council, Washington DC

Ethnolinguistic Groups in the Caucasus Region

ΗΠΑ στην περιοχή και συγκαταλέγονται στην γενικότερη αντίδραση της Ρωσίας στην στρατηγική της περικύκλωση, η οποία επιδεικνύει πρωτοφανή ευελιξία και προβαίνει σε κινήσεις που υπογραμμίζουν την πρωταρχική σημασία της ενέργειας, όχι μόνο ως οικονομικού αλλά πρωτίστως ως πολιτικού όπλου, στους σχεδιασμούς του Προέδρου Β. Πούτιν (Όπως η κατασκευή υποθαλάσσιου αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου, από την Πετρούπολη στην Γερμανία χωρίς να μεσολαβεί τρίτη χώρα).

11. Η Τουρκία

Η Τουρκία αποδείχθηκε στερεή και αξιόπιστη άγκυρα του ΝΑΤΟ στο νότιο τμήμα του¹⁰. Βοήθησε ενεργά τη Γεωργία και το Αζερμπαϊτζάν στη σταθεροποίηση της ανεξαρτησίας τους και, σύμφωνα με την επιθυμία των ΗΠΑ, προώθησε το Τουρκικό μοντέλο, ως το πλέον κατάλληλο για την

πολιτική ανάπτυξη και τον κοινωνικό εκσυγχρονισμό των κρατών του Καυκάσου και της Κεντρικής Ασίας. Από την άποψη αυτή λοιπόν ο ρόλος της Τουρκίας είναι συμπληρωματικός για την πολιτική των ΗΠΑ. Εντούτοις ο περιφερειακός ρόλος της Τουρκίας είναι δυνατόν να κλονιστεί από το μέλλον της πορείας της προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και το πρόβλημα του Κουρδιστάν το οποίο, μετά την εισβολή των ΗΠΑ στο Ιράκ, έχει αρχίσει να μεγεθύνεται. Όπως γίνεται κατανοητό, οι παράγοντες αυτοί είναι πιθανόν να εντάξουν την Τουρκία στις συνιστώσες των προβλημάτων της περιοχής και να ακυρώσουν τον περιφερειακό της ρόλο, υπόθεση που εξηγεί αφενός την αμέριστη υποστήριξη των ΗΠΑ και της Μ. Βρετανίας για την είσοδο της Τουρκίας στην Ε.Ε. και αφετέρου τους λόγους για του οποίους δεν υπάρχουν πολλές πιθανότητες δημιουργίας ανεξαρτήτου Κουρδιστάν.

Ο άλλος σημαντικός παράγοντας, ο οποίος καθορίζει την θέση της Τουρκίας, είναι η ενεργή αμερικανική πολιτική απομονώσεως του Ιράν. Εάν ληφθεί υπόψη η απόσταση και το κόστος, ο αγωγός για την εξαγωγή των κοιτασμάτων της Κασπίας που διατρέχει την Τουρκία δεν θα τύγχανε ιδιαίτερης εκτιμήσεως. Όμως η Κυβέρνηση των ΗΠΑ υποστήριξε σθεναρά τη δημιουργία του και αντιτάχθηκε σθεναρά στην ύπαρξη κάθε άλλης διαδρομής μέσω Ιράν. Επιπλέον, η στάση αυτή απέτρεψε χώρες όπως η Γεωργία και το Αζερμπαϊτζάν, οι οποίες κατά βάθος έτρεφαν θετικά συναισθήματα για το Ιράν, να επεκτείνουν τους δεσμούς τους με την τελευταία. Όσον αφορά στο μέλλον, η Τουρκία εκτιμάται ότι θα παραμείνει ένας αξιόλογος πρωταγωνιστής, ιδιαίτερα στην περιοχή του Καυκάσου. Οι θέσεις της Τουρκίας είναι δυνατό να επηρεασθεί από την βελτίωση στις σχέσεις ΗΠΑ - Ιράν, και τις εξελίξεις στο Ιράκ, οι οποίες ενδέχεται να οδηγήσουν στο διαμελισμό του και στην δημιουργία Κουρδικού κράτους. Η πιθανότητα να συμβεί το σενάριο αυτό εκτιμάται ότι, θα εξαρτηθεί από την εξέλιξη της διαδικασίας σταθεροποίησης του Ιράκ και έχει μακρο-

10. βλ. Z. Brezezinski "Η Επιλογή. Παγκόσμια Κυριαρχία ή Παγκόσμια Ηγεσία"

πρόθεσμη προοπτική.

12. Το Ιράν

Το Ιράν αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο παραγωγό πετρελαίου (93 δις. βαρέλια αποδεδειγμένων αποθεμάτων - 10% παγκοσμίως¹¹). Παρόλο που έχει περιθωριοποιηθεί από την η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ, διατηρεί ισχυρό ενδιαφέρον για ουσιαστική εμπλοκή στην περιοχή του Καυκάσου και της Κασπίας εκμεταλλευόμενη κάθε ευκαιρία. Στο πλαίσιο αυτό ξεκίνησε μία προσπάθεια ανταλλαγής πετρελαίου με το Αζερμπαϊτζάν¹², η οποία όμως, μετά την 11η Σεπτεμβρίου, έπεσε στο κενό, λόγω των πιέσεων που ασκήθηκαν από τις ΗΠΑ και την εφορία που δημιούργησε ο αγωγός Μπακού-Τσεϊχάν. Αν και, σύμφωνα με αρκετές Αμερικανικές εταιρείες, ο δρόμος μέσω Ιράν αποτελεί τη φθηνότερη και ταχύτερη έξοδο του φυσικού πλούτου της Κασπίας, μόνο μια σημαντική αλλαγή στην αμερικανική πολιτική θα επέτρεπε στο Ιράν να διαδραματίσει έναν πιο ενεργό ρόλο στη περιοχή. Από την άλλη πλευρά, το Ιράν, στην προσπάθειά του να διατηρήσει τις ΗΠΑ εκτός της περιοχής, βρήκε σύμμαχο την Ρωσία. Παρά την κριτική που δέχθηκε το Κρεμλίνο από την Ουάσινγκτον, η Μόσχα ενθάρρυνε τις πωλήσεις όπλων από ρωσικές εταιρείες και παρείχε τεχνογνωσία για την οικοδόμηση του νέου πυρηνικού εργοστασίου στο Busher. Η συνεργασία αυτή και οι φόβοι των ΗΠΑ, ότι το πυρηνικό πρόγραμμα είναι δυνατό να μετεξελιχθεί και το Ιράν να αποκτήσει πυρηνικά όπλα, έθεσε φραγμούς στην Αμερικανο-Ρωσική προσέγγιση.

13. Η Μετεξέλιξη των Σχέσεων ΗΠΑ - Ρωσίας

11. βλ. Kleveman L. "The New Great Game. Blood and Oil in Central Asia"

12. Η ανταλλαγή πετρελαίου αποτελεί μία ιδιότυπη συναλλαγή προμήθειας πετρελαίου για κατανάλωση στο βόρειο Ιράν, όπου είναι εγκατεστημένο σχεδόν το σύνολο του πληθυσμού της και εξαγωγής αντιστοίχων ποσοτήτων από τις νότιες περιοχές, όπου βρίσκονται και οι πετρελαιοπηγές, ώστε να μην υπάρχει η ανάγκη δημιουργίας αγωγών.

Η ρωσική πολιτική ελίτ υιοθετεί, σε μεγάλο βαθμό, την Ευρωατλαντική κατεύθυνση της Ρωσικής γεωπολιτικής στρατηγικής, θεωρώντας το ΝΑΤΟ ως "αντικειμενική πραγματικότητα", υποστηρίζοντας πως η Ρωσία οφείλει να συνεργαστεί με αυτό στη διαδικασία σταθεροποίησης της περιοχής, με την προϋπόθεση της ισότιμης συμμετοχής. Αυτή η τάση μεταβάλλει τον τρόπο που μεταφράζει η ρωσική Κυβέρνηση την απειλή της στρατηγικής της "περικυκλώσεως", σε ανάγκη ενισχύσεως της ασφαλείας της περιοχής. Παράλληλα, η γεωπολιτική θέση της Ρωσίας βελτιώνεται, καθώς έχει και αυτή υιοθετήσει την πολιτική κατασκευής πολλών διόδων για την μεταφορά του ενεργειακού της πλούτου. Στα πλαίσια του σχεδιασμού αυτού δε, φροντίζει να μην εξαρτάται από χώρες οι οποίες ενδέχεται να δημιουργήσουν προβλήματα και έτσι μειώνει το "γεωπολιτικό τους βάρος".

14. Οι Εξελίξεις στην Γεωργία

Οι πολιτικές εξελίξεις στη Γεωργία, αποκαλύπτουν την νέα δυναμική στις σχέσεις μεταξύ Μόσχας, Ουάσινγκτον. Η επιρροή της Ρωσίας στον Καύκασο αυξάνεται, ενώ οι ΗΠΑ, επικεντρωμένες αποκλειστικά στον πόλεμό τους κατά της τρομοκρατίας και προσπαθώντας να "σηκώσουν" το βάρος της μεταπολεμικής ανοικοδομήσεως του Ιράκ και του Αφγανιστάν, επιτρέπουν στη Μόσχα να χειρίζεται τις υποθέσεις του Καυκάσου. Οι ΗΠΑ πάντοτε επιφύλασσαν στη Γεωργία το ρόλο του μεταφορικού διαδρόμου των ενεργειακών αποθεμάτων της Κασπίας Θάλασσας. Ωστόσο, η βιωσιμότητα του αγωγού πετρελαίου Μπακού-Τσεϊχάν, μέσω γεωργιανού εδάφους, προϋποθέτει την ομαλή λειτουργία των πολιτικών και οικονομικών της θεσμών. Ο πλέον εύκολος τρόπος επιτεύξεως του στόχου αυτού είναι η υποστήριξη από τις ΗΠΑ της ρωσικής παρουσίας στην εν λόγω περιοχή. Αρκεί, βέβαια, η Μόσχα να μην εκδηλώσει νέες ηγεμονικές τάσεις. Έτσι, θα πρέπει να αναμένονται στο μέλλον συντονισμένες Ρωσο-Αμερικανικές κινήσεις

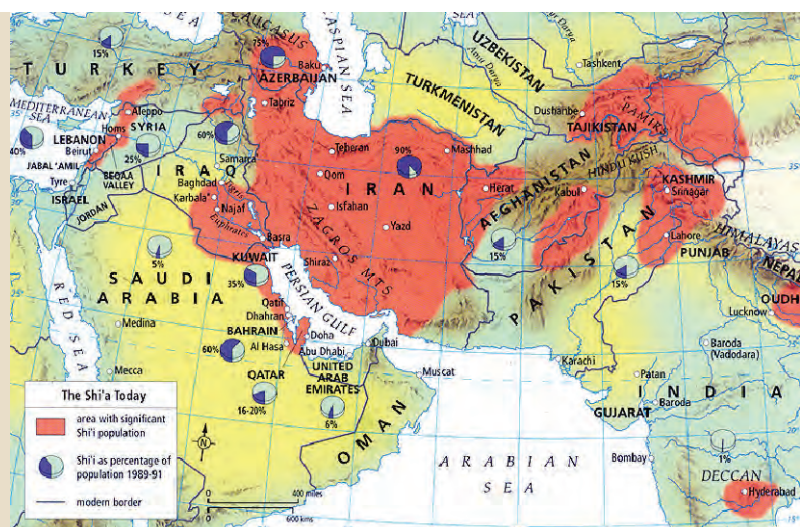
στον Καύκασο, καθώς το Κρεμλίνο εκτιμάται ότι δεν έχει όφελος από την κατάσταση που επικρατεί στη Γεωργία. Βέβαια, πάντα υπάρχει κίνδυνος η ρωσική πολιτική στην περιοχή να οδηγήσει στη γενικότερη επιδείνωση της καταστάσεως. Ωστόσο, εάν η πολιτική κατάσταση στη Γεωργία αποσταθεροποιηθεί περαιτέρω και η Αμερική απεμπλακεί από το Ιράκ, είναι δυνατόν να αναβιώσει ο Ρωσο-Αμερικανικός ανταγωνισμός για την έλεγχο της περιοχής. Φυσικά, αυτήν την περίοδο, η Μόσχα έχει τη μοναδική ιστορική ευκαιρία να αναβαθμίσει ποιοτικά την παρουσία της στην περιοχή. Για να επιτευχθεί αυτό, το Κρεμλίνο πρέπει να ξεπεράσει την αλαζονική και, πολλές φορές, αδιάφορη στάση του απέναντι στη Γεωργία.

15. Οι Εξελίξεις στις Σχέσεις μεταξύ Αρμενίας και Αζερμπαϊτζάν

Η ανάπτυξη του Αζερμπαϊτζάν δημιουργεί προοπτικές για την σταθεροποίηση της περιοχής. Ήδη, από τα πρώτα στάδια, πραγματοποιήθηκαν συμφωνίες, αμοιβαίες υποχωρήσεις και συνεργασίες που ομαλοποιούν τις σχέσεις και μειώνουν τους παράγοντες που συντηρούν τις αντιπαλότητες. Στο διαμορφούμενο περιβάλλον όμως, δεν συμμετέχει η Αρμενία. Το γεγονός αυτό είναι δυνατό να επηρεάσει τις εξελίξεις στην περιοχή με διαμετρικά αντίθετες εξελίξεις καθώς το Αζερμπαϊτζάν μακροπρόθεσμα, λόγω της αναπτύξεώς του, θα ισχυροποιηθεί στρατιωτικά σε σχέση με την Αρμενία, και θα προσπαθήσει να ανακαταλάβει τα εδάφη του Ναγκόρνο - Καραμπάχ. Ενώ οι κάτοικοι του Ναγκόρνο - Καραμπάχ, επηρεασμένοι (θετικά) από την ανάπτυξη και την ευημερία του Αζερμπαϊτζάν και (αρνητικά) από την κατάσταση που επικρατεί στην Αρμενία, υπάρχει η πιθανότητα να πεισθούν, μέσω παραχωρήσεως κάποιας μορφής αυτονομίας, να συμβιβασουν ειρηνικά εντός του Αζερμπαϊτζάν.

16. Τα Ισλαμικά Κράτη, οι Ισλαμικές Εθνοτικές Ομάδες και ο Εξτρεμιστικός Ισλαμισμός

Την παρούσα χρονική στιγμή, είναι επιτακτική ανάγκη να εφαρμοσθεί, από την Ρωσία, πολιτική αναπτύξεως σε αυτές της περιοχές, καθόσον τυχόν εγκαθίδρυση ισλαμικών καθεστώτων θα έχει προφανείς συνέπειες για την ευρύτερη σταθερότητα και θα επηρεάσει αρνητικά τη ροή του πετρελαίου προς τις διεθνείς αγορές. Η εξάπλωση του ισλαμικού φονταμενταλισμού βρίσκει αντίθετη όχι μόνο τη Ρωσία, αλλά και την Τουρκία και φυσικά τις Ηνωμένες Πολιτείες. Η συνδυασμένη επιρροή των τριών αυτών χωρών είναι σε θέση να αποτρέψει μια τέτοια εξέλιξη μεσοπρόθεσμα. Μακροπρόθεσμα βέβαια οι παρούσες ηγεσίες θα αντικατασταθούν και οι διάδοχοί τους είναι πιθανόν να βασιστούν είτε στον εθνικισμό, είτε στον ισλαμισμό¹³, εάν δεν έχουν διαμορφωθεί οι απαραίτητες

συνθήκες για την αναβάθμιση και την ευημερία των λαών που κατοικούν στον Καύκασο.

Παράλληλα, οι εξτρεμιστές Ουαχαμπίστες, που έχουν δραστηριοποιηθεί στον Βόρειο Καύκασο, θεωρούν τους εαυτούς τους, όλο και περισσότερο, σαν αγωνιστές του παγκόσμιου ιερού πολέμου κατά των απίστων. Αυτοαποκαλούνται αγωνιστές της μεγάλης αναμετρήσεως του μουσουλμανικού κόσμου και της Δύσεως και με τον τρόπο αυτό ελπίζουν να κερδίσουν περισ-

13. βλ. Aydin, "Identities in Formation"

σότερη υποστήριξη από ομοϊδεάτες τους. Σε ορισμένες δε περιπτώσεις, η δραστηριότητα τους δεν έχει καμιά σχέση με τον πόλεμο της Τσετσενίας. Δρουν ανεξάρτητα με οδηγό την ιδιότυπη λογική τους και οι δραστηριότητες τους είναι πιθανό να συνεχισθούν ακόμη και αν διευθετηθούν τα προβλήματα στην περιοχή. Αν, παρά τα προληπτικά μέτρα που έχουν πάρει οι αρχές, ξεσπάσουν νέες συγκρούσεις, υπάρχει η πιθανότητα να εμπλακεί όλη η περιοχή σε μεγάλης κλίμακας διεθνικό εμφύλιο πόλεμο με απρόβλεπτες συνέπειες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

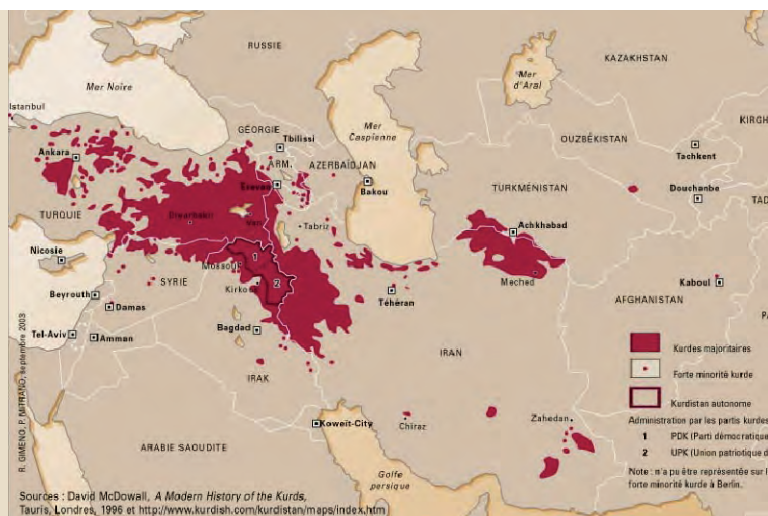
1. Η διείσδυση των ΗΠΑ στην περιοχή του Καυκάσου επέτεινε τις ανησυχίες της Ρωσίας για επικείμενη "περικύκλωσή" της, όμως, ο προσφορότερος τρόπος, κατά την εκτίμηση των ΗΠΑ, είναι η ανάπτυξη της περιοχής και ο σημαντικότερος σύμμαχος σε αυτή την προσπάθεια είναι η Ρωσία, η οποία διαθέτει τα μέσα και την εμπειρία να συνδράμει σε μία τέτοια προσπάθεια.

2. Τα πολιτικά, ιδεολογικά και πολιτισμικά μοντέλα που έχουν προκύψει σε αυτές τις περιοχές κατά την τελευταία δεκαετία, είναι πολύ περίπλοκα. Στο πλαίσιο αυτό, ο σημαντικότερος και με τη μεγαλύτερη επιρροή παράγων υπήρξε η Δύση, και ειδικότερα οι ΗΠΑ, μαζί με οικονομικούς οργανισμούς και οργανισμούς ασφαλείας. Εν τούτοις, η διαδικασία εξελίξεως της αναπτύξεως αυτών των χωρών δεν έχει αναστατωθεί. Συνεπώς, είναι δυνατό να σημειωθούν περιστροφές.

3. Είναι απόλυτα σαφές ότι, εάν η Ρωσία κατορθώσει να λύσει το πρόβλημα της Τσετσενίας, να βελτιώσει τις συνθήκες στο εσωτερικό της χώρας, να αναπτύξει μία πιο ορθολογική και ενιαία πολιτική στις χώρες του βορείου Καυκάσου και να τις ενισχύσει οικονομικά, η επιρροή της θα αυξηθεί. Παρ' όλα αυτά, οποιαδήποτε, επεμβατική ή/ και αντιισλαμική πολιτική εφαρμοστεί εκτιμάται ότι θα προκαλέσει την αντίδραση των λαών. Φυσικά, η Ρωσία δεν είναι διατεθειμένη να απολέσει τον έλεγχο της περιοχής και αναμφισβήτητα, η θέση

της είναι ηγετική και οποιαδήποτε προσπάθεια σταθεροποίησης διέρχεται από αυτήν. Στα πλαίσια αυτά παρατηρήθηκαν εξελίξεις, καθώς οι ΗΠΑ εγκατέλειψαν την στρατηγική της "Παγκόσμιας Κυριαρχίας" και ανεγνώρισαν την Ρωσία ως εταίρο τους. Έτσι η Ρωσία, κατανοώντας την απαίτηση των ΗΠΑ για δημιουργία πολλαπλών διόδων μεταφοράς της ενέργειας, καθώς και τις συνέπειες που έχει η συντήρηση των εστιών δυνητικών συγκρούσεων, υπαναχώρησε στο θέμα της κατασκευής του αγωγού Μπακού-Τσεϊχάν και, επιδεικνύοντας καλή πρόθεση, κατένευσε την αναγκαιότητα της παρουσίας των ΗΠΑ στην περιοχή.

4. Δεδομένων των συνθηκών, το γεγονός ότι η Τουρκία ανήκει στους δυτικούς συμμάχους, και ειδικότερα το ότι είναι μέλος του ΝΑΤΟ, αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα

στην εξασφάλιση μιας σχετικά σημαντικής θέσεως σε αυτές τις περιοχές. Η θέση όμως αυτή εξαρτάται από την στάση των υπολοίπων γεωπολιτικών δρώντων στην περιοχή, καθώς και από τις εξελίξεις στο Ιράν και στο Ιράκ.

5. Το Ιράν θα μπορούσε να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην περιοχή. εάν δεν είχε ενταχθεί στον "άξονα του κακού"¹⁴, με αποτέλεσμα να οδηγηθεί σε απομόνωση. Αυτή την στιγμή οι ΗΠΑ ελέγχουν την περιοχή περιφερειακά και εκτιμάται ότι θα

14. Wall Street Journal, 11/9/2002.

εξαντλήσουν κάθε μέσο πίεσεως για την αναστολή του πυρηνικού προγράμματος παραγωγής ενέργειας. Φυσικά οι πιέσεις αυτές είναι πιθανόν να λάβουν ακραίες μορφές, οι οποίες όμως εκτιμάται ότι θα έχουν αντίστοιχα ανεξέλεγκτες συνέπειες.

6. Τα κοιτάσματα, αν και σημαντικά, δεν έχουν αποδειχθεί τόσο μεγάλα, ώστε να δικαιολογούν αυτή την κινητοποίηση. Ο πιθανότερος λόγος είναι ο έλεγχος της στρατηγικής αυτής περιοχής με αφορμή τα κοιτάσματα. Η Ρωσία επιδιώκει να διατηρήσει την επιρροή της καθόσον όποιος ελέγχει ουσιαστικά αυτή τη περιοχή θα ελέγχει τα θέματα της παγκόσμιας ασφάλειας και ενέργειας, ελέγχοντας ουσιαστικά το δρόμο για την Κίνα και τον Περσικό Κόλπο.

7. Σε αντίθεση με τα θέματα που αφορούν στους ενεργειακούς πόρους, τα θέματα ασφαλείας απαιτούν συνεργασία μεταξύ των Μεγάλων Δυνάμεων και αυτό φαίνεται ότι το κατανοούν πλήρως ΗΠΑ και Ρωσία. Γι' αυτό έχουν εγκαταλείψει τις προσπάθειες για απόλυτο έλεγχο της περιοχής, έχουν αποδεχθεί ως ένα βαθμό η μία την θέση της άλλης και προσπαθούν να συνεργασθούν. Οι ενέργειες στο επίπεδο αυτό έχουν μετεξελιχθεί. Πρωταρχικό ρόλο έχει η χρησιμοποίηση των πηγών ενέργειας και των αγωγών μεταφοράς ως "όπλων" για την εξάσκηση πίεσεως και την διαμόρφωση σφαιρών επιρροής.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Είναι σαφές ότι οι εθνικές, θρησκευτικές και πολιτισμικές διαφορές στην περιοχή του Καυκάσου δημιουργούν ένα ιδιαίτερα περίπλοκο τοπίο. Όμως, οι προοπτικές για ανάπτυξη στην περιοχή είναι αρκετά ευοίωνες και αναμένεται να επηρεάσουν θετικά τον μετασχηματισμό της, από πεδίο συγκρούσεων σε πεδίο συνεργασίας και προόδου. Οι ΗΠΑ κατέβαλε προσπάθεια για την ανάπτυξη των χωρών του Καυκάσου, κατανοώντας ότι η αποσταθεροποίηση της περιοχής του Καυκάσου θα έχει τραγικά αποτελέσματα. Η Ρωσία αυτή την στιγμή συνεργάζεται με τις ΗΠΑ για την ασφάλεια

της περιοχής και την εξομάλυνση των διαφορών. Παράλληλα όμως, δεν δείχνει διατεθειμένη να εγκαταλείψει τα "κυριαρχικά της δικαιώματα" και χρησιμοποιεί την ενέργεια για να επαναφέρει τις πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες στην σφαίρα επιρροής της.

Consumption per capita
Tonnes

Φυσικά υφίστανται πολλοί και σοβαροί λόγοι, οι οποίοι είναι δυνατό να θέσουν την περιοχή του Καυκάσου σε συγκρουσιακή τροχιά. Οι λόγοι αυτοί δεν είναι δυνατόν να εξαλειφθούν, όμως την παρούσα περίοδο βρίσκονται σε ύφεση. Από την άλλη πλευρά, η διεθνής τρομοκρατία, που έχει παραδοσιακά "συμφέροντα" στην περιοχή, φαίνεται να περιθωριοποιείται και να μην γίνεται αποδεκτή από την μεγάλη πλειοψηφία των Μουσουλμάνων της περιοχής, που επιθυμούν την σταθερότητα και την ευημερία των χωρών τους.

"ΤΑ ΝΕΑ ΣΧΕΔΙΑ - ΑΦΡΙΚΗ"

Δρας ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Ε. ΔΡΟΥΓΟΣ Στρατιωτικός Αναλυτής - Διεθνολόγος
Ειδικός σε θέματα Διεθνούς Ασφάλειας

Η Αφρική θεωρείται από τους κορυφαίους αναλυτές διεθνών και στρατιωτικών θεμάτων ως η ήπειρος που θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο για την παγκόσμια ασφάλεια τον 21ο αιώνα. Μετά από συζητήσεις και μελέτες που έλαβαν χώρα στις ΗΠΑ και στην έδρα των Αμερικανικών δυνάμεων Ευρώπης (EUCOM, KELLEY BARRACKS - Στουτγάρδη), αποφασίστηκε στις 6 Φεβρουαρίου 2007 η σύσταση της AFRICOM ως ενιαία διακλαδική διοίκηση. Παρόμοιες Διοικήσεις έχουν οι ΗΠΑ ως UNIFIED (ενοποιημένες) με χώρους ευθύνης και δραστηριοτήτων σε διάφορες ηπείρους, όπως η EUCOM (Ευρώπη), η PACOM (Ασία - Ειρηνικός), η SOUTHCOM (για τη Λατινική Αμερική και Καραϊβική), η CENTCOM (για τη Μέση Ανατολή - Αφγανιστάν - Πακιστάν), η NORTHCOM (για τη Βόρ. Αμερική), αλλά και κάποιες άλλης μορφής διοικήσεις, όπως η Ενοποιημένη Διοίκηση ΗΠΑ - Νότ. Κορέας στην Κορεατική χερσόνησο.

Μέχρι σήμερα η Αφρικανική Ήπειρος από πλευράς ΗΠΑ ήταν χωρισμένη σε τρεις επιμέρους ανώτατες, ενιαίες διακλαδικές διοικήσεις (EUCOM - PACOM - CENTCOM). Στην EUCOM με έδρα τη Στουτγάρδη είχαν ενταχθεί όλες οι Αφρικανικές

χώρες, με εξαίρεση τη Μαδαγασκάρη και τα νησιωτικά συμπλέγματα των νήσων Μαυρικίου και Σεϋχελλών, (που ανήκουν στην PACOM του Ειρηνικού με έδρα τη Χαβάη), καθώς και των κρατών Αιγύπτου - Σουδάν - Ερυθραίας - Τζιμπουτί - Αιθιοπίας - Σομαλίας - Κένυας, που είχαν εξ αρχής ενταχθεί στη CENTCOM, με κεντρικό στρατηγείο στην περιοχή της βάσης TAMPA στη Φλόριντα και προωθημένο στρατηγείο -λόγω των επιχειρήσεων IRAQI FREEDOM και ENDURING FREEDOM σε Ιράκ και Αφγανιστάν- στην Αεροπορική Βάση Αλ-Ουέντεϊντ στο Κατάρ μέσα στον Περσικό Κόλπο. Με τη σύσταση της AFRICOM όλες οι χώρες θα ανήκουν στη νέα διοίκηση πλην της Αιγύπτου, που θα παραμείνει στη Ζώνη Ευθύνης της CENTCOM, και των νήσων Μαδαγασκάρης - Μαυρικίου - Σεϋχελλών που θα παραμείνουν στη Ζώνη Ευθύνης της PACOM. Η μεταβατική "μορφή" της AFRICOM επί του παρόντος είναι στη Στουτγάρδη, ενώ στρατιωτικοί και διπλωματικοί παράγοντες των ΗΠΑ

έχουν επισκεφθεί σειρά χωρών με σκοπό τη μόνιμη παρουσία επιτελείου σε Αφρικανική χώρα (έχουν εξετασθεί οι περιπτώσεις του Μαρόκου, της Αλγερίας, της Αιθιοπίας, της Κένυας, της Σενεγάλης και της Γκάνα. Εκτιμάται ότι η AFRICOM θα είναι επιχειρησιακά έτοιμη το 2008, ενώ οι ΗΠΑ δεν θα διατηρούν μόνιμες βάσεις στην Αφρική αλλά πολλές, οι οποίες θα χρησιμοποιούνται ανάλογα με τις κρίσεις και το σχεδιασμό για την αντιμετώπισή τους. Σημειώνεται ότι μετά την 9/11 οι ΗΠΑ διατηρούν μονάδες, Ειδικές Δυνάμεις και συμβούλους σε 43 από τις 53 συνολικά χώρες της Αφρικανικής Ηπείρου.

Επικεφαλής της μεταβατικής δομής της AFRICOM ήταν για κάποιους μήνες ο Αντιναύαρχος ROBERT MOELLER USN, ενώ στα μέσα Ιουλίου 2007 ορίστηκε ως πρώτος Διοικητής της AFRICOM ο Στρατηγός WILLIAM E (KIP) WARD, ο μοναδικός έγχρωμος αξιωματικός τεσσάρων αστέρων του Αμερικανικού Στρατού (βλέπε βιογραφικό του).

Η Αφρική θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο τα επόμενα χρόνια, γιατί:

Αυξημένες ενεργειακές απαιτήσεις των ΗΠΑ, λόγω στρατηγικής αναβάθμισης του Κόλπου της Γουϊνέα, του Δέλτα του Νίγηρα, των περιοχών της Αγκόλα - Καμπίντα και του νησιωτικού συμπλέγματος Σάο-Τομέ και Πρίνσιπε.

Παρουσία πολλών και ακραίων τάσεων Ισλαμικών και άλλων ομάδων (νότια της Σαχάρας), που διατηρούν επαφές με το τρομοκρατικό δίκτυο της AL QAEDA. Το ίδιο συμβαίνει και με διάφορα Σαλαφιστικά κινήματα στην Αλγερία, στην Τυνησία, στη Λιβύη και στο Μαρόκο, που επιδιώκουν την ανατροπή των καθεστώτων των χωρών. Ιδιαίτερα επικίνδυνη είναι η παρουσία του SALAFIST GROUP FOR CALL AND COMBAT (GSPC) στην Αλγερία, που ευθύνεται για δεκάδες επιθέσεις τα τελευταία χρόνια και αποτελεί τον βασικό πυρήνα της AL QAEDA στο Μάγκρεμπ (Βόρ. Αφρική).

Η έξαρση των φονταμενταλιστικών δραστηριοτήτων στο Κέρας της Αφρικής (Αιθιοπία - Σομαλία - Τζιμπουτί - Σουδάν), και η εγγύτητα (γεωγραφική και θρησκευτική) με την Αραβική Χερσόνησο προκαλεί εύλογες ανησυχίες (ασφάλεια Στενών της Ερυθράς Θάλασσας).

Οι ΗΠΑ τα τελευταία χρόνια έχουν αυξήσει την επιρροή τους στην Αφρική μέσω διαφόρων οικονομικών, ειρηνευτικών και άλλων προγραμμάτων υποστήριξης των τοπικών πληθυσμών και στρατιωτικών δυνάμεων. Παράλληλα, οι ΗΠΑ έχουν δώσει προνομιακό καθεστώς σε ορισμένα κράτη μέσω του MILLENNIUM CHALLENGE ACCOUNT (οικονομική - εμπορική στήριξη), καθώς και στην εκπαίδευση σε θέματα ειρηνευτικο-ανθρωπιστικών επιχειρήσεων σε διάφορα κράτη της Δυτικής και Ανατολικής Αφρικής (π.χ. προγράμματα ACRI, συμμετοχή Ειδικών Δυνάμεων σε αντιτρομοκρατική

εκπαίδευση τοπικών στρατών κ.ά.). Ιδιαίτερα σημαντική είναι η παρουσία ειδικών από τις ΗΠΑ μέσω προγραμμάτων για την αντιμετώπιση του AIDS και άλλων ασθενειών (π.χ. ελονοσία, δυσεντερία, ηπατίτιδα, ιός EBOLA κ.ά.), καθώς και η πραγματοποίηση πολλών ασκήσεων της κατηγορίας MEDFLAG, για τη αντιμετώπιση επιδημιών κ.ά.

Η αδυναμία των καθεστώτων να αντιμετωπίσουν εσωτερικές αντιπαράθεσεις, οι εμφύλιοι πόλεμοι, η επεκτατική πολιτική της Κίνας στην Αφρικανική Ήπειρο (Αγκόλα - Νιγηρία - Σουδάν), η τραγική κατάσταση στο DARFUR του Δυτικού Σουδάν (όπου πραγματοποιείται γενοκτονία του Αφρικανικού πληθυσμού από το Αραβικό καθεστώς του Στρατηγού OMAR EL BASHIR), η χαώδης κατάσταση στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό στις Μεγάλες Λίμνες, ώθησαν τις ΗΠΑ να προχωρήσουν στη σύσταση της AFRICOM.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η AFRICOM θα είναι Ειδικής φύσης Διοίκηση, αφού θα επικεντρώνεται και σε πολλά μη αποκλειστικά στρατιωτικής φύσης ζητήματα, (π.χ. καταπολέμηση του AIDS - παροχή υποστήριξης για ανάπτυξη χωρών, ενεργειακή ασφάλεια, εκπαίδευση μονάδων διαφόρων κρατών για ειρηνευτικές αποστολές, ανθρωπιστική υποστήριξη, παροχή ασφάλειας στο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Ποδοσφαίρου στη Νότια Αφρική το 2010, καταπολέμηση της διακίνησης ναρκωτικών και παιδιών, αποναρκοθέτηση περιοχών, σεμινάρια χειρισμού κρίσεων για ανθρωπιστικές καταστροφές κ.ά.). Θα είναι η μοναδική διοίκηση των ΗΠΑ, της οποίας ο Υποδιοικητής θα είναι υψηλού επιπέδου διπλωμάτης, διοριζόμενος από τον Πρόεδρο των ΗΠΑ. Η AFRICOM θα δίδει ιδιαίτερη βαρύτητα στα θέματα συλλογής πληροφοριών, καθώς και στις Ειδικές Δυνάμεις οι οποίες θα δραστηριοποιούνται σε εκπαίδευση καθώς και διευρυμένες ψυχολογικές επιχειρήσεις (PSYOPS).

Πέραν των ΗΠΑ, το NATO και η ΕΕ έχουν διαδραματίσει υποστηρικτικό ρόλο σε διάφορες εξελίξεις στην Αφρική τα τελευταία χρόνια, όπως:

Παρουσία Ευρωπαϊκών Δυνάμεων και Παρατηρητών στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό για την επιτήρηση των εκλογών αλλά και για τον έλεγχο της περιοχής ITURI (επιχείρηση ARTEMIS).

Η ΕΕ διατηρεί πάντοτε μία δύναμη παρατηρητών στις Μεγάλες Λίμνες της Αφρικής, ενώ δεν έχουν αποκοπεί οι επαφές των Γάλλων και Βρετανών με υπολογίσιμα Αφρικανικά κράτη, όπως της Γαλλίας στην Ακτή του Ελεφαντοστού, αλλά και των Βρετανών στη Σιέρα Λεόνε - Λιβερία (από κοινού με τις ΗΠΑ).

Το NATO συνδράμει στη μεταφορά δυνάμεων της Αφρικανικής Ένωσης στο Σουδάν, καθώς και στα σύνορα με το Τσαντ. Σημειώνεται ότι αεροσκάφη (μεταγωγικά) από διάφορα κράτη του NATO έχουν μεταφέρει στις ανωτέρω περιοχές στρατιώτες από τη Ρουάντα, τη Σενεγάλη και τη Νιγηρία.

Σε διάφορα Νατοϊκά Σχολεία, αλλά και στο GEORGE MARSHALL CENTER στη Βαυαρία, δεκάδες αξιωματικοί από Αφρικανικές χώρες παρακολουθούν διεθνή σεμινάρια, ενώ οι ΗΠΑ προωθούν το AFRICAN CENTER του NATIONAL DEFENSE UNIVERSITY με πάρα πολλά επιμέρους εκπαιδευτικά προγράμματα. MOBILE TEAMS επισκέπτονται διάφορες χώρες της Αφρικής και εκπαιδεύουν Αφρικανούς αξιωματικούς, ενώ είναι πάρα πολλές οι ασκήσεις του Αμερικανικού Ναυτικού με όλα τα κράτη της Δυτικής, Νότιας και Ανατολικής Αφρικής. Στα πλαίσια της Νατοϊκής Επιχείρησης ACTIVE ENDEAVOUR στη Μεσόγειο για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας στο θαλάσσιο χώρο, ναυτικές δυνάμεις του NATO συνεργάζονται με αντίστοιχες του Μαρόκου, της Αλγερίας, της Τυνησίας, της Μαυριτανίας και πιθανότατα προσεχώς της Λιβύης. (Αμερικανοί επίσημοι επισκέφθηκαν την Τρίπολη και συζήτησαν με τη Λιβυκή κυβέρνηση, την πιθανότητα επανεργοποίησης της αεροπορικής βάσης Γουάλας, η οποία έχει χρησιμοποιηθεί από τους Συμμάχους στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο καθώς και από τους Αμερικανο-βρετανούς μέχρι το 1969, χρονιά κατά την οποία εκδηλώθηκε το Κανταφικό πραξικόπημα κατά του Βασιλέα Ιντρίς).

Η AFRICOM θα έχει ένα ιδιαίτερα "λεπτεπίλεπτο" ρόλο να επιτελέσει, λόγω της παρουσίας Μουσουλμανικών αλλά και μη-Μουσουλμανικών πληθυσμών, ενώ τα σύνορα των Αφρικανικών κρατών δεν έχουν καθορισθεί βάσει ειδικών συμφωνιών. Π.χ., στον εμφύλιο πόλεμο του Κονγκό, ενεπλάκησαν στρατιωτικές δυνάμεις από τη Ρουάντα, την Ουγκάντα, το Μπουρούντι, την Αγκόλα, τη Ζιμπάμπουε, τη Ζάμπια, κ.ά., ενώ το ίδιο έχει συμβεί στη διάρκεια των εμφυλιοπολεμικών συρράξεων στο Σουδάν, στο Τσαντ, στη Λιβερία και στην Ακτή του Ελεφαντοστού, με απρόβλεπτες επιπτώσεις για τους πληθυσμούς των κρατών. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, η Αιθιοπία, η Νιγηρία, η Ρουάντα, η Σενεγάλη και η Νότια Αφρική, θεωρούνται ως χώρες που διατηρούν υπολογίσιμες ως "πολύ στενές" σχέσεις με τις ΗΠΑ. Η Αιθιοπία πρόσφατα με στρατιωτική κάλυψη από τις ΗΠΑ επενέβη στη Σομαλία και ανέτρεψε το καθεστώς των Ισλαμικών Δικαστηρίων. Η Ρουάντα και η Ουγκάντα συνδράμουν με στρατιωτικές δυνάμεις σε διάφορες επιχειρήσεις στην Αφρική, ενώ η Ζιμπάμπουε και το Σουδάν είναι οι δύο χώρες που βρίσκονται στο στόχαστρο της διεθνούς κοινότητας, με τους Κινέζους (πρώτιστα), και τους Ρώσους (δευτερευόντως), να υποστηρίζουν τα καθεστώτα του BASHIR και του MUGABE.

Η αντιτρομοκρατική διάσταση

Πρώτο: Μετά την 9/11 οι ΗΠΑ προχώρησαν στην υιοθέτηση του PAN SAHEL INITIATIVE που προβλέπει την εκπαίδευση στρατιωτικών μονάδων από το Μάλι, το Τσαντ, το Νίγηρα και τη Μαυριτανία, καθώς και τη συνεργασία σε ζητήματα αντιτρομοκρατίας από Ειδικές Δυνάμεις (SPECIAL FORCES). Το πρόγραμμα άρχισε το 2002, στα πλαίσια του Παγκόσμιου Πολέμου κατά της Τρομοκρατίας (GWOT).

Δεύτερο: Το PAN SAHEL INITIATIVE διευρύνθηκε το 2004 μέσω του TRANS-SAHARA COUNTERTERRORISM INITIATIVE (TSCTI), στο οποίο πέραν των ανωτέρω τεσσάρων κρατών έχουν ενταχθεί η Αλγερία, το Μαρόκο, η Σενεγάλη, η Νιγηρία, η Τυνησία και η Γκάνα, ενώ δεν αποκλείεται σε κάποια φάση να ενταχθεί και η Λιβύη. Το TSCTI περιλαμβάνει πολλές ασκήσεις (αντιτρομοκρατικού πλαισίου), με κυριότερη την άσκηση FLINTLOCK που πραγματοποιείται κάθε δύο χρόνια με τη συμμετοχή μονάδων από όλες τις χώρες. Στο Τσαντ, (που λόγω Σουδάν

αντιμετωπίζει προβλήματα), πραγματοποιούνται ειδικές ασκήσεις στα πλαίσια της διευρυμένης επιχείρησης ENDURING FREEDOM κατά της τρομοκρατίας.

Τρίτο: Η Πρωτοβουλία με τα κράτη της Ανατολικής Αφρικής (EASTERN AFRICAN COMMUNITY), που προβλέπει συνεργασία σε πάρα πολλούς τομείς με τις στρατιωτικές δυνάμεις της Κένυα, της Ουγκάντα, της Τανζανίας και προσεχώς της Μοζαμβίκης.

Τέταρτο: Η Πρωτοβουλία του Κόλπου της Γουϊνέας, όπου πραγματοποιούνται συγκεκριμένες ασκήσεις και ενέργειες Αμερικανικών Δυνάμεων με τη Νιγηρία, τη Γκάνα, την Γκαμπόν, την Αγκόλα, το Σάο-Τομέ και Πρίνσιπε, το Τόγκο, τη Σενεγάλη, τη Γουϊνέα, τη Ναμίμπια και τη Λιβερία.

Πέμπτο: Στο Κέρας της Αφρικής, και συγκεκριμένα στο Τζιμπουτί (πρώην Γαλλική Σομαλία), εδρεύει η Ενιαία Δύναμη Κρούσης (CJTF-HOA), με τη συμμετοχή των ΗΠΑ, αλλά και άλλων κρατών, όπως της Γαλλίας και της Γερμανίας, στα πλαίσια της αντιτρομοκρατικής εκστρατείας μέσω της ENDURING FREEDOM. Από εκεί, παρακολουθούνται διάφορες κινήσεις Ισλαμιστικών πυρήνων και κινημάτων στην Ερυθραία και στη γειτονική Υεμένη στα νότια της Αραβικής Χερσονήσου.

Μελλοντικές προεκτάσεις

Ο ενεργειακός τομέας, η διευρυμένη δράση οργανώσεων που συνδέονται με την AL QAEDA, η Κινεζική παρουσία στην Αφρική, καθώς και μη-αποκλειστικά στρατιωτικού χαρακτήρα θέματα, θα απασχολούν τις ΗΠΑ τα επόμενα χρόνια. Τα πορώδη σύνορα, οι φυλετικές αντιπαραθέσεις, η διαχείριση των υδάτινων πόρων, η πειρατεία σε νέες μορφές και τα αδύναμα καθεστώτα, θα προσθέτουν προβλήματα στον Αμερικανικό σχεδιασμό, αλλά και στο NATO που διατηρεί το ενδιαφέρον του για την Αφρική. Το Μαρόκο είναι μία από τις υποψήφιες χώρες να φιλοξενήσει το Στρατηγείο της AFRICOM, ενώ δεν αποκλείεται και η Γκάνα, αφού στην πρωτεύουσα Άκκρα εδρεύει ένα από τα κορυφαία Ινστιτούτα για θέματα ειρηνευτικών αποστολών (το KOFI ANNAN PEACEKEEPING INSTITUTE). Άλλες υποψήφιες χώρες να φιλοξενήσουν το HQs της AFRICOM είναι η Αλγερία, η Σενεγάλη και η Αιθιοπία, ενώ δεν αποκλείεται και κάποια έκπληξη.

Η χώρα μας σταδιακά καλείται να προσεγγίσει την Αφρική πιο έντονα, στα πλαίσια

ενδεχόμενων Νατοϊκών - Ευρωπαϊκών αποστολών. Γι αυτό ο υπογράφων, μεταξύ άλλων, προτείνει:

Την εισαγωγή επιμέρους προγραμμάτων εκπαίδευσης για Αφρικανούς αξιωματικούς σε όλες τις Σχολές των ΕΔ.

Την ένταξη διαλέξεων στα διάφορα προγράμματα για Αφρικανικά θέματα.

Την ενδυνάμωση συλλογής πληροφοριών για θέματα Αφρικής από τα αρμόδια Επιτελεία.

Την προώθηση συνεργασιών με κράτη όπως η Νιγηρία, η Αγκόλα και η Αιθιοπία, (που επιδιώκουν τέτοιες επαφές).

Την ενίσχυση της παρουσίας αξιωματικών από Αφρικανικές χώρες στην ΑΔΙΣΠΟ, (όπως έγινε στην τελευταία σειρά με την παρουσία δύο αξιωματικών από τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό).

Διεύρυνση των στρατιωτικών και ναυτικών επαφών μας με όλα τα κράτη της Βόρειας Αφρικής.

Σταδιακή τοποθέτηση τριών Ακολουθών Άμυνας σε θέσεις-κλειδιά στη Δυτική, Νότια και Ανατολική Αφρική.

Διατήρηση της οριακής στρατιωτικής παρουσίας μας στο Σουδάν, καθώς και στα σύνορα Αιθιοπίας - Ερυθραίας (παρατηρητές).

Παρακολούθηση τω ενεργειακών εξελίξεων στην Αφρική μέσα στα επόμενα χρόνια.

Δημιουργία θέσης αξιωματικού - συνδέσμου με την AFRICOM, στα πλαίσια των αντίστοιχων οκτώ χωρών που έχουν προωθήσει τις σχετικές επαφές.

Επίσκεψη 5ης ΕΣ της ΑΔΙΣΠΟ στο Άγιον Όρος

Πραγματοποιήθηκε 2ήμερη επίσκεψη της 5ης Εκπαιδευτικής Σειράς της ΑΔΙΣΠΟ στο Άγιο Όρος, τη 2η και 3η Ιουλίου 2008, συνοδευόμενη από τον Διοικητή της σχολής Υπτχο (Ι) κ. Κων/νο Βλαχάβα.

Αποφοίτηση 5ης Εκπαιδευτικής Σειράς

Πραγματοποιήθηκε η τελετή αποφοίτησης της 5ης Εκπαιδευτικής Σειράς της ΑΔΙΣΠΟ, την 11η Ιουλίου 2008 παρουσία της Διοίκησης και των Αλλοδαπών αποφοίτων.

Την τελετή
τίμησαν με την
παρουσία τους ο
Α/ΓΕΕΘΑ
Στρατηγός
Δημήτριος
Γράψας και ο
Διοικητής της
σχολής Υππχος (Ι)
Κων/νος
Βλαχάβας.

Οι σπουδαστές της 5ης Εκπαιδευτικής Σειράς κατά τη διάρκεια της τελετής αποφοίτησης.

Αναμνηστική φωτογραφία 5ης Εκπαιδευτικής Σειράς.

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ
Επιθεώρηση

Ο Α/ΓΕΕΘΑ Στρατηγός
Δημήτριος Γράψας απονέμει
τα πτυχία στους απόφοιτους
σπουδαστές της 5ης ΕΣ.

**Αποφοίτηση 5ης
Εκπαιδευτικής Σειράς**

Έναρξη & Αγιασμός 6ης Εκπαιδευτικής Σειράς

Ο Διοικητής της
ΑΔΙΣΠΟ Υπτχος (Ι)
Κων/νος Βλαχάβας
στο καλοσόρισμα
των σπουδαστών
της 6ης
Εκπαιδευτικής
Σειράς στις 29
Σεπτεμβρίου 2008.

Ο Αγιασμός της 6ης Εκπαιδευτικής Σειράς, πραγματοποιήθηκε τη Δευτέρα 1 Οκτωβρίου 2008 στον προαύλιο χώρο της ΑΔΙΣΠΟ.

Εκπαιδευτικό ταξίδι της 6ης ΕΣ στη Θράκη

Ξάνθη

Επίσκεψη της ΑΔΙΣΠΟ
στο Δ'ΣΣ την 20η με 22η
Οκτωβρίου 2008.
Ενημέρωση του Δ'ΣΣ,
της Νομαρχιακής
Αυτοδιοίκησης και της
Διεύθυνσης Εξωτερικών
Υποθέσεων στην Ξάνθη.
Ανταλλαγή αναμνηστικών
με το Διοικητή της
ΑΔΙΣΠΟ Υπτχο (Ι) Κων/νο
Βλαχάβα.

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ
Επιθεώρηση

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ
Επιθεώρηση

Εκπαιδευτικό ταξίδι της 6ης ΕΣ στη Θράκη

Ε.Φ. Γέφυρας

Επίσκεψη και
Ενημέρωση της
ΑΔΙΣΠΟ στο
Φυλάκιο Κήπων.

Εκπαιδευτικό ταξίδι της 6ης ΕΣ στη Θράκη

Καστανιές

Επίσκεψη και Ενημέρωση στο Φυλάκιο Καστανίων.

Εκπαιδευτικό ταξίδι της 6ης ΕΣ στη Θράκη

Στρατόπεδο Λαγού

Ενημέρωση στη
ΧVI ΜΚ ΜΠ.

Επίδειξη Οπλικών
Συστημάτων στο
Στρατόπεδο Λαγού.

Εκπαιδευτικό ταξίδι της 6ης ΕΣ στη Θράκη

Οχυρό Νυμφαίας

Κατάθεση Στεφάνου στο Οχυρό Νυμφαίας.

Ενημέρωση για τη μάχη Οχυρού Νυμφαίας και Επίσκεψη στο Οχυρό Νυμφαίας.

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ
Επιθεώρηση

Επίσκεψη και Διάλεξη στην ΑΔΙΣΠΟ του Γενικού Πρόξενου ΗΠΑ

Διάλεξη του Γενικού Πρόξενου των ΗΠΑ Hoyt B. Yee την 30η Οκτωβρίου 2008, στο αμφιθέατρο της ΑΔΙΣΠΟ.

Επίδοση Αναμνηστικού στο Γενικό Πρόξενο των ΗΠΑ Hoyt B. Yee, στο Αμφιθέατρο της Σχολής από τον Υποδιοικητή της ΑΔΙΣΠΟ Ταχχο Ιωάννη Πασχαλίδη.

ΑΔΙΣΠΟ

Αποστολή ΑΔΙΣΠΟ

Αποστολή της Σχολής είναι να παρέχει διακλαδική εκπαίδευση επιχειρησιακού και στρατηγικού επιπέδου, καθώς και επιμόρφωση σε βασικά θέματα γεωπολιτικής σε ανώτερους αξιωματικούς των τριών Κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ) με σκοπό την προαγωγή της ικανότητάς τους στη σχεδίαση, διεύθυνση, διεξαγωγή διακλαδικών επιχειρήσεων, την κατάρτισή τους για τη στελέχωση εθνικών και συμμαχικών διακλαδικών στρατηγείων, στο εσωτερικό ή εξωτερικό και λοιπών εθνικών - συμμαχικών διεθνών θέσεων και για να τους καταστήσει ικανούς διοικητές και επιτελείς διακλαδικών στρατηγείων.

Η Σχολή λειτουργεί και ως επιστημονικός και επιτελικός φορέας στο χώρο των Ενόπλων Δυνάμεων για θέματα διακλαδικότητας, άμυνας, ασφάλειας και γεωπολιτικής - στρατηγικής εθνικού - συμμαχικού και διεθνούς ενδιαφέροντος.

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ

Επιθεώρηση

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

PASSPORT
PASSEPORT